

Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΙΝ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

‘Ιστορική σελίς. — Τὰ δεινοπαθήματά μου.

ΚΑΤΡΟΝ

1901

ΣΠΚΕ

19625

20-3-1963

Ι

ΣΗΜ. Πάν αντίτυπον μὴ φέρον τὴν ιδιόχειρον υπο-
γραφὴν μου καὶ τὴν σφραγίδα μου, θεωρεῖται
προερχόμενον ἐκ τυποκλοπείας καὶ καταδιώκεται
κατὰ τὸν νόμον.

Menekas

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Πρὸς τὸν ἀγαπητὸν Κρητικὸν λαόν.

«Μητρός τε καὶ πατρός καὶ τῶν ἄλλων
• προγόνων ἀπάντων τιμώτερόν ἐστιν ἢ
• πατρίς καὶ σεμνότερον καὶ ἀγιώτερον
» καὶ ἐν μείζονι μοῖρα καὶ παρὰ θεοῖς καὶ
» παρ' ἀνθρώποις τοῖς νοῦν ἔχουσι.»

(Πλάτων Κρίτων Τόμ. 1 σελ. 71.)

Σκοπὸς τοῦ προκειμένου πονήματος δὲν εἶνε νὰ πλουτίσω διὰ τῶν ἀτέχνων τούτων στίχων τὴν ἑλληνικὴν φιλολογίαν, οὐδὲ νὰ προσθέσω τι ἔξοχον καὶ ἄριστον τεχνικὸν εἰς τὴν σπουδαίαν Ἑλληνικὴν Γραμματολογίαν. Διότι δὲν ἔχω τὴν ἀξίωσιν ὅτι ἀνήκω εἰς τὴν χορείαν τῶν λογίων καὶ ἐπιστημόνων ὁμογενῶν μου, ἀλλ' ἀπλῶς σκοπῶ νὰ ἐκφράσω καὶ τὸν βαθύτατον πόνον καὶ τὸν μυχαίτατον πόθον τῆς ψυχῆς μου, ἀφηγούμενος καὶ τῆς οἰκογενείας μου τοὺς ὑπὲρ τῆς Πατρίδος ἀγῶνας καὶ τοὺς ἔμοδους σὺν ταῖς συμφοραῖς, ἅστινας ἀπροσδοκίτως καὶ παραδόξως μὲ κατέσχον.

Ἀπ' αἰῶνων ἢ φιλιτάτη μου Πατρίς Κρήτη, καὶ ἤδη Πατρίς σύμπαντος τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους δὲν ἐπαύσατο ἀγωνιζομένη πρὸς ἀπόσεισιν τοῦ τῆς τυραννίας ἀφορήτου ζυγοῦ καὶ πρὸς ἀπόντησιν τῆς ποθητῆς ἐλευθερίας, τοῦ μεγίστου τούτου χρέματος παντὶ λογικῷ ὄντι ἀλλ' ἀπὸ ἐνὸς αἰῶνος καὶ ἐντεῦθεν ὁ πρὸς ἀποτίναξιν τοῦ ζυγοῦ τούτου τῆς τυραννίας ἀγὼν ὑπῆρξε διηνεκῆς καὶ ἀκατάπαυστος. Καθ' ἅπαν δὲ τὸ διαρρεῦσαν τοῦτο χρονικὸν διάστημα τῶν ἑκατὸν ἐτῶν ἢ οἰκογένειά μου ἐκράτει πάντοτε ἀνὰ χεῖρας τὰ ἔπλα καὶ ἠγωνίζετο γενναίως ὑπὲρ τῆς **ΜΕΓΑΛΗΣ** **ΙΕΡΑΣ** **ΙΔΕΑΣ**, ἵνα τὴν Κρήτην ὑπαγάγῃσιν ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τοῦ σεπτοῦ τῆς Ἑλλάδος Ἀνακτος Γεωργίου τοῦ Α' ὁ πάππος μου, ὁ πατήρ μου, ὁ θεὸς μου καὶ ἐγὼ αὐτὸς ὑπῆρξαμεν πάντοτε ἐκ τῶν πρωταγωνιστῶν τῆς θείας ταύτης ἰδέας τῆς Ἑλευθερίας καὶ Ἐνώσεως καὶ ἐκ τῶν ὀπλαρχηγῶν περιφρονήσαντες πᾶν ἄλλο ἐν τῇ κόσμφῃ ἀγαθόν, ἀκολουθήσαντες τῇ διδασκαλίᾳ τοῦ θείου Πλάτωνος, διδάξαντος ὅτι: «Μητρός τε καὶ πατρός καὶ τῶν ἄλλων προγόνων ἀπάντων τιμώτερόν ἐστιν ἢ Πατρίς.» Ὁ Θεὸς ἠυδόκησε καὶ ἠυλόγησε τὸ ἔργον τῶν πατέρων καὶ τῶν προγόνων ἡμῶν, ὁ σκοπὸς ἐπετεύχθη, τὸ δ' αἶμα, ὅπερ ἐχύσαμεν πάντες ἐχρησίμευ

σεν ὡς σπόρος τοῦ καλλιμόρφου καὶ παγκάλου δένδρου τῆς Ἐλευθερίας τῆς πολυπαθηστάτης καὶ μαρτυρικῆς ἡμῶν νήσου Κρήτης.

Ἄλλὰ καθ' ἣν στιγμήν διὰ τῆς ποθητῆς καθόδου τοῦ λατρευτοῦ πρίγκιπος Γεωργίου εἰς τὴν Κρήτην, ἀνέμενον καὶ ἐγὼ μεθ' ἄλλων τῶν φιλότατων συμπολιτῶν μου ν' ἀπολαύσω οὐχὶ ἄλλο τι, ἀλλὰ μόνον τὴν θεῖαν καὶ ζωογόνον αὔραν τῆς Ἐλευθερίας ν' ἀναπαύσω, κατ' αὐτὴν ταύτην τὴν στιγμήν εὐρέθησαν ἀγνοῶ ποῦ καὶ πῶς, καὶ πρὸς τίνα σκοπὸν τερατώδη ἀποδράσματα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ὄντα οὐτιδανά καὶ κακεντρεχῆ, ἅτινα διὰ διαβολῶν, συκοφαντιῶν καὶ ραδιουργιῶν σκοπίμων ἠθέλησαν νὰ κηλιδώσωσι μὲν τὸ ἔργον μου, ν' ἀμαυρώσωσι δὲ τὴν αἴγλην τῶν κατορθωμάτων καὶ τῶν ἀγῶνων ἀπάτης τῆς δράσεως ἐμοῦ τε καὶ τῆς οἰκογενείας μου. Ἀθῆος κατὰ πάντα ὢν, καθαρὸν ἔχων τὸ συνειδὸς, διακαῆ δὲ καὶ διάπυρον τρέφω ἀγάπην καὶ λατρεῖαν καὶ σεβασμὸν πρὸς τὸν οὐρανόπεμπτον τῷ ὄντι ἡγεμόνα καὶ βασιλέα τῆς Κρήτης Γεώργιον Α. βασιλόπαιδα ὡς καὶ πρὸς ἅπασαν τὴν βασιλικὴν δυναστείαν τῆς Ἑλλάδος, ἔσπευσα ἀμέσως νὰ ἐμφανισθῶ τῷ 1898 πρὸ τῶν διαπόντων τότε τὰ τῆς Πατρίδος μας.

Ἀνεκρίθην ὑπὸ τῆς ἐπὶ τούτῳ ὀρισθείσης ἀνκικριτικῆς ἐπιτροπῆς ἀπελογήθη, ὡς ἔδει, κατέθηκα πάντα τὰ πειστήρια καὶ τὰ τεκμήρια τὰ μαρτυροῦντα τὴν ἀθωότητά μου, καὶ προσέτι ἔτι ἡ ἀποδοθεῖσά μοι συκοφαντία ἦν ἄδικος καὶ ἀσεβῆς σκευωρία. Ἄλλ' ὅμως ἀτυχῶς μέχρι τοῦδε ἡ ἀπόφασις δὲν ἐξεδόθη ὑπ' ἐκείνων, οἵτινες, εἶνε ἀρμοδιώτεροι τῶν ἄλλων ν' ἀποφασίσωσιν. Ἄς μὲ ἀναγνώσωσι πάντες μετ' ἐπιστάσις, ἄς μὲ ἀκούσωσιν ἀπολογούμενον, ἄς ἐξετάσωσι καὶ ἄς μάθωσι τὰς καταθέσεις μου, ἄς λάβωσιν ἐν ὄψει τὸ παρελθόν μου καὶ τοὺς ὑπὲρ τῆς Πατρίδος μου ἀγῶνάς μου, ἄς ἐκτιμήσωσι δεόντως καὶ δικαίως τὰ πρὸς τὸν ἡγεμόνα Γεώργιον τὴν βασιλικὴν οἰκογένειαν αἰσθημάτων μου, ἄς μὲ δικάσωσιν αὐστηρότατα οἱ κατάλληλοι πολῖται τῆς Πατρίδος μου καὶ ἄς ἐκδώσωσι εὐθέως καὶ δικαίως τὴν ἀπόφασιν, ἣτις μοὶ ἀρμόζει. Τελευτῶν εὐχομαι εἰς τὸν Παντοδύναμον νὰ μὲ ἀξιωθῆ νὰ ἴδω ταχέως τὴν φίλην Πατρίδα μου ὑπὸ τὸ σκήπτρον τοῦ βασιλέως τῆς Ἑλλάδος Γεωργίου Α. καὶ συνάμα ν' ἀξιωθῶ νὰ φιλήσω τὸ ἔδαφος ἐκεῖνο, ὅπερ ὑπὸ ποταμῶν αἱμάτων ἐποτίσθη. Γένοιτο.

Ἐν Καῖρῳ τῆ 20ῆ Φεβρουαρίου 1901.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Μ. ΜΕΝΕΓΑΚΗΣ

Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Τὰ κατὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἱστορικὰ γεγονότα.
Ἱστορικὴ σελίς. Τὰ δεινοπαθήματά μου.

Α΄

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

Θεὲ μου Παντοκράτορα ὅπ' ἔκτισες τὸν κόσμον,
Χῶμα, πέτραις, βουνὰ φιλά, στὰ μῦρα πολὺ εὐόσμων.
Θάλασσαις, βρύσσαις, ποταμοῦς, Δούναδι, Ἰορδάνη,
Τὸν Νεῖλον ποῦ θαυμάζουνε, τὰ πλούτη ὅπου βγάνει.
Καὶ οὐρανοῦς με̄ τᾶστρα τους Ἄρη φέγγος καὶ ἥλι.
τᾶ ἀνθρώπους, κτήνη, καὶ πουλιὰ θρέφουν καὶ δίδουν ὕλη
Μέρα γιὰ νὰ ἐργάζονται, καὶ νύκτα νὰ κοιμῶνται,
μέλισσαις, μύρμηκες τῆς γῆς, καὶ ἀνθρώποι ταῖς μιμῶνται.
Καὶ τέσσαρες ἀέριδες, Ἄνατολή καὶ Δύσι,
Νότον, Βορειᾶ, χωρὶς αὐτὰ ἀνθρώπος δὲν θὰ ζήσῃ.
Καὶ πάλιν ἐξαπέστειλε χάριν τῆς ἀνθρωπότης,
Θρησκείαν χριστιανικὴν καὶ αὐτῆς τὸ ριζικόν της.
Θρησκεία χριστιανικὴ καὶ ἀνθρώπων νὰ σώσῃς,
καὶ ἴδια στὸν Παράδεισον νὰ τὸν κατευδῶσῃς.
Ὅταν θὰ πράξῃ τὸ καλὸ, ἄδικο δὲν τὸ κάνεις,
μόνον με̄ λίγον, με̄ καιρὸν τὴν γνώμην του δὲ κάνεις.
Καὶ ἔστειλες πλειὸ γλυκότερο, Πατρίδα με̄ μητέρα,
καὶ Κύρη με̄ τὰ τέκνα του νὰ χαίρωνται τὴ σφαῖρα.
Κ' ἔστειλες θλίψιν καὶ χαρὰν νὰ χαίρωνται οἱ ἀνθρώποι,
ὅταν τὴν τύχη των δὲν βροῦν κακὰ βασάνων τρόποι.
Κ' ἔστειλες ἀντιπρόσωπους τὸν κόσμον νὰ δικάζουν.
τὰ δίκαια ἀπ' τᾶδικα νὰ τὰ ἐξιχνιάζουν.
Νὰ δίδουν εἰς καθ' ἀνθρώπον τὸ δίκηο του με̄ τάξι,
μὴ τὸν καταδικάζωσι χωρὶς κακὸ νὰ πράξῃ.

Μὴ τὸν καταδικάζωσι· γιατί ὁ Θεὸς μανίζει
καὶ τ' ἄδικον στὸ δίκαιον μὲ τὸν καιρὸν γυρίζει.
Γιατί ὅταν τὸν ἄνθρωπον χωρὶς κακὸ νὰ πράξη,
καὶ τὸν καταδικάζωσιν τοῦρχεται νὰ πλαντάξη.
Πρὸ πάντων νᾶν ἀδύνατος εἰσὲ μυελὸν κ' εἰς κρασί,
θὰ θέσῃ νὰ ψυχομαχῇ πλῆκα θὰ τὸν σκεπάσῃ.
Μόνον κ' ἐγὼ τὴν γνώμην μου δίκω τὴν ἐδῶ πέρα,
παρακαλῶν μὲ τὴν ψυχὴν, ὄλην τὴν ἀτμοσφαῖρα.
Μικροῦς, μεγάλους Βασιλεῖς καὶ Ἀρειοπαγίται,
ποτὲ μὴ κατακρίνητε τὰ δίκαια θεωρεῖτε.

B.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΓΡΑΦΙΑ

Ξεχωριστὰ παρακαλῶ τσ' ἐφημεριδογράφου,
δίκαια καὶ ἀληθινὰ στὰ φύλλα τους νὰ γράφου.
Διότι μὲ τὰ φύλλα τους τὸν κόσμον ξεγεροῦνε,
καὶ μερικοὶ πιστεύουσι τα καὶ τὰ κακὰ γενοῦνε.
Διότι δὲν γνωρίζουσι τὰ πράγματα πῶς πάνε,
οὔτε δὲν τὰ ἔρετάζουσιν ἔτσι ἢ ἀληθῶς ἢ νᾶνε.
Μόνον διαβάζουσι καὶ θεωροῦν ὅλοι· τσ' ἐφημερίδες,
σήμερον ταῖς πιστεύουσι καὶ μὲ τὰ μάτια σου εἶδες.
Σήμερον ταῖς πιστεύουσι πλεῖά παρὰ τοὺς προφήται
πλεῖά παρὰ κί' ἄλλο δῆποτε κ' ἐξέτασε νὰ δῆτε.
Πλεῖά παρὰ καὶ τὰ γράμματα ὁποῦνε εἰς τὰ βιβλία,
θηρησκευτικὰ καὶ τοῦ Χριστοῦ ἀγία Βασιλεία.
Διότι ἔτσι κατάλαβα τὰ ἄδικα ἀπ' τὰ δίκαια,
καὶ μὲ τὸν ἴδιον εὔρηκα στὸν δρόμον μου ἀδίκαια.
Πάρα πολὺ μὲ πίκραναν, κί' αἰφνίδια μὲ πληγῶσαν
καὶ μοῦ κλείσαν τὸ στόμα μου, καὶ ἐδέσαν καὶ τὴν γλῶσσαν.
Χωρὶς νὰ ὀνειρευθῶ κακὸ οὔτε καὶ νὰ τὸ πράξω,
μόνον καλὸν τοῦ ἔθνους μου ἔπραττα καὶ θὰ πράξω.
Ὡς ἔπραττε καὶ ὁ πάππος μου Νικόλας τὸνομά του,
καὶ Μένεγας τ' ἐπίθετον, ἡρωικὴ ἀνδρεία του.
Ποῦκανε μάχαις τρομεραῖς μὲ παλληκάρια ἄλλα,
καὶ τὴν Τουρκιὰ ἐτρόμαξε, ἀλλ' ἔπεσε μὲ μπάλα.

Κατόπ' ἀναπληρώθηκε με τὸν υἱὸν Μητῶ του.
κ' ἦτο ἐμὲ πατέρας μου, γνωστὴ ἢ παλληκαριά του.
Γνωστοὶ κι' ἀγαπητοὶ πολὺ εἰς ὅλη τὴν πατριῶδα,
κ' ὅλοι τὸν ἀγαποῦσανε φήμη πολὺ τοῦ δίδα.
Παντᾶχε ὄρεξι πολὺ καὶ μὰν ἦταν μεγάλη,
εἰς κάθε μάχη μούνταρε, κ' εἶχε καρδιά μεγάλη.
Εἰς κάθε μάχη ἐμοῦνταρε ὡς ἥρωε παλληκάρι,
ποτέ του δὲν ἐκάθησε, Τούρκου δὲν κάνει χάρι.
Θυμοῦμαι ποῦ μικρὸ παιδὶ εἰς τὰ ἐξήντα ἔξη (1866)
καὶ τοὺς πολέμους ποῦκανε φωνάζει Τούρκο παῖξε.
Θυμοῦμαι ποῦ με σήκωσε κ' ἐδάστα τ' ἄρματά του,
στὸν ὄμον του μ' ἀνέβασε καὶ χαίρετο ἢ καρδιά του.
Καὶ πήγαμεν εἰς τὸ Μαλὸ, μαζῆ με τὴν μητέρα,
κ' οἱ Τούρκοι μᾶς ἐζύγωναν με σφαίραις με μαχαίρα.
(Τὸ Μαλὸ εἶνε ἢ ἱστορικωτέρα θέσις τῶν ἐπαναστατῶν
κείμενον εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Λευκῶν Ὁρέων.)
Συνάμα ὁ πατέρας μου ἔσερνε ἓνα νιζάμι,
ἐμπρός μου τὸν ἐγκρέμνησε μὴν φύγη μὴν προκάμη.
ἐμπρός μου τὸν ἐγκρέμνησε ἀπὸ τὸ Ξυλοσκάλι,
σὲ πύκου ρίζα σκάλωσε κατόπιν πύτει πάλι.
Κ' ἀφοῦ μᾶς τοποίετησε σ' ἓνα σπήλαιο μεγάλο,
τῶν Χριστιανῶν ἐφώνηξε μ' ἓνα λόγο μεγάλο.
Νὰ τρέξουν νὰ προκάμουνε πόλεμο ν' ἀρχινίσουν,
νὰ μὴν προκάμη ἢ Τουρκία τοὺς Χριστιανούς νὰ σῶσουν
Κ' ἀφοῦ πρεμαζωχθήκασι, πέρνει τὸ σωματεῖον,
κτυποῦνε τῶν ἀγαργινῶν φωνάζοντων κι' Ἀτίον.
Κ' ἀποφασίσθη ἢ Τουρκία καὶ δρόμο πέρνει ἄλλο,
κ' ἀλλάσσει δρομολόγιον, φυγὴ ζάλο με ζάλο.
Καὶ πάλιν ὑστερώτερα μάχη κάμνει μεγάλη,
στὰ μέρη τοῦ Ἀλικάμπου Τουρκία ἐχάθη πάλι.
Κ' ἔκει ἔκαμε ἔφοδο στενὴ με παλληκάρια ἄλλα,
κ' ἔπεσε ὁ Μπάρπας μου νεκρὸς ἀπ' τῶν Τουρκῶν τὴν μπάλα
Κ' ἦτανε μέγας τὴν ἀνδρεία καὶ ὠραῖος εἰς τὰ κάλλη,
κ' οἱ σκύλοι οἱ γενίτζαροι τοῦ κόβουν τὸ κεφάλι.
Κ' ὅποιος δὲν ἤξευρεν αὐτὸν καὶ θέλει νὰ τὸν μάθη,
ἄς κάτσι νὰ συλλογιασθῆ στὸν πόλεμον ἐχάθη.

Κ' ἂν θέλῃ τ' ὄνομα αὐτοῦ κ' ἐπιθῆμει λιγάνι,
ἐκεῖνον ὀνομάζουνε Ἄδρεά Ἄνδρουλιδάκη.

Γ'.

ΣΥΓΓΕΝΕΙΣ

Δὲν λέγω γι' ἄλλους συγγενεῖς τοὺς στοίχους μὴ γαμίζω,
καὶ περιττόν μου φαίνεται: ἐδῶ νὰ τοὺς γραφίζω.
Μόνον Θεὸς χωρέστονε, αὐτὸ τοὺς φθάνει μόνον,
στὸν Ἄδῃ κ' εἰς τὸν οὐρανὸν εἰς πάντων τῶν αἰώνων.
Δὲν λέγω γι' ἄλλους συγγενεῖς, ζῶντας καὶ φρονεμένους,
τὰ ἀγάδες πολεμοῦσανε, χιλιάδες σκοτωμένους.
Πάλι δὲν ἐκουράσθηκε, καὶ οὔτε δὲν καθίζει,
ὁ Καπετὰν πατέρας μου, παντοῦ τοὺς πολεμίζει.
ποτέ του δὲν κουράζετο, μὰ μάχετ' ὅπου λάχει,
καὶ πάντοτε ἐφρόντιζε φυσέκια κ' ὄπλα νάχη.

Δ'.

ΑΛΛΗ ΕΠΟΧΗ

Καὶ πάλι σ' ἄλλη ἐποχῇ π' ἀρχίσαν οἱ πολέμοι,
στὰ ἐβδομήκοντα ἑπτὰ (1877) σὺν δράκος ἐπολέμει.
Κ' ἐγώ μουν δέκα ἑπτὰ χρονῶν, πάντα τὸν ἀκολουθοῦσα,
τὸν πόλεμον ἐσπούδαζα ἐκεῖ ποῦ πολεμοῦσα.
Καὶ εἰς τὰ ὀγδοήκοντα ἑννητὰ (1889) πάλι ἔκαμε στ' ἤμπορει
καὶ τῆς Τουρκίας ὤργισθηγε φωτιά δῶσε ὅπ' ἐμπορει.
Καὶ τὸν ἐκαταδίωξεν ὅλ' ἡ Τουρκία τῆς Κρήτης
μὲ νόμο στρατιωτικὸν ποῦ ἐκύρηξεν ὁ Χαμῆτης.
Κ' ἔστειλε τὸν Σακῆρ Πασά, κ' ἐπήγε τὰ ἐπαρχίαις,
μὲ Νιζαμιά καὶ ἵππικὰ, σ' ὄλαις ταῖς νομαρχίαις.
Τοὺς Χριστιανοὺς ἐλάκτιζε κ' ἔδενε μ' ἄλυσίδες,
τοὺς ἔθανε στὰς φυλακὰς γιὰ νὰ μὴν ἔχουν ἐλπίδες.
Καὶ ἔπαθε τὸ σῶμα του, ἔνεκα τῶν πολέμων,
παραγγελιαῖς μὰς ἔδιδε, γ' οὐί μου Τούρκων πολέμων.

Στὰ βάσανα ἀπέθανε πολὺ, τυραννισμένος,
ἀλλὰ καὶ μὲ παράταξι τάφῳ, συγχωρεμένος.
Καὶ συγχωρέσετε αὐτοῦ, πάλι μικροὶ μεγάλοι,
ὅσ' ἔχετε αἷμα ἑλληνικὸ καὶ γνώσεις στὸ κεφάλι.

Ε.

ΔΟΛΟΦΟΝΙΑΙ ΚΑΙ ΑΔΙΚΙΑΙ ΤΟΥΡΚΩΝ.

Ἦλθανε καὶ ἐφθάσανε τὰ ἐννενηντα πέντε (1895),
κ' οἱ Τούρκοι ἀρχινίσασι παλαιὰ τῶν δεκαπέντε.
Κτυποῦν ἐδῶ, σκοτώνουν ἑκεῖ, κάμνουν δολοφονίας,
φόρους ἀδίκους πέρνουνε, πωλοῦν ἴδιοκτησίαις.
Κ' ἐθάνανε στὰς φυλακὰς, καὶ ἐκαταδικάζαν,
ἀνθρώπους φιλήσυχους ποτὲ δὲν ἐπειράζαν.
Οἱ γτόπισι Τούρκοι τοῦ νησιοῦ, σμίγουνε μὲ τ' ἀσκέρι,
πολλὰ κακὰ ἐκάνανε νύκτα καὶ μεσημέρι.
Καὶ θαρρευτὰ κ' ἀντίρρητα, τοὺς Γεννιτσάρους κάμνουν,
γυναίκας τῶν Χριστιανῶν τουρκάλαις νὰ ταῖς κάνουν.
Γιατ' εἶχανε θάρρος πολὺ, καὶ ἄδεια τοῦ σουλτάνου
στὴν Κρήτη τῶν Χριστιανῶν, κακὰ νὰ τῶν ἐκάνου.
Δυνάμει τῶν νιζάμιδων, ὅπ' ἔστειλε στὴν Κρήτη,
ἀρίμμητους μὲ στρατηγούς, ὁ Ἀπδουλλάχ Χαμήτη.
Σακὴρ πασᾶ, Τζεβὰτ πασᾶ, Τουρχὰν σιμβουλατόρους,
τὸν τόπον μας ἐδίκαζαν, κ' ἔβαλαν ἄλλους ὄρους.
Κ' ἐθάλασαν τὴν σύμβασιν, π' ἔγεινε στὴν Χαλέπα,
στὰ ἑβδομήμοντα ὀκτώ, κ' αὐτοὶ οἱ Τούρκοι προδλέπα.
Κ' ἐκαταστρέψανε αὐτοὶ, συνάμα καὶ τὸν Νόμο,
τῆς Κρήτης τὸν ὀργανικόν, φέρουν τούρκικο Νόμο.
Πέμπει καὶ πάλ' ἄλλον Πασᾶ, Μαχμούτη τὸν ἐλέγαν.
τὴν Κρήτη μαυροφόρεσε, μαννάδες, παιδιὰ ἐκλέγαν.
Γιατ' ἄδικα ὅπ' ἔκανε, καὶ ἀδικοκρίσιαις,
τοὺς Χριστιανοὺς ἐκρέμαζε, μέσα σταῖς πολιτεΐαις.
Καθὼς κ' ὅπως ἐκρέμασε, τὸν Γιώργη Παπαδάκη,
ἢ Κρήτη θὰ τὸν ἐπονῆ, καθ' ὄρα καὶ λιγάκι.
Ὅπως πονεῖ καὶ καίεται, πάντα τὸν Ἀλρετζάκη,
ὅπου τὸν εἶχ' ἢ μάννα του, ξεχωριστὸ κανάκι.

Μαζὺ κοντὰ τοὺς κρέμασε, στὴν πόρτα τῶν Χανίων,
κ' οἱ Τοῦρκοι ἐκάνανε χραϊς, στέ πείσμα τῶν Ἑλλήνων.
Τὴν ἴδια ἡμέρα τὴν αὐγὴν, κ' ἄλλους δύο κρεμάζει,
'στὸ Ρέθυμνον κ' Ἡράκλειον, καὶ τοὺς Γραικοὺς πειράζει.
Γιὰ ἔλα αὐτὰ ἐθύμωσα, στὰ ἐννενηντα πέντε (1895),
καὶ ἦτο μῆνας Μάρτιος, καὶ εἶχε δεκαπέντε.
Συνάθροισι προσκάλεσα, στὸ ἴδιο στὸ χωριό μου,
καὶ ἐγράψαμε ὑπομνήματα, πόθου μας κ' αὐτογνώμου.
'Ἐγράψαμε ὑπομνήματα, ἓνα κάθε Προξένου,
νὰ δῶσι τὰ καμώματα, τῶν τούρκων πὼς παγένου.
Κ' ἐκλέξαμε ἐπιτροπή, κ' ἐπήγε στὰ Χανία,
τὰ ἔγγραφα ἐδώσανε, σ' ἔλα τὰ Προξενεῖα.

Οἱ ἐκλεγέντες. — Ἐμμ. Κοκκολογιάννης, Ἐμμ. Καρ-
δαμάκης, Ἐμμ. Ζωγράφος, Νικολ. Ε. Ἀναστασάκης, καὶ
'Ανδρέας Καπετανάκης.

Νὰ μάθουν καὶ οἱ Πρόξενοι, τί πράττουν οἱ Ἀγάδες,
καὶ νὰ γνωστοποιήσουνε, αὐτὰ εἰς τοὺς πασαδες.
Νὰ μάθουν καὶ νὰ ξέρουνε, τ' ἄδικα τῆς Τουρκίας,
καὶ ἔλα νὰ τὰ γράψουνε, εἰς κάθε Βασιλείας.
Νὰ μάθουν καὶ οἱ Βασιλεῖς τὰς πράξεις τοῦ Χαμίτη,
ὅτι σκοτώνει καὶ κρεμᾷ τοὺς Χριστιανοὺς στὴν Κρήτη.
Κ' οἱ Βασιλεῖς νὰ κρίνουνε τὰ δικαιώματά μας,
νὰ μᾶς ἐλευθερώσουνε νὰ λήξουν τὰ δεινά μας.
Νὰ μᾶς ἐλευθερώσωσι ἀπὸ τὰς τυρρανίας,
γιὰ δὲν βαρτοῦμε τ' ἄδικα τόσα το' Ἀγαρινίας.
Καὶ νόμους πλεῖα Σουλτανικοὺς μὴν ἔχῃ ἡ Πατρίδα,
νὰ ἀλλάξῃ τὸ πολίτευμα, νὰ χῶμεν πόθου ἐλπίδα.

ΣΤ'

ΠΟΝΟΣ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΝ

Εἰς τὸ παρὸν βιβλίον μου, μερικὰ θ' ἀναθυδάλλω,
γιατ' ἄδικα ποῦ μ' ἤϊσανε, χωρὶς λόγο νὰ βγάλω.
'Ὁ πόνος ἀναγκάζει με, ὅπ' ἔχω στὴν καρδιά μου,
νὰναθυδάλλω καὶ νὰ πῶ, ἐλάχιστα δεινά μου.

Γιατί ἂν γράψω τὰ πολλὰ, ὅπ' ἔχω παθωμένα,
τόμοι, βιβλία, θὰ γενοῦν, τὰ βάσανά μ' ἔμένα.
Καὶ γράφω καὶ ξεχωριστὰ, ὁ κόσμος νὰ γνωρίζῃ,
γι' ἀγῶνας τῆς Πατρίδος μου, ὁ νοῦς μου δὲν γογγύζει.
Καὶ οὐδὲ καταδέχομαι νὰ καυχῆθῶ γι' ἀγῶνα,
παπποῦ, γονέων, καὶ ἐμοῦ, ἔδα καὶ ἓνα αἰῶνα.
Μόνον ἐξιστορῶ ἔδῳ, κάμποσα πεπρωμένα,
ποῦ μ' ἤῤῳρανε στὸν δρόμον μου, χωρὶς νὰ ξεύρ' οὐδένα.
Ἄλλὰ δὲν ἤλθεν ἡ σειρά, αὐτὰ γιὰ νὰ προσθέσω,
καὶ παρακάτω θὰ γραφοῦν, πρῶτ' ἄλλα θὰ συνθέσω.
Μέσα ἴστον πρωτογούλιον, τοῦ ἐγεννηθῆντα πέντε (1895)
οἱ τούρκοι κάμνουν φονικά, σὲ μέρα δύο κ' ὡς πέντε.
Κ' ἔφθασε κ' ὁ Ἰούλιος, φουσάτα ἐκυρήξαν
σιργοῦνι κάμνουν Χριστιανούς, σὲ θάλασσας ἐπνίξαν.
Κι' ἀφοῦ ἔμεις ἐδλέπαμεν, καὶ τὰ κακὰ πληθύνουν,
λέμε κάμποσοι Χριστιανοί, εἰς τ' Ὀμαλὸν νὰ πιένουν.
Νὰ γείνη μονομέρησι, ἀπ' ὄλαις τσ' ἐπαρχίαις,
νὰ γράψωμε ὑπομνήματα, πάλιν σταῖς βασιλείαις.
Κ' ἔγεινε μονομέρησι, αὐτὸν τὸν ἴδιον μῆνα,
οἱ Χριστιανοί ὁ εἰς τ' ἄλλου χρυσᾶ μαντάτα μῆνα.
Ἐπτὰ καὶ εἴκοσι Ἰουλιῦ, πλήθος πολὺ ἐπῆγα.
κ' ἐκεῖ ἀλληλομιλούσαμεν, κ' ὁ εἰς τ' ἄλλου ἐξῆγα.
Τὰ ἔγγραφα συντάξαμε, κ' ἀντίγραφα λαμβάνουν,
κ' ὅλοι οἱ μεγάλοι τοῦ νησιῦ, ὑπογραφή νὰ βάνουν
Διὰ νὰ ὑπογράφουνε νομοί, καὶ ἐπαρχίαι,
ξεχωριστὰ καὶ σύμφωνα ὅλαι αἱ νομαρχίαι.
Ἐγὼ λαβὰ κατ' ἐκλογὴν, τὸ ἔγγραφον Κισσάμου,
πίδεξευτὰ τὸ γύριζα, κακὸ νὰ μὴ μου κάμου.
Καὶ τὸ ἐκυκλοφόρησα, σὲ κάθε πλεῖο μεγάλο,
καὶ ἔλεγα τῶν ἐκλεκτῶν, πόθο πολὺ νὰ βάλου.
Κι' ἐβύναξα ὑπογραφαῖς, ἄνω τῶν ἐννεακόσω.
ἀπὸ τὴν ἐπαρχία μου, χωρὶς κόπο νάκοῦσω. (900)
Κι' ἡ Τουρκικὴ κυβέρνησι, ἔμαθε τὰ μαντάτα,
πῶς ὀργανίζω πόλεμο, καὶ κάλεσε φουσάτα,
Ἐνα ταμποῦρι ἔφερε, Νιζάμι εἰς τὸ χωριὸ μου,
καὶ ἄλλους τούρκους κρητικούς, νὰ κάμουν τὸ κακὸ μου.

Μαζὺ στασκέρι ἦτανε, κι' ἔ μπέυς Χατζαλάκη,
ὡς κατεχάρης σὰ σκυλι, Κορφῆς καὶ Βαθυργάκη.

(Ἐντὸς τῆς περιφερείας Γαββαλομουρίου κείται Κορφῆς
καὶ Βαθυργάκης.)

Καὶ τὸ χωριό μου ζώσανε σχεδιάζει νὰ μὲ πιάσῃ,
καὶ ἐφώναζε τῆς μάνας μου, ὅτι θὰ μὲ χαλάσῃ.
Τὰ σπίτια μας πατήσανε, καὶ ὄλη τὴν γειτονειά μου,
σκυλιάζουν νὰ μὲ πιάσουνε, μαζὺ μὲ τὰ χαρτιά μου.

Μὰ πρόφθασα καὶ ἔφυγα, μέσα πὸ τὸ ἀσκέρι,
κι' ἐπῆγα εἰς τὰ Ζιμβραγοῦ κι' ἔδωκα τὸ χαμπέρι.

(Ζιμβραγοῦ χωριὸν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Κισσάμου)

Ἄφου ἐμὲ δὲν ἐπισκην, πιάνουν τὸν ἀδελφόν μου,
στὴν φυλακὴν τὸν βάλανε, πεισματικὸ δικό μου.

Κι' ἀκόμη πλειά μὲ πείσματα, κτυποῦν καὶ κοντακίζουν,
τὴν ἀδελφὴν μου Ἀργυρώ, κι' ὄλοι Ρωμηοὶ μανίζου.

Κι' ἐκεῖνη ἀκρομάνησε, ἔμβαίνει ἔσθ' μέσα σπίτι,
καὶ τὸ τουφέκι ἄρποξε, κεντᾶτο τοῦ Ρεσίτι.

Ἐθύμισε πολὺ ἡ Τουρκιά, πασχίζει νὰ μὲ πιάσῃ,
τὸ πρόγραμμα ποῦ ἄκαμα, θέλει γιὰ νὰ χαλάσῃ.

Κι' ἀνέθεσε τὴν ἐντολή, ἔσθ' ἐπαρχὸν Μπολάνη,
ποῦ ἦτο εἰς τὴν Κίσαμον, γρήγορα νὰ προκάνῃ.

Κι' ὁ ἐπαρχὸς μὲ ἐγγυήθηκε, μὲ τὴν διπλωματίαν,
καὶ τῶν πασσάδων ἔγραψε ὅτι δὲν εἶναι αἰτίαν.

Καὶ ἐπράνιε τὰ πράγματα Ἀντώνιος Μπολάνης,
κι' ἐμένα εἶπε μυστικὰ Γιώργιε καλὰ κάνεις.

Γιὰτ' εἶνε ἥρωσ τὴν ἀνδρειὰ καὶ ἀπὸ σειρὰ μεγάλη
καὶ στέκει αὐτοῦ πάντα ψιφεὶ γνωστ' ἔχει ἔσθ' κεφάλι.

Ζ'.

ΣΥΝΑΘΡΟΙΣΙΣ ἢ ΜΟΝΟΜΕΡΗΣΙΣ

Καὶ πάλι τὸν Σεπτέμβριον, τὴν τρίτην αὐτοῦ ἡμέρα,
στὴν Κράπη μονομέρησι γράφει δικαίᾳ χεῖρα.

(Κράπη θέσις ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ μεταξὺ Ἀποκόρων καὶ
Σφακίων.)

Κί' ἔγειναν ἄλλα σχέδια, μὲ πλεῖα μεγάλα ἄρθρα,
ν' ἀλλάξῃ τὸ πολίτευμα χωρὶς νὰ λείπουν ἄρθρα.
Καὶ γίνονται ὑπομνήματα σ' ἔλους τοὺς Βασιλειάδες,
γιὰ νὰ μᾶς βοηθήσουνε δὲν θέλομεν πλεῖ' ἀγάδες.
Καὶ πάλι ἐμοῦ κατ' ἐκλογὴ τὰ ἔγγραφα μου δίνου,
τὸν πόνον τῆς πατρίδος μᾶς σέμὲ κρίνουν καὶ ἀφίνουν.
Γιὰ νὰ συνάξω ὑπογραφὰς ἀπὸ ἀξίων ἀνθρώπων
ἀπὸ ἐκάστου δήμου μᾶς, καὶ μέσα ἀπὸ τὸν τόπο.
Προθύμως τὰ παρέλαβα καὶ σύναξα ἑπτακόσαις (700),
ἀπὸ τὴν ἐπαρχία μου χωρὶς ταῖς ἐννεακόσαις.
Κατόπ' αὐτὰ τὰ ἔγγραφα μὲ χέρια τὰ δικά μου,
δίδω τοῦ Γιώργη τοῦ Μαρι κ' ὡς γράφουσι νὰ κάμου.
Διότι ἦτο ἐπίτροπος ἀπὸ τὴν ἐπαρχία
νὰ δώσ' αὐτὰ τὰ ἔγγραφα σ' ἅλα τὰ προξενεῖα.

Η'.

Ο ΓΥΡΟΣ ΜΟΥ ΕΙΣ ΤΑΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ

Κατόπιν ἔγ' ἐγύριζα εἰς τὰ χωρία ἅλα,
καὶ τοῦ λαοῦ ὠμίλουνα νὰ ὀπλισθῇ καθ' ἅλα.
"Ὅτι ἐδάνε ὁ καιρὸς, μόνον ἔλη Πατρίδα,
νὰ ὀπλισθῇ καὶ βέβαια, ἔχομε μεγάλ' ἐλπίδα.
Κ' ἔκανα περιφέρεια στῆς Κρήτης τσ' ἐπαρχίαις,
ἐνοπλος, μὲ ἀνθρώπους μου, σ' ἔλαις ταῖς νομαρχίαις.
Κί' ὅτι θάρρος νὰ ἔχωμεν καὶ ὁμόνοια ἐν ἀλλήλω.
κ' ὑπὲρ ἡμῶν τὰ πράγματα θὰ νέρθουν μέσον φύλω.
Κ' ἔκανα ὅτ' ἠμπόρουνα κατὰ τῶν Μουσουλμάνων,
κί' ἀνάγκαζα τοὺς Χριστιανοὺς πόλεμον τῶν τυράνων.

Θ'.

ΣΕΛΙΑ, ΑΓΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ.

Δεκάτην εἰχ' Ἀπρίλιος στὰ ἐννενήντα ἔξη (1896).
τετάρτη δὲ ἡμέρα του, καὶ ἡ ὥρα θάχε ἔξη.
Ποῦ εἴμεθα εἰς τὰ Σελιά, Ἁγίου Βασιλείου,
σῶμα μεταπολίτευσις, σῶμα τοῦ προεδρείου.

Μαζὺ μας καὶ ὁ Πρόεδρος, Μανουῖσος Κουντουράκης
(ἢ Κούντουρας)

πάντοτ' ὠμίλει φρόνιμα, καὶ σχεδίαζε συχνάκις.
Καὶ τὸ τραπέζ' ἐβάλαμεν στὸ σπῆτι τοῦ Καρπούζη,
φαγὴ νὰ κολατσιάρωμεν καὶ μνόη καὶ μᾶς σκούζη.
Τὴν ὥραν ποῦ καθίζαμεν κ' ἐκάναμε Σταυρόν μας,
φωνὴν βάρδιας ἀκούσαμεν, λέγει οἱ Τούρκοι ἐμπρὸς μας.
Τὸ φαγητὸ ἀφήσαμεν κ' ἐπεταχθήκαμ' ἔξω,
τὰ ἔπλα εἰς τὰς χεῖρας μας, κ' οἱ Τούρκοι: 'κει παρέξω.
Καὶ παίζομε ἓνα δίτσισμα πιάνομεν μετερίζα,
κ' ἔπου καὶ ἂν ἐβλέπαμεν τούρκοι μᾶς τριγυρίζα.
Γιατὶ μᾶς ἤλθον ξαφνικὰ, Νιζάμι δύο χιλιάδες, (2000)
διακόσιοι κολαούζιδες ξαθεροκρηταγάδες.

(Ξαθεροκρηταγάδες ὁδηγοὶ στρατοῦ.)

Καὶ πρῶτος κολκούζης των ὁ Γιαντισὰρ ἀράπη
κ' εἶχε μεγάλη ὄρεξι: νὰ μᾶς ρουφιέξη ὡς χάπη.
Τουρκιὰ γεμίξει: τὸ χωριὸ βαστὰ καὶ τὸ φαράγγι,
καὶ τὰ βουνὰ Τσιλιθδικα, στὴν μέση μᾶς φαλέγγι.
Κ' ἐμεῖς εἴμεθα στὰ Σελιὰ, μόνον ἀπομεινάροι.
κεφάλι: τῆς ἐπιτροπῆς, δώδεκα (12) Κανακάροι.
Τὸ γόνο τῆς ἐπιτροπῆς, ποῦ ἐδάστα τὸ πηδάλι,
μὲ τάξι καὶ μὲ φρόνησι, χαρὰ νάλθη μεγάλη.
Διότι τὸ ὑπόλοιπον μέχρι: ἑβδομηντα τριῶν,
ἐκ τοῦ σωμάτου εἶχαμε στείλει: σ' ἄλλον χωριόν.
Νὰ πάνε νὰ μιλήσουνε, καὶ λόγους νὰναφέρουν
χρησίμονς γιὰ τὸν τόπον μας, κἔπειτα νὰγιαγέρουν
Μαζῆ κ' ὡς Σωματάρχης των, νᾶν ὁ Παπαμαλέκος
καὶ νὰναφέρῃ, σὲ πολλοὺς πόλεμος θᾶν ἀφέκτως.
Νὰ πάνε κ' εἰς τοῦ Πρέδελη, στὸ μέγα Μοναστήρι,
νὰ ποῦνε καὶ τοῦ Γούμενου, βοήθεια πάτερ κύρι.
'Αλλὰ ἐμᾶς τοὺς δώδεκα, Τουρκιὰ μᾶς πολεμίζει,
νὰ μᾶς φονεύσῃ πολεμᾶ, καὶ ζωντανοὺς πασχίζει.
Μὰ 'μεῖς δὲν 'δειλισάμαε, ἂν εἴμεθα καὶ 'λίγοι,
πόλεμον τῶν ἐκάναμεν, κ' ἐπεφταν ὄχι λίγοι.
Δώδεκα 'μεθα, στὴν ἀρχὴν, κάνωμεν τὸν Σταυρόν μας,
κ' ἀρχίσαμεν τὸν πόλεμον, πέφτουν οἱ τούρκοι ἐμπρὸς μας.

Φωνή μεγάλη ἔσυρε ὁ Πάτερος Ἀνδρέας,
καὶ ἡ Τουρκιὰ ἐτρόμαξε σπάτε αὐτῶ, ἀγέρας.
Κι' ἐφώναζε ἐπάνω των τῶν σκύλων τῶν μπουρμάδων,
κι' ἐσκοτώνε καὶ ἔκοβε κεφάλια τῶν ἀγάδων.
Καὶ ἄκουσαν τὸν πόλεμον, κι' γιάλλοι ἐδικοί μας,
ὅπ' οὔσανε στοῦ Πρέβελη, τρέχουν ὡς βιηθοὶ μας.
Κτυποῦνε αὐτοὶ ἀπὸ μιὰ μεριά, κι' ἐμεῖς ἀπὸ τὴν ἄλλη,
καὶ σασιρτίζεῖ ἡ Τουρκιὰ, δὲν ξέρει τί νὰ βγάλῃ,
κι' ἀφοῦ ἐδυναμώσαμεν κἀνωμεν ἕνα ρεσάλτο,
εἰς θέσιν σταῖ Τσιλίβδικα, καὶ σποῦν οἱ Τούρκοι κάτω.
Κ' ἐμεῖς τοὺς ἐξηγώναμεν, ἐπὶ τὸν Ἄγι Γιάννη,
κι' αὐτοὶ ἐτζιριτούσανε, κὴ νύκτα μᾶς εὐτάνη.
Ἐπιόσαμεν καὶ ζωντανούς, ζαμπῆτε τοῦ Νιζάμι,
κῆνα στ' Ἀσκήφου σέρνριμε, συχνὰ μετάνιες κἀμη.
Καὶ σκοτωθήκανε πολλοὶ, περισσοὶ βαρεστήκαν,
σταῖ μέρη των Τσελίβδικων, τὰ κόκκαλα ἀφήκαν.
Κι' ἐμᾶς δὲν ἐσκοτώθηκε, παρὰ ἕνας δικός μας,
ἀλλὰ τον κι' ὁ καλλίτερος, ἀπὸ τοῦ Σώματος μας.
Καὶ πάλιν θὰ ἀναφέρω αὐτὸν, ποῖος ἦτον νὰ γνωρίζουν,
στὴν Κρήτην καὶ ἐξωτερικῶ, καὶ νὰ τὸν ἐφημίζουν.
Πάτερος ὠνομάζετο κι' Ἀνδρέας τὸ ὄνομά του,
τῶν Κριαράδων ἀνεψιὸς, κἐμνώγγαν στονομά του.
Γιατῶμοιαζε τοῦ μπάρμπα του, τοῦ Κριαρᾶ Ἀνδρέα,
ὅπου δὲν ξεύρει τί θα πῆ, ὁ φόβος νύκτα μέρα.
Τοῦ ἤρωα πολεμιστοῦ, σῆλαις τσέπαναστάσεις.
πέτρόμαζ' ἔλην τὴν Τουρκιὰ, κι' οὔτε δὲν κἀνει στάσεις.
Τὰτρόμητου πολεμιστοῦ, εἰς ἔλους τοὺς πολέμους,
τοὺς Τούρκους ἐξωλόθρευε, καὶ ζωντανούς πιασμένους.
Μαλήθεια καὶ τὸ σῶμά του, μπάλαις εἶνε γεμάτο,
τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια του, θὰ νέχουν ὡς ἕνα κάρτο.
Γιατ' ἐπολέμα φανερά, σὲ κάμπους καὶ σὲ κἀστρη,
βοῆ εὐγαξε σκουνοτύφλιζε, ὡσὰν νεφέλη τᾶστρη.
Τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια του, τὰ κόκκαλα σπασμένα,
ἀπὸ ταῖς σφαίραις τῶν τουρκῶν καὶ πάλ' εἶνε γιαμένα.
Μὰ γὼ πολὺ λυπήθηκα, καὶ μάνητα μοῦ φέρη,
πὼς ἐσκοτώθη ὁ Πάτερος, τῆς Κρήτης τὸ ξαθέρι.

Καὶ πέρνω δρ' ἕνα μακρυνὸ, τρέχω μὲ τὴν μανία,
περνώ τὸν Ἀποκώρωνα, φθάνω ἔστην Κυδωνία.
Ἐστὴν Κίτσαμον εὐρεθήκα, π' οὐτον πολὺ Τουρκία,
ἔστα πέριξι τῶν Βουκολιῶν, ἔπεχα καὶ πλεῖα κακία.
Μαζύ μου κι' ἄλλος πάτερος, τ' ἀτρόμητο λιοντάρι,
τ' Ἀνδρέα ποῦρι ἀδελφός, καὶ ἀξίον παληκάρι.
Γιάννης αὐτὸς τὸ ὄνομα, σειρας μεγάλης γέννα,
ποῦ φόνευσε τὸν Γιούζπαση, καὶ ἀκόμη ἄλλο ἕνα.
Τα' εἰκοσιδὸς τοῦ Ἀπριλιοῦ, (1896) πέρνωμεν καὶ τὸν
(Βίγλης,

(Ὁ ῥηθεις Θεόδωρος Βίγλης ἔπεσε ἐνδόξως ἐν Χρυσοπηγῇ.)

νὰ πάμε νὰ κτυπήσωμε, ἀφοῦ μέρα ἀνατεῖλει,
Κτυποῦμαι τοῦ καρακολιοῦ, τ' ἀσκέρι σασιρτίζει,
καὶ ἐφώναξαν οἱ σάλπιγγες, πιάνουσι μυτιρίζι·
πέφτουν οἱ Τούρκοι, ὡς νεκροί, κι' ἄλλοι πόλεμον κάμουν,
φονάζουν καὶ τ' Ἀχμετιγιέ, νὰ τρέξῃ νὰ προκάμουν.

(Ἀχμετιγιές πρωτοπαλλήκαρον Τουρκῶν φονευθεὶς ἐν τῇ μάχῃ «Δρομονέρου»).

Σκοτώνεται ὁ πρῶτος των, Χασάνης Μποσινάκη,
ὁ δολοφόνος τῶν Ρωμηῶν, πλεῖο του δὲν κάμνει γλάκι.
Καὶ ἡ Τουρκιὰ πικράθηκε, γιατί τὸν ἀγαποῦσε,
κ' εἰς τὰ Χανία τὸν πήγασι, ταμποῦρι τὸν βιστοῦσε.
Αὐτὸς κι' ὁ γιός του Σούμπαση, εἶχαν δολοφονήσει,
τὸν Θεωρίδην ἀπὸ Σπηλιάς, ἔστα Νέμδρος εἰς τὴν Βρύσι.
Αὐτὸς κι' ἀδελφός Πρικῆ, καὶ ὁ Ἀλῆς Λαχάκη,
ἐφόνευσαν τὸν Τζελεμπῆ Παπαδοκασελάκη.
Ἐστὸ νηὸ χωρὶς ἐστὸ σπῆτι των, ἐστὴ κλίνη ποῦ κοιμάτο,
τσαγκάλαις τῶν γονέων του, χρονῶν εἴκοσι ἕατο.

I.

ΥΨΩΣΙΣ ΣΗΜΑΙΑΣ ΜΟΥ

Ἐστὰς δύο τοῦ Φεβρουαριοῦ, ἐστὰ χίλια ὀκτακόσα,
καὶ ἐννενήκοντα ἐπτὰ, χαραῖς μᾶς ἐπλακόσα. (1897).
Πρῶτὴ σημαῖα τοῦ Νησιοῦ, καὶ τῆς γλυκειᾶς μου Κρήτης
ὀψώθη ἡ Σημαῖα μου, χάνει τα ὁ Χαμίτης.

Γιατ' ἔγραφε ἐπάνω της, κι' ἀκόμη εἶναι γραμμένα,
νά γείνη Κρήτη Ἐνωσις, μὲ τὴν Ἑλλάδα ἕνα.
Καὶ παρακάτω ἔγραφε, τίνος εἶν ἡ σημαία,
γιατ' εἶναι ἐδέεζή φυσικὸ, γυν' ἔγκυος σὲ μαῖα.
Τοῦ Μενεγάκη τοῦ Γιωργίου, καὶ λάμπει νύκτα μέρα,
ὡς λάμπει τ' ἄστροι τῆς ἀγῆς καὶ ξημερών' ἡ Σφαῖρα.
Κι' ἀφοῦ αὐτοὶ ἐψάλανε, μὲ τὴν δοξολογία,
ἐνηὰ παπαδες τῆς Γωνιάς, ἔξω ἴστην Παναγία.
Σημαιοφόρος πᾶν' αὐτήν, πέρνω τὸ Σωματεῖον,
καὶ πάμε εἰς ταῖς Βουκολιαῖς. λέμε καὶ τὸ ἀντίον.
Καὶ ἐτσιτώσαμεν αὐτή, ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὸν Πύργον,
κι' ἀκούσαμε ἕνα μούγκρισμα, φαίνεται γιὰ νὰ φύγον.
Σημαία βλέπουν ἄλληλικήν, κοντὰ τῶν κυματίζει,
κι' Τουρκοὶ ἀπονεκρῶσασι, φωτιὰ τοὺς ζηματίζει.
Καὶ βλέπουν καὶ ἑκματίζει, σημαία ἐκεῖ πέρα,
κι' ἀπονεκρῶνει ἡ Τουρκιὰ, ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα.
Κι' εἶχε τὸ γοῦρ', (εὐτυχία) πάντοτε, μὲ τσ' ἄνδρες ποῦ
[περπάτει,
κι' ὅπου καὶ ἂν πολέμησε, πολὺ Τουρκιὰ ἐχάφη.
Κ' ἔχει πεθύμιον, κι' ὄρεξι, δὲν σβύνει τὸ μελάνη,
τὴν Κρήτη θέλει Ἐνωσις Ἑλλάδα νὰ τὴν κάνει.
Διότι ἔταν θὰ σεισθῆ δακρύζει, καὶ φωνάζει,
ἡ Κρήτη νὰ γενῆ Ἑλλάς κ' αὐτὸ μόνον τεργιάζει.
Καὶ ὁ ἀέρας ποῦ φυσᾷ, στὸν οὐρανὸν ἀναδαίνει,
παρακαλεῖ τὸν Κύριον, τὸν πόθον της νὰ φέρνει.
Ν' ἄρθῃ τὸ δίκηρ ἴστην ψυχῇ, τὸ πνεῦμα νὰ τὸ θέλῃ,
κι' ἐλπιδὰς ἔχει ἴστην θεὸν, νὰ γείν' αὐτὸ ποῦ θέλει.
Σήμερον βρῦσκεται αὐτή, ἴστα σπήτια τῶν Γονιῶν μου,
καὶ σεμέται καὶ λυγίεται ἐμπρὸς τῶν Συγγενῶν μου.
Ἐμπρὸς τοῦ Σωματείου της, κι' ἐμπρὸς εἰς τὸ χωριό
(της
γιατὶ πολὺ ἐκτίμα αὐτὸ, πάντοτ' ὁ Ἀρχηγός της.
Νυχθημερὸν ἡ Μάννα μου, βαστᾷ τὸ θυμιατήρι,
καὶ κλαίει καὶ θυμιάζ' αὐτήν, ὡς εἰς τὸ Μοναστήρι.
Παρακαλεῖ τὴν Παναγιά, καθὼς καὶ τὴν Εὐδρώπη,
νά γείν' ἡ Κρήτη Ἐνωσις, νὰ χαίρωντ' οἱ ἄνθρωποι.

Γωνατιστή νυχθημερόν. Σταυρούς χιλιάδες κάμνει,
μὰ ἴμένα ὄμως δὲν θωρεῖ, Γῶργο φωνὴ νὰ θγάνη.
Γῶργο καὶ Καπετάνιο μου, στολίσου τ' ἄρματα σου,
καὶ πάρε τὴν Σημαία σου, ὡς καὶ τὰ σώματά σου.
Νὰ πάτε εἰς τὴν Κάντανον, καὶ πόλεμον νὰ κάμης,
κεφάλια τῶν Ἀγαρινῶν, σωρὸν νὰ τῶν τὰ κάμης.
Γιατ' ἐπροχθές κι' ἀντίπροχθες; ὁ Ἄγγελιὸ ἀδελφός σου,
πόλεμον ἔκανεν ἐκεῖ, ὡς ἀντιπρόσωπός σου.
Κι' ἔπεσε σύντροφος αὐτοῦ κι' ἦτο καὶ χωριανός μας,
τὸ Κουριδάκη ὁ Νικολῆς, πολὺ ἀγαπητός μας.
Κ' ἄφηκε πόνου καὶ καῦμό, μάννας καὶ τοῦ Πατέρα,
γιατ' ἦτονε μοναχογιός, κανάκι νύχτα μέρα.
Μάνα ἴγὼ σὲ παρακαλῶ, μὴ κλαίης μὴ κτικιάζης,
κι' ἂν ἴσως καὶ μὲ ξαναδῆς, φιλεῖς καὶ μ' ἀγκαλιάζεις;
Ἐὰν ὁ Κύριος Θεός, κ' ἦ κρίσις τῶν ἀνθρώπων,
μ' ἀξιῶση καὶ σὲ ξαναἰδῶ, ἐπάνω εἰς τὸν τόπον.
Κ' ἀξιῶθῶ καὶ ἀσπασθῶ, ἐσὲ καὶ τὴν σημαία,
ποῦ χαίρουσοῦ καὶ ἔβλεπες, ὡς Ἑλληνί' Ρωμαία.
Τὴν ἔνδοξο ποῦ τακτικὰ φιλεῖς, πρῶτ' καὶ βράδυ,
διὰ χατίρι Αὐτῆς καὶ ἐμοῦ, ἐκ βάθους ψυχοκάρδι.
Εἶδὲ κ' αὐτὰ δὲν ἀξιοθῶ, κ' ἂν εἴνετσι γραμμένα,
ἔχω ἀναδόχους ἀδελφούς, πολέμους γυμνασμέναι.

ΙΑ'

ΣΕΙΡΑ ΤΟΥ ΠΟΝΟΥ ΜΟΥ

Ἦλθ' ἢ σειρὰ τοῦ πόνου μου, κατ' ἰθὺς νὰ νῆυσάλλω,
πόνου πολὺ ἔχω ἴσθην καρδιὰ, πέφθ' αἷμα εἰς κάθε ζάλο,
(βῆμα)

Κ' ἂν στέκω, κ' ἀνεκάθωμαι, καὶ βόλιτα ἀνεκάνω,
λαύρα, καῦμό ἔχω στὸ κορμί, δὲν ξέρω τί νὰ κάνω.
Κ' ἂν πέσω γιὰ νὰ κοιμηθῶ, τὸν ὕπνον δὲν χορταίνω,
γιατ' ἔχει σκάσει τὸ μυαλό, κρόλο ταλαποδέρο.
Κ' ἀποῦ ἔχει αἷμα ἑλληνικὸ, κι' ἀνδρεία ἴσθην καρδιὰ του,
μὲ πάθος μὴ διαβάξῃ αὐτὰ, αὐτὸς καὶ ἡ γενεά του.
Γιατ' ὅποιος βρῖσκει ἀφορμαῖς καὶ χῶρις νὰ ὑπάρχουν,
δῆθεν θέλει γιὰ νὰ μιλή, νὰ τόχει καὶ ὡς καύχουν.

Ὅμοιάζει τοῦ ἀντίχριστου, αὐτὸς καὶ ἡ γενεά του,
κ' οὔτε ἀνθρώπου δὲν ἤρελλῃ, σέβας δὲν ἔχει Πλάστου.
Ὅμοιάζει αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων, ὅπου δημοκοποῦνε,
μὲ τὴν καυιὰ ἴστην γλῶσσαν των καὶ νὰ ραδιοργοῦνε.
Ὅμοιάζει ἑκείνων τῶν κακῶν, ὅπου δὲν ἔχουν βράσι,
γιὰ τὴν Ἑλλάς μητέρα μας, ζῆσι κ' αἶμα νὰ χάσῃ.
Οὔτε γιὰ τὴν πατρίδα του, καθόλου δὲν φροντίζει
ὅταν τὸ φέρουν οἱ καιροὶ τὸ ὄπλον νὰ μουγκρίζει.
Μόνον στέκει καὶ συντηρεῖ, κ' ἀκούει μὲ τ' αὐτιά του,
ὅταν Πατρίς του πολεμεῖ, κ' αὐτὸς κάνει δουλειά του.
Ὅμοιάζει τοῦ ἀντίχριστου, τοῦ σκύλλου τοῦ Τσακάκη,
ὅπου τὸν κόσμον ἔγελασε, χιλιάδες μυριάκι.
Κι' ἐπάσχισε κ' ἐσπούδασε, γράμματα ξέναις γλώσσαις,
τὰ ἀνθρώπους νὰ περιπλανᾷ σὲ χώραις καὶ σε μπόρσαις.
Δὲν ἔμαθε νὰ τὰ τιμᾷ, ὡς γράφ' ἡ ἐπιστήμη,
ὡς γράφουνε οἱ σπουδασταὶ, καὶ δίδουν καὶ τὴν φήμη.
Ἀλλὰ αὐτὴ ἦε νὰ βρεθῆ, εἰς ὄραν νὰ τὸν κρίνῃ,
νὰ τ' ἀποδώσῃ πληρωμὴ, τότε μὲ τὸ πεσίνη.
Δὲν ἔχει αὐτὸ τὸ φυσικόν, ὅταν καὶ ἂν σπουδάξῃ,
τὴν ἐπιστήμην νὰ τιμᾷ, ἀνθρωπινὰ μὲ τάξι.
Ἡ φύσις ἐμποδίζει τον, κ' εἰς τὰ κακὰ τὸν τρέχει,
καὶ ἐὰν μιλήσῃ κινενός, βλάβην πολὺ τοῦ βρέχει.
Σιὴν Σῦρον ἐγεννήθηκε, δὲν ξέρω ποῦ ἀνεθράφη,
στὴν Αἴγυπτον κατοίκησεν, ἀραβικὴν νὰ μάθῃ.
(Μέσον τοῦ Πατριάρχου Σωφρονίου).
Κ' ἔκανεν τὸν Χριστιανόν, κ' ὅτι ἀγαπᾷ τὴν Κρήτην,
κ' ὅτ' ἀγαπᾷ καθ' ἀνθρώπον, κ' αὐτὸς ἦτο ἀφρίτη.
Καὶ τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, κ' αὐτοῦ τὸ Βασιλεῖκι,
καὶ νὰ μιλῇ ὡς ρήτορας, ὅταν ἄρχων ἴστω τσιφλήκι.
Ἀπέξω ἀπὸ τὴν καρδιά. ἡ γλῶσσα μόνον λέγει,
φλέδα δὲν ἔχ' ἑλληνική, πάντα κακὰ ξετρέγει.
Οὔτε δὲν ἐπολέμησε ποτέ, γιὰ νὰ γνωρίζῃ,
τὸν πόνον τῶν πολεμιστῶν, ὅπου καὶ ἂν γυρίζῃ.
Ποτέ του δὲν ἐξώδισσε, χρήματα, οὔτ' ἀνθρώπους,
εἰς τοὺς πολέμους καὶ σφαγὰς, νὰ ξεύρ' αὐτοὺς τοὺς τρῶ-

[πους.

Καὶ οὔτε δὲν ἐπείνασε, δὲν ἐπλακώθη χιόνια,
νὰ ἀντίσταται νὰ μάχηται, καὶ ἐμπρὸς τοῦ τὰ κανόνια.
Νὰ πολεμίξῃ τὴν Τουρκιά, χάριν τῆς Χριστιανότητος,
νὰ μὴ ὀρμήσῃ ἐπάνω της, φθείρῃ τὸ γόητρό της.
Οὔτε δὲν ἄκουσε ὄρφανά, νὰ κλαῖνε, νὰ φωνάζουν,
μᾶνα, πατέρα, κ' ἀδελφούς ψωμί νὰ μὴ βληχιάσζυν.
Καὶ σπῆτι νὰ μὴν ἔχουνε, οὔτε νὰ κοιμηθοῦνε,
καὶ ρούχα γιὰ νὰ σκεπασθοῦν, καὶ ζέστη σκιάς ν' ἀκοῦνε.
Γιατὶ τὰ σπῆτ' αὐτῶν Γονιῶ, κ' ὄλα τῶν συγγενῶν των.
οἱ τοῦρκοι τῶν τὰ κάψανε, ὡς κ' ὄλο τὸ χωριό των.

IB.

ΑΝΑΚΩΧΗ

Ἄνακωχὴ ἀναγκαστικὴ, διατάσσει ἡ Εὐρώπη,
νὰ γείνη εἰς ὄλο τὸ Νησί, μὴ χάνωντ' οἱ ἀνθρώποι.
Τοὺς Χριστιανούς ἀνάγκασε, πολέμους νὰ μὴ κάνουν,
τοὺς Τοῦρκους μὴ σκοτώνουνε, καὶ κόπους νὰ μὴ χάνουν.
Βγὰν' Ἄγγλους, Ρώσους, Ἰταλοὺς, Φραντζέζους χιλιάδες,
τῆς Κρήτης τὸ ἴστωρικὸ, μὴ πολεμοῦν τὸ Ἀγάδες.
Καὶ βλέπομεν διατάγματα, ἀπ' ὄλους τοὺς Ναυάρχους,
καὶ ἐδιάταζαν τοὺς χριστιανούς, εἰς σὲ χωριὰ καὶ βράχους.
Ὅτι νὰ εἰρηνεύσουνε, μὴ κάνουνσι ἀτακτία,
καὶ ἡ Εὐρώπη μοναχὰ νὰ λύσῃ τὴν αἰτία.
Λοιπὸν ἡμεῖς οἱ Χριστιανοί, τὸ Εὐρώπης ἀφρουκοῦμεν,
καὶ ἀφίσαμεν τὸν πόλεμον, καὶ τὸ πρεπὸν ἀκοῦμεν.
Ἄλλὰ μὲ τὴν διαφορὰ, τὴν Ἐνωσιν νὰ φέρῃ,
μὴ μᾶς ἐξαναγκάσουνε πάλι γιὰ ἄλλο σεφέρη.

II.

ΑΡΧΑΙ ΚΑΙ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΤΗΣ ΜΟΥ

Ἄρχαι ἀνώτεροι, ὕστερα ἐμένα προσκαλοῦσι,
τοῦ τόπου, κ' ἐπαρχίας μου, καὶ λόγους μοῦ μηλοῦσι.
Νὰ γείνω πληρεξούσιος, χάριν φιλανθρωπίας,
γιὰ τοὺς παθόντας Χριστιανούς, καὶ χάριν τῆς Ἐρησικείας.
Γιὰ ταῖς χηράδαις κ' ὄρφανά, καὶ γιὰ ταῖς Ἐκκλησίαις,
ὅπ' ἡ Τουρκιά μᾶς ἔκαψε μὲ αἵματοχυσίαις.

Καὶ γράφουνε τὸ ἔγγραφο, κ' ἀπόκει τὸ σφραγιζέον,
κατόπιν ἐμένα ἐφώναξαν, καὶ μοῦ τ' ἐπιχειρίζουν.
Γράφουσινε τὸ ἔγγραφο, καὶ ταῖς αἰτίαις ἔλαις,
κ' ὅτι τ' ἀσκέρι τ' Ἀβδουλλάχ, τὸ ἔπραξε ἀδίκως ἔλαις.
Παρακαλοῦν τοὺς χριστιανοὺς, νὰ κάμωσι εὐσπλαχνίαις.
νὰ βοηθήσουν τοῦ σκοποῦ, ἔνεκα ταῖς πενίαις.
Γιατὶ τὴν πείνα, δὲν βαρτοῦν τὰ ὄρφανὰ καὶ χήραις,
τὰ σπῆττα των ἐκάψανε, κ' ἔγιναν κακομοίραις.
Τὰ σπῆττα των ἐκάψανε, κοιμοῦνται σὲ καλύβαις,
σὲ δένδρα μεγαλόριζα σὲ σπήλιους κ' εἰσὲ γούδαις.
Λαμβάν' αὐτὸ τὸ ἔγγραφο, τὸ κείμενό του γράφει,
πρὸς πάντας τοὺς χριστιανοὺς, σ' ὅλον τὸν κόσμον γράφει.
Κ' αὐτὸ ἐδημοσίευσαν, στὰ φύλλα τῆς Αἰγύπτου,
κ' ὁ ταχυδρόμος τακτικά, ἔδιδε τὴν εὐχὴν του.
Λαμβάνω κ' ἰδιαιτέρον, ἀπ' τὸν Μητροπολίτην,
Προκόπιον τῶν Ἀθηνῶν, γιατί ἀγαπᾷ τὴν Κρήτην.
Γράφει μεγάλη αἴτησι, παρακαλεῖ κ' ἐκεῖνος,
γιατὶ τὸν σκοπὸν τὸν Ἱερὸν, γνωρίζει καὶ τὸ Θρήνος.
Κ' ἔγραφε τοῦ Σωφρόνιου, τοῦ πρῆγην Πατριάρχῃ,
νὰ βοηθήσῃ τοῦ σκοποῦ καὶ θεῖα χάρι θάχει.
Νὰ βοηθήσῃ τοῦ σκοποῦ, καὶ μὲ αὐτὸ θ' ἀγιάσῃ,
γιατὶ ὅποιος κάνει τὸ καλὸ, Παράδεισο θὰ φιλάσῃ.
Κ' ἀκόμη αὐτὸ τὸ ἔγγραφο, θὰ εἶνε 'στὸ Ἀρχεῖο,
τοῦ θρόνου Ἀλεξανδρινοῦ εἰς τὸ Πατριαρχεῖο.
Πέρνω καὶ μιὰ ἐπιστολή, τοῦ Κυρίου Ρωμάνου,
πρὸς τὸν Γρυπάρην πρόξενον. γράφει του καὶ τί κάνου.
Γράφει του δὲ καὶ ξεχωρὰ, πολλοὶ γιὰ νὰ συνδράμω,
κ' αὐτόνε ἱερώτερον, ἀπ' ὅσ' ἄλλα κ' ἂν κάμω.
Καὶ φιλάνω εἰς τὴν Αἴγυπτον, 'στὴν Ἀλεξάνδρα πρῶτα,
στὸ τελωνεῖο ἤμεινε, τότε π' ἄφταν τὰ φῶτα.
Καὶ δίδω ὅλα τὰ ἔγγραφα, 'στὰ πρόσωπα ποῦ γράφα.
κ' ἀφοῦ τὰ ἀναγνώσασι, ἐπάσασι κ' ἔγράφα.
Λαμβάνω περιποίησιν, ἀπ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους,
τοὺς φιλανθρώπους Χριστιανοὺς, καὶ μ' ἐξαισίους τρέ-
(που)

Καὶ δίδουν καὶ συνεισφοράν, ἀπ' ὅσα προαιροῦνται,
τοῦ Μισσιριού (Αἰγύπτου) οἱ Χριστιανοί, βάρητα δὲν φο-
(δοῦνται).

Χρήματα δὲν λυποῦντ' αὐτοί, ὅσα καὶ ἂν ξωδιάζουν,
γιὰ τὸ χατήρι τῆς Ἑλλάδος, Κρήτης τὰ θυσιάζουν.
Καὶ ὄχι μόνον χρήματα, ἀλλὰ καὶ τὴν ζωὴν των,
ἐδώσανε πολλὰς φορές, γιὰ χάρι Ἑλλήνων Κρήτων.
Κ' ἔχουν μεγάλην ὄρεξιν, καὶ πόθο στήν ψυχὴν των,
νὰ γείν' ἢ Κρήτη Ἐνωσις, στρατὸ ἑλληνοφενδρίτων.
Κ' ἢ Κρήτη τῶν εὐχαριστᾷ ἔπο τὰ ἐξήντα ἔξε,
γιατί τῆς βοηθοῦσανε, μὲ χρήμα καὶ μὲ μπέτε (στήθος).
Κ' εἰς σὲ φραγγια καὶ βουνά, σὲ κάμπους πεδιάδες,
ἄφησαν τ' ἄγρια λείψανα, θυμιάζοντα Κυράδες. (Κρήσσαι).
Χιλιάδες πολεμήσανε, πολλοὶ ἐσκοτωθήκαν,
καὶ γιὰ χατήρι τοῦ Νησιού, τὸ αἷμα των ἀφήκαν.
Μὰ δὲν γνωρίζω ποῖοι εἶναι αὐτοί, γιὰ νὰ τσ' ἀναθυδάλλω,
ποητικῶς νὰ τυπωθοῦν, ὁ ἓνας μὲ τὸν ἄλλο.

ΙΔ.'

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΝ

Θ' ἀναθυδάλλω καὶ θὰ ἴπῳ, δέκα ποῦ ἐθυμήθη,
καὶ χωριστὰ τῶν ἡχαριστεῖ, ἢ Κρήτη καὶ τσ' εὐχήθη.
Ὁ πρῶτος εἶναι ὁ Τσιγαδάς, Νικόλας τὸ ὄνομά του,
ἥρωας τὴν παλληκαριά, κ' ἄριστη ἢ γενεά του.
Συχνὰ πολέμους ἔκανε, ἐπάνω εἰς τὸν τόπο,
καὶ θάρρος κ' ὄρεξι πολὺ, ἔδιδε τῶν ἀνθρώπων.
Πολέμους δὲν ἐδέλιγα αὐτός, Τυρκικὰ δὲν ἐφοβάτο,
ὅταν δὲν τὰ ἴποκάνανε, φυσέκια στὸ βεσάλτο.
Τὸ σῶμά του γυμνάστηκε, μιλῶνιτο τσι' σφαίραις,
δύο τρεῖς φορές πλιγγώθηκε, μὲ ἔπλα μὲ μαχαίραις.
Τὸ σῶμά του ξεδείλιασε μαθαίνιτο τσι' μπάλαις,
λιγοθυμιὰ δὲν τ' οὐρχεται ἂν ἦταν καὶ μεγάλαις.

Στὸ τέλος τοῦ Δεκεμβρίου, στὰ χίλια ὀκτακόσα,
ἑξήκοντα καὶ ὀκτώτονε (1868) πολὺ τὸν ἐπιληγόσα.
Στὸν πόλεμον ποῦ ἔγεινε ἔκει Σταμάρι-Καστέλη,
κ' εἰς τὸ χωρίον Πισταγή, τὸ Ἀράβαναις τὰ τέλη.
Μὲ μπάλα σισκνέδικη, βαρῦζεται στὴ χέρα,
καὶ οὔτε πόνος δὲν γροικᾷ, ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα.
Μόνος κἀνεῖ (δίδει) τῶν Χριστιανῶν μεγάλο καῖρέτι,
τὸν πόλεμον νὰ ξακλουθοῦν, πολὺ Τουρκιὰ νὰ πέφτη.
Ἄλλὰ ἡ μπάλα ἦτονε, ποῦ παλαιὰ εὐρέσι,
εἰκοσιπέντε τῶν δραμιῶν, θραῦσι, κάμιν' ἔπου πέσει.
Καὶ τοῦσπασε τὰ κόκκαλα, καὶ μάζευσε τὰ νεῦρα,
ἀλλὰ τονε ποῦ τὸν Θεὸν σκιας ἡ ζερβὴ του χέρα.
Μὰ τοῦ Στρατάρχη, ἐπήρανε, τσαντήρι ποῦ κοιμάτο,
κ' ἀναθροφτάρη ἓνα ἄρνι, κ' αὐτὸς πέρνει ἴσια κάτω (φυγὴ.)
Ἐπειτα ποῦ μερικὸν καιρὸν, κ' εἰς ἄλλην ἐπαρχία,
εἰς τοῦ Ἁγίου Βασιλεῖοῦ σκεδιάζει ἡ Τουρκία.
Καὶ κάμνει χωστὸ πόλεμο, κατὰ τῶν ἴπαναστάτου
ἀλλὰ τουρκιὰ σκοτώνεται, μικραίνει τὸ φουσάτο.
Κ' ἀπόσπασμα Νιζάμιδων, ἄνω ποῦ δυὸ μπουλούκια,
μπρουσκάδα τῶν καρτέρισαν, ὡσὰν λαγωὺς κουλούκια (σκύλοι.)
Κ' εἰς ἔφοδον τῶν Χριστιανῶν, κατὰ τῶν Μουσουλμάνω,
ὅπου τοὺς πολεμούσανε, εἶχαν χωσιὰ οἱ ἄνω.
(Καρτέρι δύο μπουλούκια Τούρκοι.)
Κ' εἰς τὸ Πλατάν' ἀπέναντι, πλησίον εἰς τὰ Κούμια,
οἱ Τούρκοι μηχανεύωνται, παγίδες καὶ λαγούμια.
Ἐστὸ τρέξιμον τῶν Χριστιανῶν, σὲ ἑκείνη δὲ τὴν φούρια
τὴν ὄραν ποῦ περνούσασι, κάμινουσ' οἱ Τούρκοι γιούργια.
Καὶ πιάνουνε τὸν Τσιγαδὰ, τὸν καπετὰν Νικόλα,
πέμπουν τον ἔστὸ Ἰβράκλειον, κ' ἔκλαψεν Χώρα, κ' ἔλα.

Κ' ἐν γένει ἔλο τὸ Νησι, πολὺ τὸν ἐλυπήθη,
γιατ' ἦτονε καὶ ὠμορφος, καὶ παντοῦ ἐγροικήθη.
Ἄνθρωποι, πέτραις καὶ βουνά, ἐτέτοιον ἤρων κλαίσει,
γιατ' ἦτον καὶ καλόγνωμος, κ' ἄριστη κρίσι ὡς λέσι.
Μὰ χάρι τῆς ἀνδρείας του, χάρι τῆς Γαλλικῆς του,
τὸν ἐλυπήθη ὁ Πασάς, χαρίζει τὴν ζωὴν του.
Δεύτερος εἶνε ὁ Πανάς, τ' ἀνδρεῖον παληκάρι,
Εὐάγγελος τὸ ὄνομα, κ' ἔχει μεγάλη χάρι.
Στὴν Κρήτη ἐπολέμησε, μὲ κ' ἄλλα παληκάρια,
στὴν Νιζαμιά ρίπτει συχνά, ὡσάν τὰ λεοντάρια.
Σ' ἔλα τὰ μέρη γύρισε, σὲ ἔλα ἐδιγαλάλα,
τριάντα μῆνες τακτικὰ, τῶν Τούρκων παίζει μπάλα.
Καὶ ἔχει τὴν γνώμη πάντοτε, τὴν Ἐνωσι ὅσὸν νοῦν του,
γιατ' εἶνε ποῦ καλὴ σειρά, καὶ μιὰζ' τοῦ κυροῦν του.
Καὶ τρίτος εἶναι ὁ Κύριος ὁ Γιάννης ὁ Καρτάλης,
ὁ ἄξιος πολεμιστῆς καὶ γενεᾶς μεγάλης.
Μὲ χέρια ἐπολέμησε, μὲ μπέταις, καὶ μὲ χρήμα,
καὶ βέβαια ἄνε δίκαιον, νά τοῦχει ὁ κόσμος φήμα.
Κ' ἔχει τὴν γνώμη πάντοτε, ὅπου καὶ ἂν λάχει χρεία,
καὶ ἐτέτοιου ἀνθρώπου ὁ Θεὸς, πρέπει νά τοῦχει υἰεῖα.
Καὶ τὴν Ἑλλάδα ἀγαπᾷ, ὁμοίως καὶ τὴν Κρήτη,
παρακαλεῖ νά σαρκωθῆ, νά γράψῃ μπέννας μύτη.
Στὸ χάρτη τὸν Ἑλληνικὸν, νά τὴν ἐξωγραφίσουν,
νά παύσουν κ' ἦ συζήτησαις, κ' ἄλλη δουλειά νά ἀρχίσουν.
Καὶ τέταρτος κ' ἀκούραστος, μὲ χέρια, πόδια, ὄμμα,
ὁ Γιάνης Γάμα Διαιμαντῆς, τὸ ζαχαρένιο στίμα.
Ποῦ βάσταξε ἀπὸ τὴν ἀρχὴν, μέχρι νά πάει τέλος,
εἰς τοὺς πολέμους τοῦ Νησιοῦ, στὰ χιόνια κρύσθελος

Καὶ ἐκατάλαβε πολὺ, τοῦ τόπ' αὐτοῦ τὰ δίκαια,
κ' ἔτι τοῦ πρέπει ἢ Ἐνωσις, κί' οὐχί ἀντιζηλίκια.
Γιατί τὸ χῶμα τοῦ Νησιοῦ, μὲ αἷμα ἐξυμώθη.
τροχάλλ' εἶναι τὰ κόκκαλα, κ' ὁ τόπος ἐρημώθη.
Μὲ αἷμα τῶν παλληκαριῶ τῶν Καπετάν κρουσάρω,
μ' αἷμα τῶν γυναικόπαιδων τὸ χῶμα ἴγαινε μαῦρο.
Καὶ ὁ γενναῖος Διαμαντῆς, παράπολυ ἐλυπνήθη,
τὸν καπετάνιο Τσάκωνα στήν μάχη ποῦ κτυπήθη.
Στοῦ Φόδελε σκοτώθηκε, ὁ Τσάκωνας ὁ Κώστας,
καὶ τὸν λυπάται ὁ λαὸς, σήμερον καὶ ἀπὸ πρώτας.
Καὶ πέμπτος Γιαννακόπουλος, τ' ἀτρόμητο λιοντάρι,
ποῦ καν' ἀνδραγαθήματα Τουρκιὰ νὰ μαηνάρι.
Ἐκτος Μιχάλης Τσέλιος, κί' ἀνδρεῖον παληκάρη,
ποῦ ἐπολέμα τὴν Τουρκιὰ κ' εἶχε τὴν σὰν φρισάρι.
Ἐβδομος ὁ Νιχόπουλος, Σταμάτης τὸ ὄνομά του,
καὶ Γιάννης ὁ πατέρας του, πολλὴ παληκαριά του,
Ποῦ ἐπολέμα τὴν Τουρκιὰ, ὁτῆς Κρήτης στήν πλαγιάδα,
κ' ἔχει πεθύμιο ὁ στήν καρδιά, νὰ γείν' αὐτὴ Ἑλλάδα.
Καὶ ὄγδο φιλοέλληνας, Δημήτρο Σκαρτσιλάκη,
ποτέ του δὲν ἀμέλησε, σὴν Κρήτη κάνει γλάκι.
Δὲν ἕκατος ἀμέριμος, ποῦ τὰ ἐξῆντα ἔξε,
μονότρεχε στὸν πόλεμο, φωνάζει Τούρκο παιξε.
Στὰ ἐβδομήκοντα ἐπτὰ ὡς σωματάρχης πέννη,
μ' ὄρεξ' ἐπολέμησε, τούρκουν, καρτέρι στένει.
Καὶ ἔννατος ὁ μάχιμος, Πανάγος ὁ Τριτάκης,
τὰ γράμματα ἐκόμιζε καὶ χρήματα πολλάκις.
Ἄπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τοῦ Νησιοῦ, ἐπήγαγε τὸ γράμμα,
τῶν ἠπαναστάτων κί' ἀρχηγῶν, καὶ πόλεμον ἐκάμια.

Δέκατος, Ἀναστάσιος, Γκοῦμας τὸ ἴθιτόν του,
καὶ μαρμαράς ἢ τέχνη τοῦ, τύχης τοῦ ριζικόν του.

Τέχνη γνωρίζει, σπούδαξι, περίσσα τοῦ πολέμου,
εἰς τ' ἄκρον Τουρκομάχιμος, κί' ὡς τίγρη τὸν ἐτρέμου.

Πολὺ εἶναι φιλοπόλεμος, μ' ἔλην τὴν προθυμίαν,
τρεις χρόνους ἐπολέμησε, ἴστην Κρήτη τὴν Τουρκίαν.

Κ' ὑπέφερε παράπολυ, βάσανα, πίκραις, πόνους,
μ' ἀφοῦ γενῆ ἢ Κρήτη Ἑλλάς, τοὺς θεωρεῖ ἀπόνους.

Στὴν Πισταγή κτυπήθηκε, μὲ σάλταμα τοῦ πίδου,
εἰς τὸ δεξιό του γόνατο, βοήθεια τοῦ δίδου.

Βοήθεια καὶ γρήγορα, ὄπισθε τὸν ἐσέρνου,
μὴν τὸν σκοτώσῃ ἢ Τουρκιά ἠχμάλωτον μὴ τὸν πέρνου.

Ὁ Τάκος τὸν πρωτάρπαξε, κ' ὁ καπετάνιος Μήτσος,
καὶ Γκοῦμας τοῦ φωνάζουσι βάστα θὰ γιάννης ἴσως.

Καὶ πάντοτε ἔχει ὄρεξι, πολέμους γιὰ νὰ κάνει,
καὶ τὴν Τουρκιά νὰ πολεμᾷ, ζαράρη γιὰ νὰ βγάνη.

Κί' ὅπου κ' ἂν κάνοῦ πόλεμον, σὶ ρωμηοὶ μὲ τοὺς Τούρκους.
πάει καὶ ὁ Γκοῦμας πολεμᾷ, γιὰ νὰ σκοτώνη Τούρκους.

Καὶ πάλι ἐδὰ πού ἔγειναν, στὰ σύνορα αἱ μάχαι,
στὰ ἐννενίχοντα ἐπτὰ, ἐπήγε καὶ καλιάχαι.

Νὰ βάσταγε ὁ πόλεμος, ἀκόμη ἕνα Χρόνο.
καὶ θ' ἄλασσε ἢ πολιτικῇ, νάμενε ὁ Τούρκος μόνο.

Ὡς σωματάρχης πρόθυμος, πάντοτε ἐπολέμα,
ὁ Γκοῦμας εἰς τὴν Ἠρέβεζαν, Νιζαμοτοῦρκοι ἐτρέμα.

Στὰ μέρη Νικοπόλεως ὁ σωματάρχης Γκοῦμας,
στὸ Φλάμπουρο πολέμησε, Τούρκοι χάνου το φοῦμας.

ΙΕ.

ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΗΣΙΣ ΤΟΥ ΠΟΝΟΥ.

Εἰς τὴν σειρά τῶν πόνων μου, πίκρων καὶ τῶν βασάνων,
θὰ ἀρχίσω πάλι ἀπ' ἐδῶ, νὰ γράφω, κ' ἔπου φθάνων.
Διότι ἐπροείπαμε, ὡς γράφω παραπάνω,
νὰ ἔξιστορήσω κάμποσα, τὸν πόνο νὰ λευκάνω.
Νὰ μάθουν καὶ οἱ ἄρρενες, καὶ ἡῆλεις εἰς τὸν κόσμον,
τὰ παληκάρια τὴν φιλιά μόνον ἔκτελοῦσι εὐδύσμων.
Ἐκεῖνοι μόνον π' ἀγαποῦν, Πατρίδα καὶ Ἱερουσαλὴμ,
καὶ τὸν Θεὸν μὲ τὸν Χριστὸν, καὶ αὐτοῦ τὴν Βασιλείαν.
Τὸν Γεώργιον τὸν Βασιλεῖα, τὸν πρῶτον τῶν Ἑλλήνων,
κ' ἔλο τὸ Πανελλήμιον, πρίγκηπα Κωνσταντῖνο.
Τὴν Ὀλγα τὴν Βασίλισσα, φτωχῶ παρηγορία,
ἔπου συνδράμη πάντοτε, κ' ἔπει ἔχει ἀναργυρία.
Τὴν Ὀλγα τὴν Βασίλισσα, μὲ ἔλα τῆς τὰ τέκνα,
Χριστόφορον, Νικόλαον, Μαρίνα, δουκισσένα,
Ἄνδρέαν τὸν πολύξευρον, πάλι τὸν Κωνσταντῖνον,
διάδοχο, Ἀρχιστράτηγον, χαμόθεον Ἑλλήνων,
Τὸν Γεώργιον τὸν Πρίγκηπα, καὶ Βασιλεῖα τῆς Κρή
(τῆς,

τοῦ Μίνωα διάδοχος, νὰ λείψ' πλεὶς ὁ Χαμίτης.
Τὸ Γεώργη Βασιλόπαιδα, ἔπου ἀγαποῦν οἱ Κρήτες,
ἔκεινοι ποῦ πολεμοῦσανε, χρόνους καὶ μέρα νύκτες,
Κεῖνοι ποῦ πολεμοῦσανε, μὲ ἔπλα εἰς τὴν χέρα,
γιὰ νὰ γενῆ ἡ Κρήτη Ἑλλάς, καὶ ἑλευθερῆ μία μέρα.
Τὸν Γεώργη Βασιλόπαιδο, πᾶνθρώποι ἀγαπῶσι,
ἐκεῖνοι ἀπὸν ἀπὸ σειρά, κ' ἔχουν ἀνθρώπων γινῶσι.
Τὸν Πρίγκηπα Γεώργιον, Ἑλλάς, Κρήτης, καμάρ.
ἔπου ἀγαποῦνε οἱ Βασιλεῖς, γιὰτὶ εἶνε παλληκάρ.
Ὁ Τσάρος ὁ Νικόλαος ξέχωρα ἀγάπη τοῦχει
ἀπὸ τοὺς ἄλλους Βασιλεῖς, διὰ τὴν χάρ ἀποῦχει.
Μὲ τὴν καρδιά τὸν ἀγαπᾷ, καὶ μ' ἀφοσιούνη,
καὶ ἔταν θὲ ν' ἄρθῃ ὁ καιρὸς χῶραις θὰ τοῦ δωρίνη.
Ὁ Τσάρος Αὐτοκράτορας, πολὺ ἀγαπᾷ τὸν Γεώργη,
καὶ πάλι γιὰ χατίρι αὐτοῦ, θὰ γέν' ἔνωσ' ἐπὶ γόργη.

Καὶ ὁ Παντοκράτορας Θεὸς τοῦ Τσαָρου Νικολάου,
ἔτη νὰ τοῦ πολυχρονᾷ, κ' ἰγείᾳ ὀλοι τοὺς νάου.
Κ' ἀφύρακτος κ' ἀπείρακτος, ταῖς χώραις του νὰ μένη,
κ' ὅσα κ' ἂν βάνη εἰς τὸν νοῦν πάντα νὰ τὰ κερδαίνει.
Τὰ Κράτη του τὰ Ρούσσιχα, κ' ὅπου κ' ἂν ἔχει κτίσει,
ποτὲ νὰ μὴ τοῦ κειρακτοῦν, κ' ἄλλου ν' ἀποκτήση.
Καὶ πάντα, ὅπου βρίσκεται, ὁ Ρουσικὸς στρατὸς του,
νὰ τὸν φυλάσῃ ὁ Θεὸς, ὡς καὶ τὸ γόητρόν του.
Κ' ὅπου κ' ἂν ἔχη Πρόξενους, καὶ Πρέσβεις εἰς κάθε χώρα,
Ναυάρχους εἰς τὰ θάλασσαις, ὑγείᾳ νάχουν καθ' ὥρα.
Ξεχωριστὴ κ' ἀπείρακτη ὑγεία, τοῦ Ναυάρχου,
τοῦ Σκριτλόφ τῶν Χανιώ, σειρᾶς του κ' ὅπου ὑπάρχου.
Τὸν Πρίγκηπα Γεώργιον, καὶ ὅπου ἡ Βηκτώρια,
Βασίλισσα τῶν Βρεττανῶν κ' Ἰνδῶν Αὐτοκράτοριχα
Ἀγάπη, καὶ ἐψήφικτο, ν' ἀγάσῃ ἡ ψυχὴ τῆς,
κ' Ἀγγέλοι ἴστον Παράδεισον, πάντα νὰνε μαζύ τῆς.
Ὁμοίως καὶ ὁ γιὸς αὐτῆς, καὶ νῦν δὲ Βασιλέα,
ὁ νόμιμος ἀνάδοχος, κ' ἔτσι ἡ γραφαῖς το λέα.
Ψῆφ' ἀγαπᾷ τον σὺν παιδί, γάλα ἀπὸ τῆς μητέρας,
ὅπου νὰ τοῦχε ὁ Θεὸς πάντα λαμπρὰς ἡμέρας.
Τοῦ Βασιλεῖᾳ Ἐδούαρδος, Μεγάλῃς Βρεττανίας,
καὶ νέου Αὐτοκράτορος, ἀπάντων ἴσας Ἰνδίας,
Καὶ ὁ στρατὸς ὁ Ἀγγλικὸς, Ναυάρχου, καὶ Προξένοι,
καλὰ ἀγαποῦν τὸν Γεώργιον, πάντα νὰ κερδευμένη.
Εἰς ὅποιον κόσμον κ' ἂν βρεθοῦν, κ' ὅτι κ' ἂν ἔχειρῖσσαν,
πάντοτε ν' ἀνε νικηταί, καὶ χώραις νὰ κερδίσουν.
Καὶ νάχουν γεία πάντοτε στρατὸς καὶ Βασιλ' ἰς,
καὶ νὰ κερδίζουν, τακτικὰ, κ' ὁ Θιὸς ὑποβοήθης.
Κ' ἡ γλῶσσα τ' αὐτοκράτορα, κ' ὅσα ἡ καρδιὰ θελήσῃ,
κ' ὅσα λαλεῖ καὶ πεθυμῆ, πάντα νὰ τὰ κερδίῃ.
Καὶ νὰ λαλήσῃ νὰ γενῃ, Κρήτη καὶ Ἑλλάδα ἕνα,
κ' ἄνω ἀπὸ χρόνους ἑκατὸν σφαζώμεθ' ὄλο ἕνα.
Μ' ἀγαρινὸς καὶ τύραννο Σουλτάνο τὸ Χαμίτη,
ὀπούσφαζε κ' ἐκρέμαζε τοὺς Χριστιανὸς στήν Κρήτη.
Καὶ ἔνεκα ποῦ τοὺς ἔτραξε, πολέμους τοῦ ἐλάνα,
κ' ἀδυνατίσανε αὐτὸν, στρατοῦς του ἐξεκάνα.

Κ' ὕγεια νάχηε Βασιλεῖα, (Ἐδουάρδος ἕκτος) χρόνια πολλὰ
(νά ζήσης,

τὸ ζήτημα τὸ Κρητικὸν γρήγορα νὰ τὸ λύσης.

Κ' ὁμοίως νάχουνε ὕγεια Πρίγκιπες καὶ Μυλόρδοι,
καὶ στρατηγοὶ καὶ ὑπουργοὶ μικροὶ, μεγάλοι λόρδοι.

Ἐ Βικονσφίλδ, Σαλισδουρήε, Τσάμπερλαϊν ἀνδρσφύτα,
ὅπου προδεύουν ὅσον μποροῦν πάντοτε τὴν Ἀγγλίαν.

Καὶ ξέχωρα λόρδος Κρόμερ ὅπ' ἀντιπροσωπεύει.

εἰς Αἴγυπτον τὸν Βασιλεῖα, κερδίξει, ξεπαιδεύει.

Εἰς Αἴγυπτον καὶ τὸ Σουδάν, φρούρια, Βάδου Χάλφα,

εἰς Ὀμδουρμάν καὶ εἰς Χαρτούμ χώραις κτίζει ἀπ'

(Ἄλφα.

Κ' αὐτὰ τὰ μέρη, ἀπόκτησε μὲ πόλεμο ἢ Ἀγγλία,

εἰς Σουδανούς, σ' ἄγρια θερὰ ὁρμὴ μὲ ἀφειλεία.

Κ' ὁ Νόε Ἀγγλο Ναύαρχος, ἐπούτονε ἴσθιν Κρήτη,

τὰ σχέδιά του θαυμαστά, ποῦ τοὺς ἀνθρώπους φρίττει.

Τὰ σχέδιά του θαυμαστά, καθὼς ἴσθιν πέτρα Βρύσι,

καλόκαρδος, καὶ ἀγαπητὸς, ἔτη πολλὰ νὰ ζήσῃ.

Καὶ νὰ μιλήσῃ ὅσον ἔμπορει εἰς τὴν Κυβέρνησίν του,

νά γείνη ἢ Κρήτη Ἐνωσις, καλὰ νὰν τὸ κορμὶν του.

Νὰ γείνη ἢ Κρήτη Ἐνωσις, ἄροι, χιόνια, λαγκαθῖα,

κ' εὐχὰς θὰ τ' ἀποδίδωσι ἀπὸ τὰ ψυχοκάρδια.

Ψηφοῦνε καὶ πολυαγαποῦν, τὸν Γεώργιον οἱ Γάλλοι,

Ζήτη αὐτῶν καὶ τοῦ στρατοῦ, μὲ κέρδη τα μεγάλα.

Ζήτη καὶ τοῦ Προέδρου τῶν Λουμπέ, ὕγεια νάχη.

νά χαίρετε τὸ ἔθνος του, κακὸν νὰ μὴ τοῦ λάχη.

Κ' ὁ Ναύαρχος ὁ Ποτιέ, καλλὰ νὰ ἀπολάσῃ,

νάχει τὴν Ἐνωσι' ἴσθιν νοῦν κ' αὐτὴν νὰ μὴ ξεχάσῃ.

Τὸν Ἀρμοστὴ Γεώργιον, ὁ Βίκτωρ Ἐμμανουήλι,

φηφ' ἀγαπᾷ μὲ τὴν ψυχὴν ὡς αὐλικὴν του φίλοι

Τὸν ἀρμοστὴ ὁ Βασιλεὺς θέλει κἀλοθελίξει,

καὶ τρέφει ἀγάπη εἰς αὐτὸν, κ' Ἐνωσι' ἐπιστηρίζει.

Ἐ Μανουήλι Βασιλεὺς, τοῦ Ἐθνους Ἰταλίας,

νά ζήσῃ χρόνια ὅσα ποθεῖ, κ' οὔτε κακῶν ἰπειλείας.

Καὶ ζήτη τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ, εἰς ἅπαντα τὰ μέρη,

εἰς Θάλασσα, καὶ εἰς Ἐγγρά, πάντα κέρδη νὰ φέρῃ.

Νάχει ύγεία πάντοτε καὶ νὰ πολυχρονίξει,
ὁ Ἀμουρέτη φρούραρχος, τὴν τάξι ἱπιστηρίζει.
Ὅμοίως μ' ἀφοσίωσι, τὴν τάξι ἐπιστηρίζει,
ὁ ἀρχηγὸς Καπρίνιος, κ' ἀδίκον δὲν χαρίζει.
Τοῦ Καναδάρου Ναύαρχου, καλὴν τοῦ ὄρα ἔπ' οὔνε,
γιατὶ ἤθελε Κρήτη καὶ Ἑλλάς, ἕνα νὰ ἐνωθοῦνε.
Κ' ἀείμνηστος ὁ Βασιλεὺς Οὐμβέρτος Ἰταλίας,
τοῦ ἔγραφε συχνὰ, συχνὰ, Κρητῶν νάχη φιλίας.
Κ' ὅτι νὰ περιμένουσι, τῆς Κρήτης οἱ Ρωμαῖοι,
καὶ θὰ γενοῦσι Ἑλληνας, καὶ ἡ γραφὴ τὸ λέει.
Ἄλλὰ ὁ Χάρος γρήγορα, ἄρπαξε τὴν ζωὴν του,
μ' ἑνὸς κακούργου κουμπουριά, θηριοῦ κ' ἀπανθρωπίστου.
(τοῦ Μπρέση.)

Καὶ εἶχε ἀνθρώπου πρόσωπο, καὶ ἐφόρει καὶ τὰ γάντια,
ὁ γὰρ νὰ μὴ γνωρίζηται, στὰ πλῆθη, καὶ Παλάτια.
Καὶ πρέπει νάμοιαζε αὐτὸς, τοῦ σκύλου τοῦ Τσακάκη,
εἰς τὰ κομπᾶ στολίσματα, κ' ἀνώτερος λιγάκι,
Διότι πάντοτε κ' αὐτὸς, κινούργια ρούχα ἐφόρει,
κί δολόχρυσα ρολόγια, κί ὁ κόσμος τὸν ἐθώρει.

ΙΣΤ΄

ΑΓΝΩΣΤΟΙ ΔΙΑΛΟΓΙΣΜΟΙ

Καὶ γὰρ νὰ μὴ γνωρίζονται, οἱ διαλογισμοὶ του,
καὶ τὰ κακὰ ὁποῦ βάνε, ἄθλιος στὴν ψυχὴν του.
(Ἐὰν ἔχει ἐτέτοιος ἀνθρώπος ψυχὴ).
Ὁμίλιε, κ' ἔγραφε συχνὰ, μὲ πλειὰ μεγάλ' ἀνθρώπους,
μικροὺς, μεγάλους, ἔλκυζε, μ' ἐκείνους δὲ τοὺς τρόπους.
Ἄλλὰ δὲν ἦτο πιστικός, καὶ φίλος τῆς τιμίας,
εὐγένειας καὶ ἀνθρωπιάς, μόνον τῆς ἀτιμίας.
Κ' ὠμίλιε κ' ἐλογάριαζε, κακὰ ἔκανε στὸν νοῦν του,
μὲ τίνι τρόπῳ τεχνικὸν πᾶν, βλάψιμον ἐθνικῶν του.
Γιατὶ δὲν εἶναι ἀπὸ σεῖρα, δὲν ἔχει ἀνδρῖσια χάρι,
γὰρ νὰ γνωρίζῃ τί θὰ πῆ, Κρήτη, κόσμου καμάρη.
Σόθῃ δὲν εἶναι ἀπὸ καλὸ, μεγάλης μάννας γέννα,
γὰρ νὰ πονῆ, καὶ νὰ τιμᾶ, πατρίδα καὶ καλ' ἕνα.

Ὁμίλιε πάντα δόλια, καὶ χωρὶς νὰ τὸν νοιώθουν,
μὲ συμβουλὴ τοῦ Βελζεβοὺλ (διάβολος), ὡς ἀδελφὸς τοῦ
(πόθουν.

Κ' ἐμὲ τὸν φίλον μοῦκαμε, στὴν πόλιν Ἀλεξάνδρεια,
μὲ νάξια ἰπιδεξιότητος, νὰ τὸν νομίζω γιάνδρα.
Κ' αὐτὸς εἶχε δολιότητα, καὶ πάθος στὸ σικῶτι.
καὶ ἐγὼ δὲν τὸν ἐγνώρισα, διόλου ἀπὸ τὴν πρώτη.
Καὶ ἐγὼ δὲν τὸν ἐγνώρισα, ποῦ νὰ τοῦ δώσῃ γιότσα,
σὲ δρόμους κ' ὄπου βρίσκεται, ἅς ἦν κ' εἰς τὴν κα-
(ρότσα.

Εἰς ὅποιον κόσμον εὐρίσκηται, κ' εἰς ὅποια πολιτεία,
φωτιαῖς νὰ τὸν ἐκάψουνε, καὶ λύσσα ὡς σὰ σκύλλα.

Ἡ δικηροσύνη τοῦ Θεοῦ πολλὰ νὰ τ' ἀποδώσῃ,
κ' εἰς τὴν καρδιὰ τοῦ ἄτιμου, μαχαῖρι νὰ ριζώσῃ.

Μαχαῖρι: ποῦ τὰ δίστομα, νὰ σκίσῃ τὴν κοιλιάν του,
λουρι, λουρι, τ' ἀντίχριστου, νὰ βγαίνει ἢ προδιά του.

Καὶ νὰ μ' ἀξιώσῃ ὁ Θεὸς, ἐγὼ νὰ τὸν ἐγδάρω,
τὴν γλώσσάν του τοῦ δόλιου, νὰ φάγω σὰν τὸ γλάρο.

Εἰ δὲ καὶ δὲν μ' ἀξιώσῃ, ἐμὲ ὁ πόθος μου νὰ γείνη,
ἀφίνω πληρεξούσιον, ὅλον τὸ Πανελλήνι.

Γιατὶ ἀπάτησε αὐτὸ κ' ὅλη τὴν Βασιλείαν,
κ' ἐνώ τὸν εἶχε Πρόξενον, δι' ἐθνικὴν φιλίαν.

Στὴν Βουλγαρία ἦτονε, Πρόξενος γενομένος,
τὸ ἐγκλημα ποῦ ἔκαμε, δὲν ξεύρω ἴγῳ καυμένος.

Ὡς καὶ τὰ ἴδια ἐπραξεν, ἴσῃν ἔντιμον Ρωσσία,
κ' ἀφοῦ τὸν εἶχε διερμηνεῦ εἰς τὴν ἐπιστάσια.

Κ' ἀφοῦ τὸν εἶχε διερμηνεῦ στὴν Ἀλεξάνδρα μέσα,
στά Προξενεῖα ρούσικα, σπάζει καὶ αὐτῆς τὴν πέσα.

Καὶ ἀπάτησε καὶ ἐπρόσβαλε, τὴν Αὐτοκρατορία,
καὶ ἔλεγε μηχανικὸς μὲ τὴν κατεργαρία.

Κ' ὅτι εἶχε πληρεξούσια, ἀπὸ τοῦ Μέγα Τσάρου,
γιὰ καθεδήποτε δουλιὰ, τὰ λέγει νάχουν ἡάρου.

Κ' ἐγὼ μουναι εἰς Αἴγυπτον, γνωρίζουσι το ἔλοι,
διὰ τὸν ἱερὸν σκοπὸν, καὶ ὄχι γιὰ τὴν Πόλι.

Καὶ συνδρομὰς ἐμάζεψα, κ' ἔστειλα τῆς Πατρίδος,
διὰ τοὺς παθόντας Χριστιανούς τοῦ ἱεροῦ τὸ εἶδος.

Καὶ εἶχα ὁρομολόγιον, νὰ ἴπάγω σ' ἄλλα μέρη,
διὰ τὸν ἱερὸν σκοπὸν, καὶ ὁ Θεὸς τὸ ἔξερει.
Καὶ πληρεξουσιότητα, μέσα ποῦ τὴν Πατρίδα,
πολλοὶ τὴν ἀναγνώσασι, τὰ μάτια τοὺς τὴν εἶδαν.
Καὶ εἶχα τὴν ἀπόφασιν, τελεία καμωμένη,
νὰ μεταβῶ εἰς Ὀδησσὸν, κί' εἶχά τιν καὶ ἐπομένει.
Νὰ μεταβῶ εἰς Ὀδησσὸν, κί' εἰς Ρούσσικα ἄλλα μέρη,
δυνάμει ἱεροῦ σκοποῦ, καλὸ Κρήτης νὰ φέρῃ.
Κί' αὐτὸς ἀφοῦ κατάλαβε, ὅτι εἶχα ἀποφασίση.
λέγει· θὰ πάῃ καὶ αὐτὸς, τοῦ Τσάρου θὰ μιλήσῃ.
Καὶ ὅτι ἔχει μίαν ἐντολὴν ἀπὸ τὸν Πρόξενόν του,
ἔγγραφα Κυβερνητικὰ, νὰ δώσῃ τῶν ἀρχῶν του.
(Ἀπὸ τοῦ Προξένου Κογιάνδερ.)

Καὶ ὅτι εἶναι πληρεξούσιος καὶ μιᾶς πριγκηποπούλας,
σὲ μιὰ μεγάλη ὑπόθεσιν, πλουσίας ρηγοπούλας.
Σὲ μιὰ μεγάλη ὑπόθεσιν, χιλιάδες χιλιάδες λίρας,
καὶ μέλλει νὰ ξετελειωθῇ, γιὰτ' εἶνε καλομοίρας.
Καὶ θέλει νὰ μιλήσῃ νὰ συνεννοηθοῦνε,
γιὰ τὴν ὑπόθεσιν αὐτὴ καὶ στήριξι νὰ βροῦνε.

ΙΖ.

ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΣ

Κατόπιν συλλογίζεται καὶ τεχνικὰ μοῦ φέρει,
νὰ πάρω κί' ἄλλο ἔγγραφο κί' ὁ νόμος τ' ἀναφέρει.
Νὰ πάρω κί' ἄλλο ἔγγραφο, ἀπὸ τὸν Ρούσσον πρέσβιν,
καὶ νάμα· βεβαιότατος αὐτὸ καλὸ λατρεύει.

(Καὶ μοῦ ἔδειξε καὶ ἓνα ἄλλον ὅπου λέγει τὸ εἶχε
παρμένον ἀπὸ τοῦ ρηθέντος Ρώσσου Προξένου ἐν Καίρῳ
συστήνων ἐμὲ εἰς τὸν Πρέσβιν.)

Νὰ τὸ βασιῶ εἰς Ὀδησσὸν σὲ Ρούσσικα ἄλλα μέρη,
ποῦ θάχῃ, ἴσχυρά ἴσχυ, πολὺ νὰ μὲ συμφέρει,
Κί' αὐτὸς συνεννοήθηκε, μαζῆ μὲ τὸν Ἐμβέρη,
καὶ ἐκάμανε τὸ σχέδιον πῶς θὰ μὲ καταφέρει.
Στὴν μίαν τῆς νύκτας ἤρθανε μέσα εἰς τὸ παπὸρι,
καὶ τεχνικὰ μοῦ εἶπανε νὰ βγῶ στὸ περαχωῖρι.

Καὶ τεχνικὰ μοῦ εἶπανε, νὰ βγῶ ἔξω στὴν πῆλι,
πέρα πλησίον στὸ γυαλὸ κοντὰ στὸ περιβόλι.

(Ὁ Τσακᾶκης καὶ τινες ἄγνωστοι ἐμοῦ ἤλθανε εἰς
τὸ αἰγυπτιακὸν παπὸρι «Κάχρα» μετημφισμένοι Ρῶσσοι.)
"Ὅτι μὲ θέλει ὁ Πρόξενος κι' ὁ Πρέσβυς τῆς Ρουσίας,
μόνον νὰ πάω ἄφοβα κ' οἱ λόγοι τ' ἔχουν ἴσας.
Μόνον νὰ πάω ἑλεύθερα, μὴν ἔχω ἀνησυχίας,
μὰ δὲν μοῦ γίνεται κακὸ, μάλιστα εὐτυχίας.
Ἐγὼ ἴμως δὲν ἐπίστεψα κατὶ ὑπόψια μοῦρθε,
γιατ' εἶδα καὶ περίπουλο, Τούρκικο καὶ τ' ἀκλουθε.
(Καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ πλοίου Τούρκοι.)

Κ' ἐγὼ βρήκα πρωτῆτερα ἄνθρωπο προκομμένο,
νὰ στείλω εἰδοποίησι, καὶ νὰ τὸν ἀναμῆνω.
(Τοῦ Ρώσσου πρὸς βοήθειάν μου.)

Καὶ στέλνω γράμμα γρήγορα κ' ἓνα κάρτ-β.ζίτι,
τοῦ Πρέσβυ κ' ἔπειτα αὐτὸς, νᾶλθη μὲ τὸ τζιρίτι.
Γιὰ νὰ μοῦ φέρῃ εἶδησι, νὰ ξέρω πὼς θὰ κάνω,
καὶ νὰ γνωρίσω τὸ πρεπὸν, τὸ δρόμον μου νὰ κάνω.
Καὶ οὐτὸν ὀνομάζωσι, Κωττῆ Μάρκου Βαρκάρη,
Χριστιανὸς ὀρθόδοξος, καὶ μοῦκαμε τὴν χάρι.
(κάτοικος Γαλατᾶ.)

Ἀλλὰ εἰς τὸ τελώνιον, χωρὶς ἐγὼ νὰ ξέρω,
τοῦ ἤπηρεν τὸ γράμμα αὐτὸ, καὶ ἐγὼ τότε ἤκαρτέρω.
(Ὁ Χουσνῆ Βένης ὁ κομισάρης τοῦ τὸ ἐπῆρε μὲ τὸν Τσακᾶκη.)
Καὶ ἔκαμ' αὐτὸ τὸ σχέδιον, καὶ πάλι ὁ Τσακᾶκη,
τὸν ἄνθρωπον ρεστάρανε, στὸ μικροφυλακᾶκη.
Καὶ ἐγὼ τὸν ἐπερίμενα, μέσα εἰς τὸ παπὸρι,
εἶδθην τοῦ γραμμάτου μου, τοῦ Πρέσβυ νὰ μοῦ φέρῃ.
Τοῦ Πρέσβυ ἔγραφα ἐγὼ, νὰ στείλῃ ἄνθρωπὸν του,
ὡς ἐσχυρᾶς δυνάμεως, νὰ ἴμα: στὸ πλευρόν του.
Γιατὶ ἀλλοιῶς δὲν εὐγαίνα, μέσα ἀπὲ τὸ παπὸρι,
χωρὶς καὶ νάχα φανευθῶ πὸ Τούρκων κατατόρι.

ΙΗ.

ΓΥΡΙΣΜΟΣ ΤΣΑΚΑΚΗ

Κατόπιν ξαναγύρισε, ὄρκους φρικτοὺς μοῦ λάλει,
ὁ Πρέσβυς Ρώσσος μὲ ζητεῖ, κ' ἔχει χαρὰ μεγάλη.

Καὶ πάλιν ξαναμύσει μου εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Τσάρου,
καὶ εἰς τὸν Ἅγιον Θεὸν, κακὸ μέγα μὴν πάρω.
Καὶ ἀκόμη ἐξακολουθεῖ πολὺ μὲ ἐξορκίζεи,
ἂν ἀγαπῶ τὴν Κρήτην μου, πράγμα μὴ με φοβίζει.
Ἄν ἀγαπῶ τοὺς Ἕλληνας μὲ ὅλην τὴν Βασιλείαν,
κακὸ μὴν βάνω ἴστο μυαλό, κ' ἐκεῖ μὲ πνιγεὶ λίαν.
Μνύγει μου ἴστην πατρίδα μου, πῶς θέλει με ἡ Πρεσβεία,
κ' ἔχει πεθύμιο νὰ μὲ δῆ, τὰ πράγματ' ἄχουν βία.
Κί' ἂν ἀγαπῶ τὸν Μόσκοβο, Νικόλα τὸνομά του,
ὅπου μᾶς, περασπίζεται, μὲ ὅλην τὴν καρδιάν του.
Ὅπου μᾶς ἔπερασπίζεται, ἴστο ζήτημα τῆς Κρήτης,
νὰ λύσῃ ὅπως ὁ λαὸς θέλῃ αὐτὸς τῆς Κρήτης,
Κί' ἐμὲ ἀφοῦ ἐξώρκιζε, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Τσάρου,
κ' εἰς τὸνομα τοῦ Πρέσβυ του, σκέπτομαι πῶς νὰ πάρω.
Κατόπι βλέπω πρόσωπα, κ' ἔρχονται ἴστο πατόρ,
γλυκὰ μοῦ ὠμιλοῦσανε, ὡς τοῦ πατέρα ἡ κόρη.
Γλυκὰ μοῦ κουθενδιάσασι, λέσι νὰ ἴβῃ ἴστην Πόλι,
μ' αὐτίνοι θὰ μὲ βλέπωσι, ὡς ἱερὸν κανδύλι.
Κί' ὅτι αὐτ' εἶναι ἄνθρωποι, τῆς Ρωσικῆς Πρεσβείας,
δὲν ἔχουσι τὴν ἐξουσίαν, Τοῦρκοι νὰ κάμουν βίας.

(Μετημφισμένοι Ρῶσοι.)

Μόνον νὰ ἐξέλθωμεν μαζὶ, Τοῦρκων δὲν ἔχουν χρεῖς,
ὅσον δὲν ἔχουν οἱ ποταμοὶ, σὲ θάλασσαν ἀγρίας.
Κ' ἐπίτηδες τοὺς ἔστειλαν, γιὰ νὰ μὲ συνεπάρουν,
μὲ ὅλα μου τὰ πράγματα, Τοῦρκοι μὴ με γαιζάρουν.
Κί' ὁ Πρέσβυς ὁ Ζηνοδιέφ, καὶ ὁ Πρόξενος Λαγρόσκη,
στέκουσι σὲ περιμένουσιν, σὰν τὸν βοσκὸ ὅταν βόσκη.
Καὶ πάλι ξαναμίλησε ὁ σκύλλος ὁ Τσακάνη,
πόρισε Καπετάνιο μου, νάτνε σὲ σοκάκι.
Πόρισε Καπετάνγιο μου, καὶ ὁ πρέσβυς σὲ φυλάττει,
ὅπως φυλάττει τὸν στρατὸ, τὸν Τσάρον ἴστο Παλάτι.

(Ὁ ρῶσος Πρέσβυς.)

Κ' ἐγὼ δὲν ἤμουνε Θεὸς νὰ ξέρω τὴν ψυχὴν του,
καὶ τί διελογίζετο ὁ νοῦς, καὶ ἡ φαρμοσίη του.
Τὸν πατριώτη μοῦκανε, καὶ τὸν καλὸ τὸν φίλο,
μὲ περιποίησιν πολλή, θαῦμα νὰ τοῦ ὀφείλω.

(Ὁ Θεὸς νὰ καταστρέφῃ τοὺς τσιούτους δολίους ἀνθρώπους.)

Κ' ἐγὼ ὄλεπα ἕναν ἄνθρωπον μὲ πέντε καὶ ἕξ γλώσσαι
μὲ γράμματα, ψαλίσματα, κ' εἰκόνας ἐφιλιῶσε.

Μὲ μαγαζιά εἰς Αἴγυπτον, καὶ ὁμιλίαις ὡς Κόντες,
ὅπως μιλοῦν, δικηγοροῦν, εἰς τὰ μεγάλαις πόρταις.

Τὴν λέσχην τὴν ἐλληνικὴν, ἐδάστα ἀκόμ' ἀτός του,
πᾶσι καὶ πίνουσι καφὲ καθεὶς γιὰ τὸν ἑαυτό του.

Ποῦ πᾶνε καὶ καθίζουνε, οἱ ἄρχοντες τοῦ τόπου,
γιὰ νὰ λαλώσι: χρήσιμα, σκεπτοῦν ποικίλου τρόπου.

Καὶ ἦτονε διερμηνεὺς, Ρούσσιου Προξενείου,
ἄνθρωπος κυβερνητικὸς, Τσάρου καὶ τὸν δεικνύου.

Γιὰ ὅλα αὐτὰ πλανέθηκα, κ' ἔρκους πολλοὺς δὲ κάνει,
τοῦ Πρέσβευς συστατικὸ τοῦ Ρούσσου θέλει βγάνει.

Κι' ὅπιος καὶ ἄλλος νᾶτονε, αὐτὰ θελε νὰ πάθη,
ἤθελε περιπλανεθῆ μὲ τσόρκους τ' ἀντιπάθη.

Ἦθελε περιπλάνεθῆ, μὲ τσόρκους τοῦ Τσακᾶκη.

Ποῦ νὰ τὸν κόψῃ ὁ Δαίμονας, καὶ πνίξει τὸ σχινᾶκη.

Κ' ἐμὲ ἀφου ἀπάτησε, καὶ εὐγῆκα εἰς τὴν Πόλι,
μὲ πρόδωσε εἰς τὴν Τουρκιά, γιὰ νὰ μὲ παίξῃ ὡς βόλι.

Καὶ ἔβαλε ὁ σκύλλος τὴν Τουρκιά κ' ἐπῆρε τὰ χαρτιά μου
ὅλα τὰ πληρεξούσια, καὶ τὰ συστατικά μου.

Κ' ἐκεῖνα ἀκόμη τὰ χαρτιά, ποῦτον κατὰ τῶν Τούρκων,
κατὰ τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ, καὶ ἐντοπίων Τούρκων.

Κατὰ τοῦ Ἀβδουλλάχ Πασᾶ, καὶ κατὰ τοῦ Χαμίτη,
ὅπου μᾶς καταστρέψανε, τὸν Μάιον στὴν Κρήτη (1896)

Κι' ἔβαλαν ἴστα χωρὶὰ ρωτιὰ καὶ ἔκαψαν τ' Ἐκκλησίας,
καὶ ἔσφαξαν γέροντες παιδιὰ, καὶ ἔκαμαν θυσίας.

Κι' ἀκόμα καὶ τὰ κόκκαλα, ἀπὸ τὰ μνήματά μας,
ἐβγάναν, κ' ἐπετούσανε, γιὰ τὰ πεισματικά μας.

Θυμοῦμαι τοῦ πατέρα μου, τ' εἶχανε καμωμένα,
λοχὲς, λοχὲς καὶ ψύχαλα, τὰ κόκκαλα βγαρμένα.

Γιατ' ἦτονε ἀκόμη ὠμὸς, δὲν ἦτονε λυμένο,
σαράντα μέραις ἦτονε, τὸ λείψανο θαμένο.

Τοῦτο μᾶς ἔκαμε Ἀβδουλλάχ, μὲ δεκαπτα χιλιάδες,
στρατὸν καὶ τουρκοκρητικὸς καὶ βικαζιζαπαπάδες.

Γιατί μὰς β, κε μπόσικους, δὲν εἶχαμε φυσέκια,
μὲ πέτρας πολεμούσαμε, καὶ μ' ἀδειανὰ τουφέκια.
Κ' ὕστερα τοῦ μὰς ἤλλαγε, φυσέκια 'πὸ Ἀθήναι,
τοῦ Ἀβδουλλάχ φωνάζαμεν, πόλεμον καιρὸς εἶναι.
Πόλεμο τοῦ ἐκάναμε, καθ' ὥρα καὶ λιγάκι,
ὅπου τὸν ἀναγκάζαμεν, καὶ κρύβουνταν στὸ ρυάκι.
Κ' ἐφώναζεν Ἀλλάχ! Ἀλλάχ! Ἀμέτι. Μουχαμέτι,
σάμπρι κάμετε μπρὲ Ρωμηοί, κάμετε μερχαμέτι.
'Εμεῖς τοῦ ἀποδείξαμεν, πῶς γίνονται πολέμοι,
καὶ μὴ ξεχνᾷ τ' ἀρχαίου μας, γράφει καὶ τὸ καλέμι.
Πῶς πολεμοῦσι οἱ Ἕλληνες, νέει, καθὼς κι' ἀρχαῖοι,
ὅταν δὲν πᾶσι δίχωνα, κι' ἀλλ' ἄλλων νὰ λέει.
Βεβαίως τ' ἀποδείξαμεν, εἶδετο καὶ τὰ ξέ.ει,
Πῶς ἀποδεκατίζομεν, τὸ Τούρκικο ἀσκέρι.
Μέχρι τὸν ἀναγκάσαμεν, καὶ ἐφυγε μίαν νύκτα,
στὸν Πλατανιά 'στὸν ποταμόν, ἀποδιαφωτιστήκα.
Καὶ 'πήραμεν τοὺς πύργους των, μὲ ὄλα τὰ τζαμιὰ
(των),
καλὰ τοὺς ἐκδικήθημεν, ὡς καὶ τὰ κόκαλά των.

ΙΘ'.

ΚΑΡΤΕΡΙΚΩΣ ΕΦΩΛΕΥΕ

Νὰ ἴθωμεν 'στὸ προκείμενον, τοῦ Δόλιου Τσακίη,
ἰδοῦ τὸν ἀγριάνθρωπον, τ' εἶχε στὸ κεφαλάκι.

(μὲ τὴν συντροφίαν του.)

Κ' ἐδάστα κλι ἐφύλευε, μέσα εἰς τὴν καρδιά του,
μηχανικῶς, καρτερικῶς, κριμας τὰ γράμματά του.
Διότι καὶ οἱ λέοντες, σκύλοι, καὶ τὰ θερία,
γνωρίζουσι πλεῖρό τὸ καλὸ, βλέπουσι τὰ χωρία.
Γνωρίζουσι, σπουδάζουσι, κι' ἂν ἔχουν καὶ μανία,
καὶ πάλι αὐτὰ δὲν ἔχουσι, μὴ τέτοια ἀσπλαχνία.
'Ὡς ἐπραξε ὁ ἀντίχριστος, φωτιά νὰ τὸν ἐκάψῃ,
καὶ τί τάχα τοῦ χρώστουνα, τόσο γιὰ νὰ μὲ βλάψῃ;
Κ' ἀφοῦ πόδι ἐπάτησα, 'στὸ χεῖλος 'στὸ λιμάνι,
ἀμέτῳς ἔγειν' ἄφαντος, μισὴ μιλιά δὲν βγάνει.

Κι' ἀντὶ τοῦ Ρώσου Πρέσβευς, ὁποῦ ἤθελε νὰ πάμε,
μὲ παραδίδει ἴσθην Τουρκιὰ, ἀμέσως ἐκεῖ χάμε.
Τσι πέντε τὰ μεσάνυχτα, μὲ τούρκικη τὴν ὥρα,
στοῦ Γαλατᾶ τοῦ σεραγιοῦ, θὰ μ'εἴχασι μὴν ὥρα.
Καὶ κ'εἶ μὲ τριγυρίσανε περίπουλο ὀπλισμένο,
κι' ἴμδερ βέης μὲ ἐρωτᾶ πῶς εἶμαι πῶς πηγαίνω.
Κι' ἐγὼ μὲ ἀναστεναγμὸ ἔβανα μ'σ' τὸ νοῦ μου,
ἀχ βρὲ Τσακᾶκη, ἄτιμε, ποῦ μ' ἔβαλες καὶ ποῦ μου.
Καὶ γῶ ἀφῶ κατάλαβα, τὸν διαλογισμὸν του,
μὲ τρόπον ἐξῆγιζαρε κι' ἔφυγα τῶν χειρῶν του.

Κ.'

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΜΟΥ

Στὸν Πειραιᾶ ἐπέστρεψα, στὰ σπλάγχνα τῶν Ἑλλήνων,
μὲ πόθο κι' ὄπως βρισκουμου, τὸν πόνο μου νὰ σβῶνω.
Στὸν Πειραιᾶ ἐπέστρεψα, νὰ πῶ κ'εἶνο π' ὄφελω,
μόνον καὶ μόνον δι' αὐτὰ, μαντάτα νὰ ἀναγγεῖλω.
Νὰ ὁμιλήσω καὶ νὰ πῶ, σὲ δάφη ἐλευθερίας,
αὐτὰ ποῦ μοῦ κατάφερε φίλος τῆς πονηρίας.
Νὰ γράψω καὶ τοῦ Πρόεδρου, κυρίου Σφακιανᾶκη,
τί εἶδε, τί μοῦ ἔκαμαν, Τούρκοι, μὲ τὴν Τσακᾶκη.
Ἄλλ' αὐτὸς τὰ κατάλαβε ὁ ΠανουργοΤσακᾶκη,
κι' ἀφοῦμαθε πῶς ἔφυγα παίξει τὸ παιγνιδάκι,
Κι' ἀφοῦμαθε πῶς ἔφυγα, τὴν ἴδια ὥρα γράφει,
εἰς φίλικά του πρόσωπα, παίξει καὶ τηλεγράφη.
Μὲ τέχνην δημιούργησε, μέσα κ' ἔξω στὴν Πέλι,
συμπρώνως κ' οἱ συντρόφοι του, ῥωμηοὶ καὶ τούρκοι ὅλοι.
"Ὅτι δὲν εἶνε μόνος του ὁ Κυριακὸ-Τσακᾶκη,
μον' ἔχει κόμμα πάμπολλους πλεῖα ἀπὸ τὴν Σφακιανᾶκη
(1) ἔχει κόμμα πάμπολλους, μὲ πόθο θ' ἀντιρρίξῃ,
κ' ἐκεῖνα ποῦθαλε στὸν νοῦν, θὰ τὰ ἐπιστηρίξῃ.
Καὶ νὰ τὰ μάλθ' ὁ Πατισᾶχ, ὁ Ἀβδουλλάχ Χαμίτη,
νὰ τοῦλθη εὐχαρίστησι, κι' αὐτοὺς νὰ μὴ ἐπιπλήττει.
Γιὰ νὰ τὰ μάλθῃ ὁ Πατισᾶχ, νὰ τοὺς καλοντιρρίξῃ,
μήπως τοῦ διώξῃ μὴ βραδυὰ, στὴν τρύπα νὰ τοὺς ρίξῃ.

Γιατί πολλά τού τάσανε, πῶς ἔχουν πολλοὺς κόμμα,
ὡς τὸ κουλούκι τὸ τυφλὸ, τὴν ῥώγα εἰς τὸ στόμα.
Ὅτι πῶς ἔχουσι πολλοὺς, ἴσα λόγια στή σακκοῦλα,
καὶ Καπετάνιους τοῦ Νησιοῦ, νὰ τὰ πιστεῦν οὐλα.
Μηχανικός, τριπρόσωπος, γράφει, τηλεγραφίζει,
στὸν Πειραιᾶ, εἰς πρόσωπα, τὸν κόσμον δαιμονίζει.

(ὁ Τσακᾶκης)

Καὶ ἔκει δὺς τρεῖς ἠθέλησαν, ὅπου δὲν εἶχαν κρίσεις,
καὶ οὔτε πατριωτισμὸν, παπποῦ, γονοὶ ἐκ φύσις.

(Πρόσφυγες Κρητολοιμοκοντόροι.)

Καὶ ἐκεῖ δὶ, τρεῖς, ὅπου ποτέ, ὄπλον δὲν εἶχαν ἄγγιζει,
ὅταν πατρίς μας μάχητο, τότε κάμνουν ἐπιδείξει.

Καὶ ἀφοῦ ἐγὼ ἐπάτησα, στὸν Πειραιᾶ ἐπάνω,
μοῦ ἐμίλουσιν ἄσχημα, στήν ἀνανδρεϊάν των ἄνω.

Ἐγὼ θέλω νὰ τῶν εἰπῶ, αὐτὰ ποῦ μελετοῦσα,
καὶ τί στήν Πόλιν ἔπαθα, μ' αὐτοὶ δὲν ἐγροικοῦσα.

Μόνον γλακοῦνε γρήγορα, πιάνουσι τὴν γραφίδα,
καὶ γράφουν ἐναντίον μου, εἰς τὴν ἐφημερίδα.

Καὶ αὐτὰ καὶ μόνον ἤθελε, νὰ πράξουν ὁ Τσακᾶκης,
καὶ μόν' αὐτὰ, ἐπάσχιζε, καὶ χαίρεται συχνάκις.

Διότι, αὐτὰ ἀφοῦμαθε, πολὺ εὐχαριστήθη,
κ' ἐχόρτασε ἡ γνώμη του, κ' ἔτσι μὲ ἀπεκδικήθη.

Καὶ αὐτὸς ἐνήργα τεχνικά, ὥστε νὰ μὴ τὸν νοιώθουν.
καὶ ἔθανε ἄλλα πρόσωπα, γράφουσι δὲ κ' ἀπλώθουν.

Κ' ἔθανε ἄλλα πρόσωπα, γράφουσι τὸν σκοπὸν του,
ὅπου νὰ μὴ τὸν νοιώθουσι, καὶ κάμουν τὸ κακὸν του.

Ἦθελε δὲ πάρα πολὺ, γιὰ νὰ δημοσιεύουν,
στὸν κόσμον τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ νὰ περιπλανεύουν.

Κ' ἤθελε γι' αὐτὰ γράφουσι, κ' ἅπαντες ν' ἀναφέρουν,
στὰ φύλλα τὸ ὄνομα αὐτοῦ, βρωπαῖοι νὰ τὸ ξεύρουν.

Κι' ἀπὸ τὸν κρότον τὸν παλὸν, τότε τῶν φημερίδων,
νὰ μπῆ στ' αὐτὰ τοῦ Πατισᾶχ, δίκηγο νὰ τὰποδίδων.

Δίκηγο αὐτοῦ π' ἐργάζεται, γιὰ ὄνομα δικὸν του,
γιὰ ὄνομα τοῦ Ντοβλετιοῦ τῶν μουσουλμανιδῶν του.

Καὶ νὰ καλέσῃ ἔπειτα, ἐμπρός του τὸν Τσακᾶκη,
νὰ πάρῃ λόγον δηλαδῆ, καὶ ἀνάπαυσιν λιγάκι.

Ν᾽ ἀρχίσῃ καὶ μακτορικὰ, καθὼς οἱ λογογράφοι,
νὰ τοῦ μιλῆσῃ τ' εἶν' αὐτὰ ; ὁ κόσμος ἔπου γράφει.
Καὶ ὁ Τσακίης τότε δά, ἐλεύθερα ν' ἀρχίσῃ.
νὰ τοῦ μιλῆσῃ ταπεινὰ νὰ τὸν καλοκαρδίῃ.
Καθὼς μιλῶσι οἱ Ἴατροί, ὅτ' ἄρρωστος πεθαίνει,
καὶ λέσι του συργουλευτὰ, ἔτι καλὰ θὰ γένη.
Ἔτσι κι' αὐτὸς κι' ὡς τὸ πουλί πού κελαίθει στὰ βράχια,
νὰ πῆ Σουλτάν Χαμήτη του, ἐλπίδα θάρρη νάχη.
Καὶ νὰ τοῦ πῆ ὁ Σουλτάνος του, μπράβο μουσοῦ Τσα
(κάκη.

ἔχεις καὶ τὸ δικαίωμα, νὰ μὲ θωρεῖς συχνάκι.
Καὶ νὰ μοῦ λέγῃς τακτικά, τὰ πράγματα πὼς πάνε,
καὶ γὼ θὰ σε εὐχαριστῶ, ἐδῶ κι' ἔπου καὶ νάνε.
Ἄλλὰ νᾶρχεσαι τακτικά, τὸ κατοικήριόν σου,
εἰς κάμαρα τοῦ Παλατιοῦ, θέλω τὸ πρόσωπόν σου.
Κ' ἔλαβε τότε ἄδεια, λόγο ἀπ' τὸν Σουλτάνο,
γιὰ νάχη τὰ λιμέρια του, εἰς τὸ Γιλτίξ ἐπάνω.
Κ' ἅπαντα ταῦτα ἐπέτυχε, τὰ σχέδια του ὁ Κυριάκος,
μᾶνε μεγάλα κρίματα, θὰ τὸν ρουφίξῃ ὁ Δράκος.
Ἔνεκα πράγματα κακὰ, πηγαίνουν, προχωροῦνε,
μᾶρχεται κι' ὦρα τοῦ Θεοῦ, καὶ θάνατον νὰ βροῦνε.
Θάνατον καὶ ἀλύπητο, κι' ὄργητα τῶν ἀνθρώπων,
νὰ λάθῃ ἀσυγχώρητος κι' ἀπὸ αἰφνίδιο τόπον.

ΚΑ΄

ΑΠΟΚΥΡΗΣΙΣ

Ὅπως ἐξᾶφνου ἔλαθε, κατάρτα ἀπὸ τὴν Κρήτη,
πὺ τὸν ἀποκηρύξανε, καὶ σπάτε αὐτοῦ ἡ μύτη.
Αὐτὸν καὶ τοὺς συντρόφους του, πούχε πάντα μαζί του
κι' ἐπιστηρίζανε αὐτὸν, σύμφωνα τῆς ψυχῆς του.
Γιατί δὲν ἤυρε Κρητικούς, νὰ κάμῃ ἄλλους κόμμα,
παρὰ αὐτοῦς τὰ σκάρτα μας, τῶν Βέηδων ἡ γόμμα.
Τὸν λόγον πρωτοκήρυξε, ὁ Γιάννης Σφακιανάκης.
Ὁ Πρόεδρος τῶν Κρητικῶν καὶ ψηφιστὸς πολλάκις.

Ἄφρου μαθε τοῦ δόλιου, τὴν σμίξι τοῦ Χαμίτη,
κι' ὅτι πασχίζει κ' ἐνεργεῖ, νάχη κ' ἐκεῖνος Κρήτη.
Τοὶ δεκαπτά τοῦ Ἰουλίου, (1893) τοὶ τέσσαρες ἡ ὥρα,
στὴν Κρήτη ἀποκηρύχθηκε, ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὴν Χώρα.
Κ' ἐγὼ μουνε στὸν Πειραιᾶ, ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα,
στὸ πλοῖον ἐμπήκα, κ' ἔφυγα τὴν τρίτη ὥρα μέρα.
Οὔτε δὲν εἶχα εἰδῆσι, ἀκόμα μαθημένη,
ὅτ' εἶχενε τέτοια δουλειά, ὁ σκύλος ἀρχημένη.
Καὶ φεύγω ἀφελέστατα, μὲ τῆς καρδιάς τὰ μέλη,
διὰ τὸν Ἱερὸν σκοπὸν, ὅπου πατρίς μὲ στέλλει.
Καὶ οὔτε κὰν πρωτότερα, ἔχνος δὲν εἶχα μάθη.
παρ' ἄνθρωπον ἢ ὄνειρον, νύκτα δὲν εἶχα πάθει.
Δὲν εἶχα ἀκούσει, τίποτε καὶ τέτοιο τσ' ἀρχαλάκι,
πῶς ἦτον ΑΝΤΕΝΕΡΓΗΤΗΣ τοῦ πρίγκηπα (Γεωργίου) ὁ
(Τσακᾶκη.

Διότι ἐὰν τὸ μάθαινα, καὶ ἔμπαινε σταυτᾶ μου,
στὴν Πόλιν ἐγὼ δὲν εὐχαινα, κ' ἄλλοῦ ἦτανε ἡ δουλειά μου.
(εἰς Ρουμανίαν καὶ Ρωσίαν.)

Διότι ἐὰν τὸ μάθαινα, κ' ἤξευρα τὴν αἰτίδα,
μὰ τὸν Θεὸν Χριστιανοί, φαρμάκι θὰ τοῦ ἴδιθα.
Καὶ οὔτε δὲν τοῦ ἄκουα, τοῦ ἄτιμου Τσακᾶκη,
νά μὲ πλανεύσουν οἱ λόγοι του, κ' αὐτοὶ νᾶνε φαρ.
(μάκι.

Καὶ ἐὰν τὸ καταλάβαινα, ὅπου ὁ Θεὸς γνωρίζη,
δὲν τᾶφίνα ἐγὼ ζωῆ, νὰ παίξῃ νὰ γυρίζῃ.
Διότι ἐγὼ χω ἀπάνω μου, καὶ προπατορικῶς μου,
ἀγάπη τῆς Πατρίδος μου, πάντα αἰώνιον μου.
Ποτὲ δὲν ξεριζώνεται, ποῦ μένα μία νύξι,
νά πράξω ἐναντίον της, καὶ ὁ κόσμος ἄς μὲ πνίξῃ.

ΚΒ'.

ΣΗΜΕΡΟΝ

Καὶ σήμερον ὡς ἔγεινα, στὸν κόσμον τὸν ἀπάνω,
καθημερνῶς πόνου, γροικῶ εἰς τὸ κορμί μου ἐπάνω.

Μέρα δὲν ξημερώνει ὁ Θιός, νὰ μὴν ἀναστενάζω,
καὶ ὡς σὰν νερὸ χωχλακιστὸ, στὸ τέντζερι δὲ βράζω.
Καλλιότονε τῆς τύχης μου, τῆς Κρήτης τῶν πολέμων
κ' εἰς τὰς σφαγὰς ὀπούτυχα, νὰ μ' εἶχαν σκοτωμένο.
Δὲν ἦτονε ποῦρι (τέλος) μακρὰ, ἢ σφαῖρες ἀπὸ μένα,
κ' εἰς τὸ κορμί μου γκίζανε, τὰ ροῦχα τρυπημένα.
Καὶ οὔτε δὲν τὸ λέγω αὐτὸ γιὰ καύχημα καθόλου,
τὸ σειρικὸ μου τὰποκλεῖ Γονειῶν, Παπποῦ, Σαντόλου.
Ὅπως λαλοῦσι μερικοὶ, καὶ λόγους δὲν διαλέγουν,
καὶ ἐνῆ δὲν ἐπιτρέπεται, οἱ ἄνδρες νὰ τὰ λέγουν.
Μὰ σήμερον ἀναγκάζομαι, καὶ λέγω αὐτὸ τὸ πρᾶγμα,
γιατὶ με ἤθραν ἄδικα, χωρὶς νὰ κάμω πρᾶγμα.
Καὶ ἐγὼ πολὺ καλλίτερα, γράφω στήν ἔκθεσίν μου,
ἔπ' ἔδωσα τοῦ Πρέσβευς, ζητῶ τὴν ἀθώωσίν μου.
Καὶ πάλι ἐπιφυλάττομαι, εἰς τὸ πεζὸν νὰ γράψω,
συρματικῶς πολὺ ἐθνικῶς, κ' ἀπόκρια δὲ νὰ πάψω.
Καὶ πάλι ἐπιφυλάττομαι, λόγο ἔγω δὲν ἀλλάσω,
ἐὰν μ' ἀξιώσῃ ὁ Θεός, τὰ ἔξοδα νὰ πιάσω.
Νὰ δείχνῃ καὶ καλλίτερα, τὸ πρᾶγμα πῶς παγένει,
κ' ἔτ' ἔχω μέγα **δίκαια** καὶ ἔτ' **ἄδικο** μου γένει.
Κι' ὁ Πρέσβυς ἀφοῦ διάβασε, κ' εἶδε τὰ δικαῖά μου,
πολὺ ἐσυγκινήθηκε κ' ἐμέ ἔκλαψε, ἢ καρδιά μου.
Πολὺ ἐσυγκινήθηκε, τὰ μάτια δάκρυα βγάλου,
λέγει θὰ πέμψῃ τὰ χαρτιά τοῦ ὑπουργοῦ Ρωμάνου.
Καὶ τὰ χαρτιά ἐγράψανε σ' ὅλη τὴν Βασιλεία,
καὶ νὰ τὰ ἀναγνώσῃ χωρὶς παραμελεία.
Νὰ δοῦσι, νὰ διαβάσῃσι, πῶς πάει ἡ αἰτία,
καὶ θὰ τὸ πῶσι βέβαια, σ' ἐμέ ἕκαμ' **ἀμαρτία**.
Καὶ ἔπειτα ὁ Βασιλεὺς, Γεώργιος τὸ ὄνομά του,
ἀφοῦ διαβάσῃ ὅλα αὐτὰ, μὴ μὲ τὰ παιδιὰ του.

Κί' ἂν κρίνουνε τὰ δίκχη μου, κι' ὅπως δὲν ἔχω αἰτία,
νὰ στείλουνε τὰ ἔγγραφα, νὰ γείνη κι' **ἀπαρτία**.
Νὰ στείλουνε τὰ ἔγγραφα, εἰς τὴν γενέτειρά μου,
καὶ τότε αὕτη θὰ σκεφθῆ πολλὰ τὰ βάσανά μου.
Καὶ τότε αὕτη θὰ σκεφθῆ τί; εἶνε τὸ ἔγκλημά μου,
καὶ μὲ περιφρονήσασι ντροπή των νὰ τὸ κάμου.
Κ' ἢ Κρήτη ἢ πατρίδα μου, μὲ τὴν **δικαιοσύνη**,
νὰ κάμουν τὴν ἀπόφασιν κι' **ἀθώωσι** νὰ μοῦ γείνη.
Ἄλλὰ αὕτη παρακαλῶ, μὲ ἔλην τὴν καρδιά μου,
ἂν ἔχω **τρίχα** (ἴχνος) ἀδικο ἀθώωσιν μὴ μοῦ κάμου.

ΚΓ'

ΔΕΗΣΙ

Δέησι κάνω στὸ Θεόν, κ' εἰς τὴν δικαιοσύνη,
τῆς Κρήτης τῆς πατρίδος μου, καὶ ὡς **πρέπει** νὰ
(μὲ **κρένη**.)

Νὰ κρίνουνε τὸ δίκχη μου, μ' ἀφέλεια καὶ **τάξι**,
σιγὰ μὲ σκέψι **δυνατὴ** κακὸ μὴ τοὺς **πυτάξι**.
Σιγὰ μὲ σκέψι φρόνιμη, δὲν εἶν' καλὸ τὸ γλάκι.
δὲν εἶνε σκύλος μὲ λαγόν, στὸ περιδασυλάκι.
Σιγὰ μὲ σκέψι τακτικὴ, **πάθος** μὴν ἐμποδίζει,
νὰ δῆτε πῶς τὸ βρίσκετε, τὸ δίκχη πῶς ἀρχίζει.
Κί' οὐχὶ μόνον **ἓνα** δίκχη μου, ἀλλὰ καὶ παραπάνω,
θὰ βρῆτε νὰ μιλήσετε κ' ἐγὼ μιλιὰ δὲν βγάνω.
θὰ βρῆτε καὶ θ' ἀρχίσετε, ὁ ἓνας μὲ τὸν ἄλλο,
νὰ λέτε δίκχη ἔχει: **αὐτὸς** χωρὶς καὶ χωρὶς ἄλλο.
Κί' ὄχι μόνον ἓνα δίκχη ἀλλὰ καὶ **μυριάδες**,
θὰ βρῆτε νὰ φωνάζετε, μικροὶ, μεγάλοι γράδες.
Κί' ἀπ' ἄκρου ὡς ἄκρον τὸ Νησί, θὰ εἶπη **στ' εἶχα δίκχη**,
ὡς ἔχουν θάλασσαίς αὐριά, κ' οἱ ποταμοὶ **χαλίαι**.

Κι' ὡς φαίνεται ὁ οὐρανὸς, στὸ σκότος δὲ τὰ φώθια,
ἔτσι καὶ ἐμὲ **ἀδίκησαν** κ' ἐνφαίνεται ἡ **ἀλήθεια**
Ἄλλὰ δὲν παραδέχομαι κριτὸς Κριτὴν
(νὰ κρίνη,

γιατὶ αὐτὸνε βέβαιον, ἀδικον θὰ τοῦ γείνη.
Οὔτε δὲν παραδέχομαι, **ἄνανδροι** νὰ μὲ κρίνουν,
καὶ νᾶνε ἀπὸ κακῆ σειρᾶ, μὲ λέξεις νὰ μολύνουν.
Γιατὶ αὐτοὶ οἱ κακόσειροι εἰς ἅπαντα τὰ Ἔθνη,
κακά ἔχουν πάντα στὴν καρδιά, κ' ὁ νοῦς αὐτὰ ξε-
(τρέχνει.

Γιατὶ αὐτοὶ οἱ ἄνανδροι, δὲν ἔχουν καλὴ κρίσι,
καὶ κατακρίνουν **φθονερῶς**, κ' ὁ κόσμος ἄς βουλήσῃ.
Μόνον νὰ ἦνε οἱ Κριταί, ἀπὸ μεγάλη γέννα,
καὶ παλληκάρια στὴν ἀνδρεία καὶ μὲ μεγάλα φρένα.
Στὸν Ἄδη νᾶχουσι νεκροῦς, ἀπὸ πολέμους μόνον,
σήμερον κ' ἀπὸ παλαιά, μέχρι ἴπεναι αἰώνων.
Κ' οἱ ζωντανὸι ἐπίλοιποι, Τούρκους ξελοθρευμένους,
κ' εἰς ἐποχὰς διάφορας, Ρωμηοὺς ξεμιστευμένους.
Νᾶχουνε μπάλαις στὸ κορμὶ, πολέμους καμωμένους,
αὐτοὶ καὶ οἱ πατέρες των, στὸν κόσμον ξακουσμένους.
Ὡς ἔκαμην οἱ ἀρχηγοὶ ὁ Δάσκαλος ὁ Γιάννης,
ὁ Κριαρᾶς, κ' ὁ Κόρακας, καὶ ὁ Χατζῆ-Μιχάλης, (ἢ
(Γιάνναρης.)

Ὡς ἔκαμην οἱ ἀρχηγοὶ, Κριαρῆς, καὶ Σκαλιῆς,
ὁ Πολυουδάκης Κωσταρὸς, Παρθένος Περίδης.
Ὡς ἔκαμην οἱ ἀρχηγοὶ ὁ Κούντουρο-Μανοῦσος,
ὁ Χάλης κ' ἔγγονοι αὐτοῦ, π' ἔχουν ἀνδρεῖα καὶ πλοῦ-
(σος.

Ὡς ἔκαμην οἱ ἀρχηγοὶ ὁ Ἀναστάσο-Γιάννης,
Ἄνδρουλακάκης, καὶ Κοιμῆς, καὶ ὁ Βαρδίνο-Γιάννης.

Ὡς ἔκαμαν οἱ ἀρχηγοὶ, Σκουλάς, Παπα-Κρασιώτης,
ὁ Μαρκουλάκης, καὶ Χιονιάς, Φραγκιάς καὶ Κατσαν-
(τώνης.

Ὡς ἔκαμαν οἱ ἀρχηγοὶ, Πόλος, καὶ Διγενάκης,
ὁ Πλεύμης, καὶ ὁ Τσουδερός, Σφακιο-Χριστοδουλάκης,

Ὡς ἔκαμαν οἱ ἀρχηγοὶ, Σγουρός καὶ Ζαμβρακάκης,
Λακέρδας, ἦρωσ Ἡρακλῆς, Παυλῆς καὶ Μαρινάκης.

Ὡς ἔκαμαν οἱ ἑπαρχηγοὶ Καβουσιανὸς-Κοικώλης,
Ἀματσιανὸς, κί' ὁ Παντελῆς, Ζερβὸς καὶ Μαυρογένης.

Ὁ Κίσαμο-Δρακογιανὸς κί' ὁ Παπα-Ρουσοπάλης,
Μηλογιαννάκης, Γογονῆς καὶ Σεληνοκοριθῆς.

Παρθένιος ὁ Κοιλαῖδῆς, Δημητρακάκης Μάρκος,
ποῦ στὸ Σελῖο τὸν πόλεμο, μπαροῦθια ἀτο γεμάτος.

Ὡς ἔκαμαν οἱ ἑπαρχηγοὶ, Μάντακας, Μποτικιάκης,
Καλογερίης, Προῆμηδες, Μπατάκης καὶ Ἑλληνάκης.

Ὡς ἔκαμαν οἱ ἑπαρχηγοὶ, Κακούρης, Φουντουλάκης,
Κοκκολογιάννης Δήμαρχος κί' ὁ Χατζῆ-Κοντετάκης.

Ὡς ἔκαμαν οἱ ἑπαρχηγοὶ, Καβρός, Παπα-Μαλέκος,
Καρτσώνης, Γιανουδο-Βαρδῆς, Λουκάκης καὶ Κανίτσος

ὁ Μαρκαντώνης, Μαλλινὸς, Νταφώτης, Μιχελάκης,
Πρωτοπαπάδες ἀδελφοὶ, Νικόλα-Ἀναστασάκης,

Ὁ Μαλιντρέττος, κί' ὁ Γιωργῖος, Κουμάκης, Φελεσάκης,
Μπιτζάνης καὶ Γαλάνιδες, Κυριάκο-Μιχελάκης.

Κί' ὁ Παππᾶ-Μαρουλιανὸς, ἔπου παντοῦ ἐπολέμα,
κ' ἔχει μεγάλη τὴν καρδιά κί' οἱ Τούρκοι τὸν ἐτρέμα.

Τρυφίτσος, ποῦ σκοτώθηκε, εἰς μιὰ μεγάλη μάχη,
Ρεθύμνου Δασκαλάκιδες, ποῦ χαίροντα νὰ λάχῃ.

Ἀδελφοὶ Λιγιδάκιδες, Καμπούρης καὶ Φωτάκης,
καὶ Κώστας ὁ Πλατανιανὸς, Ζωγράφος, Σταματάκης.

Ὁ Μπονατάκης Στέφανος, Δημήτριος-Νταντουδάκης,
ὁ Νικολοῦδης, κ' ἦρωας ὁ Γιάννης Μπομπολάκης.

Καπετανάκης, Μάρακας, Κωστής Κωνσταντουδάκης,
Πορτάκαλο-Κορκήδηδες, και ὁ Χριστοδουλάκης.

Κι' ἄλλοι πολλοὶ ποῦ ἔμειναν, ἐδῶ δὲν τὸ ἀναφέρων,
ἀλλὰ ἔνε ὅμως ἔξακουστοὶ ἴσθην Κρήτη κι' ἄλλο μέ-
(ρων,

Ἄλλὰ ἔνε ὅμως ἔξακουστοὶ τὴν κρίσι των ἐθέλω,
γιατί ἐγὼ στὸν τόπον μου, κακὸ δὲν κατοθέλω.

Τὴν κρίσι τῶν ἀγωνιστῶν, ὅπου ἐπολεμοῦσα,
πατέρας με τὰ τέκνα του, και τὴν Τουρκιὰ ἐξοφλοῦσα.

Κρίσι δικαία τοῦ Θεοῦ, και τῶν καλῶν ἀνθρώπων,
νὰ ἀλληλοερευνήσουνε, και θε νὰ βροῦν τὸν τρόπον.

Τρόπον και πλήρη ἀθωότητα, ὅλοι νὰ ὁμολογήσουν,
και πᾶν ἢ ἀνθρωπότητα, νὰ τὴν ἐπιστηρίσουν.

Ὅπου νὰ γιάννη κ' ἐμοῦ, καλὰ τὸ ψυχικόν μου,
νὰ χείρωμαι τὸν τόπον μου, δι' ὅλων τῶν δικῶν μου.

Νὰ χαίρωμαι τὴν Κρήτη μου, μ' ὅλους τοὺς συγγενεῖς
(μου,

τὸν πρίγκηπα Γεώργιον, ποῦ ἀγαπᾷ ἢ ψυχὴ μου.

Τὸν πρίγκηπα Γεώργιον, ποῦχα χαρὰ μεγάλη,
γιὰ νὰ μᾶς ἔλθῃ στὸ Νησί, και λόγο αὐτὸς νὰ βγάλλῃ.

Γιὰ νάρθῃ μόνον δὲ αὐτὸς κι' ὁ τόπος νάχη χάρι,
κι' ὡς τέκνον τῆς Ἑλλάδος μας, τὴν Κρήτη μας νὰ
(πάρῃ.

Κ' ἐγὼ γιὰ τὸ χατίρι του, και διὰ τοῦ κυροῦν του,
εἶπα χιλιάδες ἑκατὸν, ἢ Κρήτη μας δικήν του.

ΚΔ.

ΛΘΩΟΤΗΣ ΤΟΓ ΑΓΩΝΙΣΤΟΓ.

Ἄθωότητα μου δώσατε, τρέχα δὲν ἔχω αἰτίε,
κι' εἰς ἀνθρώπων ἀγωνιστῆν, μὴ κάνετ' ἀμαρτία.

Μὰ ἐγὼ ἴμαι πρὸ τὸ ἔθεσα, τὸ ὄπλο εἰς τὸν ὦμο,
κ' ἐξάνιγα τὰ δίκαια κ' εἰς τὸν εὐθεῖον δρόμο,
Τὰ δίκαια τοῦ τόπου μας, δὲν ἤμουνα ὡς ὄρνο,
μόν' εἶχα πόθο κι' ὄρεξι, τὴν Ἐνωσι καὶ μόνο.
καὶ ἔχω προπατορικῶς, καὶ εὐχὴ πρὸς τοὺς γονεῖς μου,
ἔνωσι τῆς πατρίδος μου, πάντα νᾶχη ψυχὴ μου.
καὶ νὰ πασχίζω πάντοτε, τὴν Ἐνωσι νὰ δοῦμε,
μαζὺ μὲ τὴν μητέρα μας, Ἑλλάς, νὰ ἐνωθοῦμε.
καὶ τότε μόνον βέβαιον, ὕπνον γλυκὸ θὰ πάρω.
κι' ἀνάπαυσι παντοτεινὴ μέχρι μὲ παρ' ὃ Χάρο.
καὶ τότε καὶ τὰ κόκκαλα τῶν παππουδῶ λαλάδω,
θ' ἀναγαλλιάσουν βέβαια, στὴν γῆν κάσων καὶ φάρδων.
Χαρὰν θὲ νὰ ἀπολαύσουνε, στὸν τάφρον των ἐπάνω,
τὸ χῶμά τους θὲ ν' αὐχθηθῆ, στὴν χάρι πρὸς τῶν κἀνω.
καὶ τότε εἰς τὸν οὐρανὸν, πρὸ εἶναι αἰ ψυχὰί τω,
ἀπὸ χαρὰν θὰ κλυσοῦνε ξεῦρε καὶ καλοδέτο.
καὶ ὁ Θεὸς μὲ τὸν Χριστὸν, ἀγγέλους καὶ προφήτας,
θὲ νὰ χαροῦν καὶ θ' αὐχθηθοῦν, αἰῶνια τοὺς Κρήτας.

ΚΕ΄.

ΔΡΚΑΔΙ

Χαρὰν μεγάλη ἀνάπαυσι, θὰ λάβουν οἱ μαρτύροι,
πρὸς ἰκάνησαν καὶ ἐσφάγησαν, στ' Ἀρκαδί Μοναστήρι.
Ἄνω πρὸ πεντακόσιοι, ἄνδρες ἐφρονευθῆκαν,
δίχως τὰ γυναικόπαιδα, παρθέναις ἐσφαγγῆκαν,
Μὰ ὁ Γαβρήλι ἰγούμενος, ἔβλεπε κί' ἀπελπίσθη,
τοῦ μπαρουθιοῦ δίνει φωτειὰ, κ' ἡ Κρήτη ὅλη σείσθη.
κι' ὁ Κοῦδος μὲ τὸν Σκορδαλὸν, πρὶν τῆς φωτειᾶς τοῦ
(θρήνου,
ἐπρόκαμαν καὶ ἐσφαζαν, δώδεκα Ἀγαρήνους.
κι' ὁ ἥρωε Δημακόπουλος ὅπ' ἔσυρε μαχαίρα,
στὴν θύρα ὅταν ἐμπαίνασι, τοὺς φόνευε ἐκεῖ πέρα.

Ἄλλὰ κατόπιν ἔπεσε καὶ μάρτυρας ἐγίνη,
ὥς κί' ἄλλοι ἐμαρτύρησαν, εἰς τὴν σφαγὴν ἐκείνη.

ΚΣΤ.

ΕΘΕΛΟΝΤΑΙ

Καὶ θὰ χαροῦν καὶ αἱ ψυχαὶ ἐθελοντῶν Ἑλλήνων,
ποῦ πῆγαν καὶ ἐπολέμησαν, εἰς τὸ Νησί ἐκεῖνο.
Καὶ θὰ χαροῦν τὰ κόκκαλα ἐθελοντῶν ἀνθρώπων,
ποῦ τ' ἄφησαν καὶ βρίσκονται ἐνέχυρα στὸν τόπο.
Καὶ θὰ χαροῦνε ἅπαντες, ζωνταν' ἀποθαμιμένοι,
ἔπου ὑπόφεραν πολλὰ, γιὰ τὴν χαριτωμένη.
Κάμποσους θὰ ἀναφερ' ἐδῶ, ἔπου τοὺς ἐθυμῆθη,
ποῦ πῆγαν στὴν Πατρίδα μας. Χανιὰ νὰ πάγη Μίρθη.
Καπετανέους καὶ μικροὺς, ποῦ πῆγασι στὴν Κρήτη,
Κάστρο καὶ Ρεθυμνιώτικα, στὰ ὄρη Ψηλοῤῥίτη.
καπετανέους τῆς ξηρᾶς, πλοῖα μὲ τοὺς πλοιάρχους,
ἔπου πολυχωνίσθησαν, εἰς θάλασσαις καὶ βράχους.
Κάμποσους θὰ ἀναφέρω ἐδῶ, χωρὶς τοὺς παραπάνω,
ἔπου ἀναφέρω ἀλλαχοῦ διὰ τὴν Κρήτη ἐπάνω.
Καὶ ἰδοὺ καὶ τὰ ὀνόματα ποῦ λέγω κατὰ τάξι,
κ' εἰς τὸν παράδεισον αὐτοῦς, ἄγγελος νὰ φυλάξῃ.
Καὶ εἶναι ὁ Βυζάντις, Γιαννίσερλης, καὶ Ζίκος,
Νικολαΐδης καὶ Βλαχιᾶς, Τάκης καὶ Κουσουνάκος.
Πετροπουλάκης καὶ υἱὸς αὐτοῦ ὁ Λεωνίδας,
Σιμόλεν' κί' ὁ Μάνος ἤρωας, Ζεμπιάκος καὶ Ἀνδρέδας.
Σαπουνηζάκης ἦτονε καὶ Δημητρακαράκος,
Σαράτσογλους ἐπαινετὸς, περίσσα ὁ Κορωνάιος.
Πουγιουκαλάκης Ἄμορροῦ, καπετὰν Ἐαθουδάκης,
καὶ Γιώργης Λάμπρου, Τσακονιάς χαρούμενος συχνάκις

κ' οἱ Μποτσαρέοι ἀδελφοὶ Μάρκος, Κίτσος, Δημήτρης,
καὶ ἀρχηγὸς καὶ ἥρωας ἀείμνηστος Μπρατζέρα.

ΚΖ.

ΠΛΟΙΑ

Τὰ πλοῖα π' ἀγωνίσθησαν, Ἐνωσι, Πανελλήγι,
οἱ πλοῖαρχοι ὑπόφεραν, Κοτζιάς καὶ Σουρμελίνη.
Τὰ πλοῖα π' ἀγωνίσθησαν, ἡ «Κρήτη» καὶ ἡ «Γόδρα»,
οἱ πλοῖαρχοι ὁ Κυριατζής, Σαχτούρης καλὴ μοῖρα.
Τ' Ἀρχάδι π' ἀγωνίσθηκε, τοῦ Βάσσου ἡ Μπρατζέρα,
μὲ δυνὸ τοῦ γιουῦ ἐχάθηκε, στήν Κρήτη μίαν μέρα.
Ὅπως πολλ' ἀγωνίσθησαν κ' ἄλλαι μπρατζέρ' ἀνθρώπων,
κ' ἡ «Ἀμφιτρίτη» π' ἔφερεν ἐφόδια στὸν τόπον.
Τ' Ἀρχάδι τοῦ συλλάβανε, γιὰ τ' ἦσπασε ἡ ρόδα,
καὶ δὲν ἐμπόριε, σκιά οὐλλιάς βήμα νὰ σίρη πόδα.
Ἄλλὰ ὁ ἀρχηγὸς αὐτοῦ, ἥρωας Ἀγγελοπάρου,
τοῦ Χριστοδούλη φώναξε, φωτειὰ νὰ μὴν τὸ πάρου.
Κ' ἀπέξω στήν Παλιόχωρα, μὲ τὸν Χρηστοδουλάκη.
τοῦ πρωτοδώκσι φωτειὰ, γρήγορα μὲ τὸ γλάκι.
Τοῦ πρωτοδώκσι φωτειὰ, Τοῦρκοι μὴ τὸ προφθάσουν,
νὰ μὴν τὸ πάρουσι γερὸν, τὰ σίδερ' ἄς ἀρπάσουν.
Κατόπιν οἱ Ἀγαρηνοὶ, τὸ πήρανε καυμένο,
τοῦ Πατισάχ τὸ πήγανε, ὡς αἰχμαλωτισμένο.
Καὶ σήμερόνε αἰχμάλωτο στῆς Πόλις στὸ λιμάνι,
καὶ κάμουσι ἐπάνω του, οἱ Τοῦρκοι τὸ Ντιβάνι.
Μὰ ἔχει τὴν ὑπομονὴ καὶ καρτερὰ παρόλα,
κ' ὅταν γενῆ ἡ Κρήτ' Ἑλλάς, θὰ τὰ ξεχάσῃ ὅλα.
Κ' ἔχει μεγάλη ὑπομονὴ ὡς τὸ παληκάσι,
καὶ λογαριάζει μὲ καιρὸν, Ἑλλήνωνς νὰ τὸ πάρη.

ΚΗ.

ΦΙΛΟΙ

Κ' οἱ φίλοι τὸ τὰ παλαιὰ Κρητῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος,
τοῦ δένδρου μεγαλόριζου, θέλουσι νᾶνε κλάδος.

Οἱ Κύπριοι γέροντες, καὶ νεοὶ κ' ἐκεῖνοι ἔχουν θάρρος,
νὰ γείνουσινε Ἕλληνες πρὶν νὰ τοὺς πάρῃ ὁ Χάρος.
Γιατὶ φροντίζου ὅπως μποροῦν, αὐτῶν οἱ προκομμένοι,
ἢ Κύπρος νὰ γενῆ Ἕλλάς, παντὶ λευθερωμένη.
Καὶ τελευταίως ἔσπευσαν στὴν Κρήτη κ' ἐπολέμου,
οἱ φοιτηταὶ καὶ Κύπριοι φάλαγγος, σῶμα γέμου.
Θυμοῦμα: ἓνα Βάγγελο, στὴν Κάνδαρο στὴν μάχη,
κ' ἐφώναζε λάβε ἀγά, ἀπὸ τὸ πυρομάχι,
Ἐμάχουσανε τακτικὰ εἰς θέσι Ἀνισαράκι,
πάντα δὲν ἐξεχώριζε, τὸν Κώστα Φουντουλάκη.
Οἱ Κύπριοι πάντοτε τιμοῦν, τὴν Κρήτη ἀγαπῶσι,
καὶ λίαν ἀπεδείχθηκε, θέλουσι νὰ λυτρώσῃ.
Κι' ὁ Συκυριανίδης δι' αὐτὴ, στὸν πόλεμο ἐκτυπήθη,
κι' ἄλλοι πολλοὶ πολέμησαν, τώρα δὲν τοὺς θυμῆθη.

ΚΘ.

ΧΑΡΑ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

Καὶ ὅλος ὁ Ἑλληνισμός, καὶ ὅλη ἡ Βασιλείαν,
γλέντια, χαραῖς θὰ κάνουσι, γιὰ Κρητικοφιλίαν.
Κι' ὅλο τὸ πανελλήνιον, χαρὰν ὁ ἀπολαμβάνη,
παντοῦ καὶ ὅπου βρῖσκεται, κέρδητα ἢ ἀλαμβάνη.
Ὅτι ἡ Κρήτη ἔγεινε βασιλείον μεγάλη,
κ' ὀπίσω στέκουσι καλά, καὶ περιμένουν κι' ἄλλοι.
Καὶ θάχῃ πάντοτε ἰσχύ, καὶ ἡρωὴ μεγάλη,
ὁ λόγος τοῦ Ἑλληνισμοῦ, μὲ δίχως ἀρτζουχάλι.

Λ'.

ΕΥΡΩΠΗ

Κι' ἐπάνω τοὺς πολέμους μας κατὰ τῶν ἀγαρήνων,
γιὰ τὰδικα ποῦ κάνανε, στὴν Κρήτη τῶν Ἑλλήνων.
Πάνω σὲ κείνη τὴν φωτειὰ, σὲ κείνη τὴ φουρτίνα,
στὴν θράσι τῶν ἀγωνιστῶν, φθάνει κ' ἡ καραντίνα.
Πάνω στὸ χῶχλο τοῦ καυγᾶ, κατὰ τῆς δυναστείας,
ἦλθε ἡ Εὐρώπη στὰ Χανιά, Κάστρο νὰ πάη Στίας.
καὶ ἐδγάλανε στρατεύματα, καὶ ἐξώσανε τὴν Κρήτη.
καὶ μᾶς ἀπαγορεύανε, τούρκου μὴ νοίξῃ ἢ μύτη.

Καὶ φέρανε πολεμικά, καὶ θωρηχτὰ παπόρια,
καὶ πεζοναύτας τῶν στρατῶν πιάνουσι καὶ τὰ φρούρια.
Τορπίλλες πολὺ γλήγορες, καὶ γέμωσε ἡ Σοῦδα,
Κάστρο καὶ Ρεθεμνιώτικα, πλεμμéνα σὰν πλεξοῦδα.
Κι' ἀπέξω ἀπὸ τὰ Χανιά, νὰ πάη στὴν Γραμπούσα,
ἐπήγαιναν καὶ ἤρχοντα, καὶ ἐπεριπολοῦσα.
Πλόκον στενὸν μᾶς ἔκαμαν, γιὰ νὰ μᾶς ἀναγκάσουν,
νὰ παύσωμε τὸν πόλεμο, καὶ νὰ μᾶς ὑποτάσουν.
Πλόκο στενὸ μᾶς ἔκαμαν, θλεύρια μὴ μᾶς φέρνουν,
καὶ οὔτε ἄλλο φαώσιμο, τῆς πείνας νὰ ποθίκνουν.
πλόκο πολὺ στενότακτον μᾶς ἔκαμε ἡ Εὐρώπη,
οὔτε πολεμοφόδια, μὴ φέρνουν οἱ ἀνθρώποι.
Ἐκεῖνοι ποῦ μᾶς ἀγαποῦν, Ἕλληγες κ' Ἀθηναῖοι,
βέβαια δὲ κ' οἱ φοιτηταί, μικροὶ, μεγάλοι, νέοι.
Ἐκεῖνοι ποῦ μᾶς ἀγαποῦν, σ' ἄλλω περιστέρῃ,
καὶ ἐνῶ γιὰ τὸ χατῆρι μᾶς πολλάχουσι ὑποφέρει.
Κ' ἐχρώθη τὸ Βασιλεῖον χιλιάδες μυριάδες,
γιὰ τὸ χατῆρι τοῦ Λησιοῦ, ἔχασαν καὶ φριγάδες,
Κι' ἐχρώθη τὸ Βασιλεῖον, τόκους καὶ φόρους βάλει,
χρῆμα καὶ αἷμα ἔχυσε, μ' ἀπόδειξι μεγάλη.
Ἄλλὰ μ' ὄλον τὸν πλόκον των, καὶ τὸν βομβαρδισμό
(των
ἐμεῖς παντοῦ ὤρμούσαμε, κι' ἀνευ τὸν ὄρισμόν των,
Ἐμεῖς παντοῦ ὤρμούσαμε, ἔπου κι' ἂν ἦτον Τοῦρκοι,
κι' ἐπίπταμεν ἐπάνω των, σὰν πεινασμένοι λύκοι.
Πο-ὲ δὲν ἐδειλιάσαμε, ἔσα κι' ἂν μᾶς ἐκάνα,
μόνον ἐμεῖς μὲ μάντα, κολέμους παντοῦ κάνα.
κι' ὤρμήσαμε τὸ Βουκολιαῖς, καὶ πήραμε τὸν Πύργον,
κι' ἠκούσθη ἡ Θραῦσις, στὰ Χανιά, πιάνει τὰ ἀγάδες
(ρήγον.
Τὸ δίκιο μα: ἐκάμαμεν, αἷμα τῶν Τοῦρκων χύνων,
μ' ἀλήθεια τὰ πυρόβολα, ἐπαίξαν τῶν Ἑλλήνων.
Καὶ ἦτονε διευθυντῆς, Κωνσταντινίδης Γιάννης,
τοῦ ἔδδομου συντάγματος, μηνᾶ τ' ἀγὰ τί κάνεις ;
Τὰ λόγια τ' ἦσαν ζάχαρι, μεγάλη ἀνδρειοσύνη,
μπίμπασης τοῦ Ἑλληνικοῦ, Χριστὲ ὀρθὰ ποῦ κρίνει.

Καὶ ὅσοι Τούρκοι μείνασι, καὶ δὲν ἐφρονεuthήκαν,
αἰχμάλωτους τοὺς πιάσαμε κ' ἔτσι ξεμυστευθήκαν.

ΛΑ.'

ΚΑΝΔΑΝΟ

Καὶ πάλιν ξανακάμαμε, πόλεμον τῶν Ἀγάδων,
στὴν Κάνδανον ὠρμήσαμε κατὰ τῶν Νιζαμάδων.
Καὶ πήραμε τὸν πύργ' αὐτῶν, ὅπου ἔχανε κτισμένο,
στὴν ἄνω θέσι τοῦ σταυροῦ, καλὰ ὠχυρωμένο.
Καὶ τὸ πυρόβολον αὐτῶν, ἄρπαξαν μὲ ρεσάλτο,
κί' οἱ Τούρκοι φρονεuthήκανε, κί' ὁ πύργος ἐχαλάτο.
Καὶ πάλιν τὴν ἐπαύριον, μὲ μάνιτα μεγάλη,
μὲ πόλεμο ὠρμήσαμε, ὅλοι μικροί, μεγάλοι.
Καὶ μπήκαμε στὴν Κανδανον καὶ ζώσαμε τὴν Τούρκους,
στρατὸ καὶ τουρκοκρητικούς σὰν Πλευνα καὶ σὰν Βούρ-
(κους.

Καὶ ὅσοι ἀπομείνανε, καὶ δὲν ἐφρονεuthήκαν,
ὁ Καννεθάρος ἔστειλε, ριτζάδες καὶ σωθήκαν.
Ριτζάδες μὲ τὰ γράμματα, πέμπουσιν αἱ Δυνάμει,
στὴν Κανδανον, καὶ γράφασιν τὰ ἀγάδες νὰ μὴ φάμε.
Καὶ πάλιν μᾶς ἐμήνυσαν μ' ὅλα τὰ Προξενεῖα,
καὶ μᾶς παρακλούσανε, μὲ σέβας καὶ ἐσπληγγνία.
Νὰ τῶν ἐπαραδώσωμε τοὺς Τούρκους ὅπου μείνα,
κ' ἐκεῖνοι θὰ τοὺς πάρουνε, μέσα εἰς τὰ Χανία.
Καὶ τῶν τσὶ παραδώκαμε, χάρι τοῦ Καννεθάρου,
γιατ' ἦτονε κί' ὁ Πρόεδρος, μήπως τὸ πιάσῃ ὡς βάρου.
Χάρι τοῦ Ρούσσου Πρόξενου, καὶ τ' Ἀγγλοῦ μὲ τοῦ
(Γάλλου,

καὶ τῶν τοὺς παραδώκαμεν, ἔνεκα λόγου ἄλλου.
χάρι τῶν Βασιλειᾶδων τῶν, καὶ τῶν προσιτάτριῶν μας,
ὅπου μᾶς βοηθοῦν κρυφά, νὰ μὴ τὴ νοιῶθῃ ἐχθρός μας.
Κατόπι ξανακάμαμε τὸν πόλεμο εἰς Μαλάξα,
τὸν πύργο πυρπολήσαμε, πολλοὺς Τούρκους ἐσφάξα.
Σαράντα τρεῖς ἐμείνανε, καὶ αἰχμάλωτισθήκα,
τοῦ Βάσσου τοὺς παράδωσαν κ' ἔτσι μόνον σωθήκα.

Θυμούμαι καὶ δὲν τὸ ζεχνῶ, ἐκείνη τὴν ἡμέρα,
τὰ πλοῖα, μᾶς ἐπαίζανε μὲ πλειὰ μεγάλη σφαῖρα.
Τὰ πλοῖα τ' αὐρωπαϊκὰ, μέσα ἀπὸ τὴν Τουζζλα,
ὅπου θὰ νῆτον ἑκατὸν, ἐπάνω κάτω οὐλα.
Τὰ πλοῖα ταῦρωπαϊκὰ, τόνα ἀπὸ τᾶλλο χώρα,
μᾶς κεννοβολούσανε, νὰ παύσωμε τὴν γιούργια.
Νὰ παύσωμε τὴν ἔφοδο, Τούρκους μὴν πολεμοῦμε,
οὔτε στὴν χώρα τῶν Χανιῶν, μὲ πόλεμο μὴν ποῦμε.

ΔΒ΄.

ΑΚΡΩΤΗΡΙΟΝ

Καὶ πάλι πρῶτα κ' ὕστερα, τ' Ἀκρωτηρίου πολέμοι,
τὸν σερασκέρη τρώμαζαν, πρωΐ καὶ βράδυ τρέμει.
Κ' ἐν γένει: ὀλλή ἢ Τουρκιά, πεζοὶ καὶ καβαλάρη.
ντόπιοι καὶ ξένοι τοῦ Νησιοῦ, δὲν εἶχανε ποῦ πάρη.
Γιατὶ τοὺς δεκκιζάσι, κ' ἔσφαζαν μὲ μαχαίρι,
κ' αὐτοὶ δὲν ἐμπορούσαν: νὰ ἔγγιξωσι σὲ χέρι.
Κι' ἐκάνασι: εἰς τὰ Χανιὰ ντουάδες οἱ ἀγάδες,
μαζὺ μὲ τὰ χαρέμια των, μη μποῦν οἱ Γκιουράδες.
Γιατ' ἐφοβοῦντο μὴ γενοῦν τὰ πράγματα τῆς Σείας,
ἐκεῖ ἐθυσιάσθησαν, ἔνεκα τσ' ἀπιστίας.
Γιατ' ἐφοβοῦντα μὴ γενοῦν, καθὼς στὴν Σαρακίνα,
ὅπου ἐσφάχθη ἡ Τουρκιά, μικρὰ κοπέλια μεῖνα.
τῶν Μεσογειῶν τὸν πόλεμο, τσ' ἐφόδους Καστελλίου,
ὅπου πολλάκις ἐγείναν, πρὶν δύσι τοῦ ἡλίου,
Ἄφηνω ἀμνημόνευτους, κατὰ σειρὰν δὲν λέγων,
παγκόσμιο, εἶναι γνωστοὶ χαρέμια τούρκων κλαίων.
Ὡς εἶναι καὶ τῶν Ἀρχανῶ, κι' ὅπου κι' ἄλλου γιουήκι,
ὅπου τὰ χανουμάκια των ἐξεφερεζώθησαν.
Καὶ ἐφώναζαν Ραχμπίντονε, καὶ τοῦ Σουλτάν Χαμήτη,
βοήθεια καὶ σφάγησαν, ποῦ τοὺς Ρωμηοὺς στὴν Κρήτη.
Καὶ πάλι ξαναλάνουσι ριτζάδες τῶν Ναυάρχων,
νὰ τρέξου νὰ προκάμωσι, καὶ ἐβάλα τους στὸν βράχον.
Νὰ τρέξουν νὰ προφθάσωσι καὶ ἐρίξασίν τους κάτω,
μόνον νὰ ὀμιλήσωσι: εἰς τὸ Ρωμεικάτο.

Νὰ παύτουνε τὸν πόλεμον, μὴ κάνουνε ρεσάλτα,
καὶ ὁ στρατὸς σκοτώθηκε, δὲν ἔχουν πλεῖο φουσατά.

ΛΓ΄

ΝΑΥΑΡΧΟΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Καὶ οἱ Ναύαρχοι τῶν Χανιω, κι' ὄλα τὰ Προξενεῖα,
συμβούλιον ἐκάμανε, πῶς πάγει αὐτὴ ἐνοία.
Καὶ ἔγραψε κάθε Ναύαρχος εἰς τὸ Βασιλεῖόν του,
νὰ μάθῃ τὰ καθέκαστα, καὶ τί τὸ σχέδιόν του.
Νὰ μάθῃ τὰ καθέκαστα ἄκρα π' ἄκρα τοῦ τόπου,
καὶ πῶς νὰ σάξῃ τὸ Νησί, τίνι καὶ μὲ τί τρόπον.
Νὰ μάθουν καὶ ξεχωριστά, ἀπ' ὄλαις τοῖς Δυνάμεις,
σπήτια, καὶ δένδρα καίγωσι, καὶ ρίκτουσίν τα χάμαις.
Νὰ μάθωσι καὶ ξέχωρα, ὄλοι οἱ Βασιλειάδες,
τὴν γνώμην τῶν Χριστιανῶν, δὲν θέλουσι ἰλεῖά ἀραγιάδες.
Καὶ ὄλος ὁ Κρητικὸς λαὸς, τὴν Ἐνωσι ζητοῦνε,
μυζὺ μὲ τὴν μητέρα των, Ἑλλάς νὰ ἐνωθοῦνε.

ΛΔ΄

ΒΑΣΙΛΕΙΣ

Κατόπι ὄλοι οἱ βασιλεῖς ἐσυνεννοηθήκαν,
συμβούλια ἐκάμασι, τὴν Ἐνωσι ἀφήκαν.
Καὶ ἔγραψαν τῶν Ναυάρχων των, τῶν πληρεξούσιων των,
γιὰ Ἐνωσι δὲν εἶν' καιρὸς, καὶ ἄλλο τὸ σχέδιόν των.
Μόνον ἰδοῦ τὸ σχέδιον, τῶν Βασιλειάδων ποῖνε.
αὐτονομία θὰ γενῆ, καὶ μόνοι θὰ δικῶνε.
Μόνον νὰ προσκαλέσατε, τοὺς Καπετάνιους ὄλους,
τῆς Κρήτης πληρεξούσιους, διαβάσατε τοὺς λόγους.
"Ὅτι ἡ Εὐρώπη ἔκαμε, ἀπόφασι μεγάλη,
αὐτονομία θὰ γενῆ χωρὶς λόγο καὶ πάλη.
Ἡ Κρήτη των θὲ νὰ γενῆ, αὐτονομία ἐκ πρώτης,
κι' αὐτοὶ νὰ ἡσυχάσωσι, νὰ φύγῃ ἡ ἀγριότης.
Αὐτονομία θὰ γενῆ, ἢ μᾶλλον γεμονία,
καὶ μοναχοὶ θὰ κρίνονται, τουρκῶν φεύγει μανία.
Κι' ὅτι αἱ δυνάμει προσπαθοῦν, νὰ στείλουν Ἡγεμόνα.

Ἄγγλο, ἢ Ρωσσο, ἢ Ἑλβετὸ δὲν πάσι μονομένα.
Μόνον οἱ Κρητῆτες οἱ ρωμηοὶ πάλι νὰ συσκευασθῶνε,
νὰ κλέξουν Ἡγεμόνα τῶν, ὅποιον αὐτοὶ ποθοῦνε.

ΛΕ΄.

ΓΝΩΜΗ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΩΝ

Κ' ἐμεῖς ἀφοῦ ἐμάθαμεν, τὴν γνώμην Βασιλειάδω,
κ' ἐνώνε δένδρα τοῦ ντουγιὰ, κ' ἔχουν μεγάλο κλάδο.
Κ' ἐμεῖς ἀφοῦ ἐμάθαμεν, αὐτῶν ὄλων τὴν γνώμην,
ὅτ' ἀποκλείουν τὴν ἔνωσιν, ἐπ' ἄλλα ἔτη ἀκόμην,
Προσωρινῶς τὴν ἀποκλειοῦν, ὑπάρχει ἀσυμφωνία,
ἀλλὰ θὰ συμφωνήσουνε, θὰ φύγη διχονοία.
Κατόπι ὁ Κρητικὸς λαὸς, τί ἐμπόριε γιὰ νὰ κάνη,
ὅπου δὲν εἶχε δύναμι, μὲ ὄλους νὰ τὰ βάνη.
Μόνον ἐσυλλογίζονται, εἰς ὄλαις τὰ ἐπαρχίαεις,
πῶς τάφερν τὸ ριζικόν, κ' ἦρθασι ἀτυχίαεις.
Μόνον ἐσυλλογίζονται ὡσὰν ταῖς κακομοίραις,
ποῖὸς νάνε Ἡγεμόνα μας, καὶ ποῖόν θὰ φέρουν οἱ μοίραις.

ΛΣΤ΄.

ΠΟΘΟῦ ΚΑΡΔΙΑΣ

Καὶ ἐγὼ ἔχα πόθο στὴν καρδιά καὶ ὄλη γενεά μου,
τὸν Πρίγκηπα Γεώργιον νὰ κλέξωμε νὰ κάμου.
Νὰ κάμωσι Ἡγεμόνα μας, κί' αὐτὸν ἀναγνωρίσουν,
οἱ Βασιλεῖς καὶ ἰσχυροὶ νὰ τὸν ἐπιστηρίσουν.
Καὶ ἐγὼ ἔμαι ποῦ ὀμίλουνα, καὶ ἔσερνα καὶ ἰννάτι,
ὅτι τὸ Βασιλόπαιδο θέλω, κί' αὐτόνε κράτη.
Ὅτι τὸ Βασιλόπαιδο Γεώργιος, μόνον νᾶρθη,
στὴν Κρήτη, Ἡγεμόνα μας, νὰ παύσουν καὶ τὰ πάθη.
Καὶ ὅτι μόνον μὲ αὐτὸ, πολὺ θεράπεια θᾶχην,
καὶ πλησιάζει ἡ ἔνωσι μιά μέρα, αὐτὸ θὰ νᾶχην.
Καὶ ἐδὰ ποῦ τὸν ἐφέραμε μὲ τέσσερης δυνάμει,
ἐμένα μ' ἀποβάλασι, σὲ ξένους τόπους νάμαι.
Γιατ' εἶχανε τότε ἰσχύ, παράνομοι δυὸ ἀνθρώποι,
κ' ἔπρεπε νὰ ντραπούσινε, στὴν Κρήτη τὴν Εὐρώπη.
Μὰ γιὰ νὰ κάμουν τοὺς καλοὺς, δῆθεν στὴν ἀνθρωπότη.

ἔδημιούργησαν κακῶς, μὲ πάθος ἀπὸ πρώτη.
Καὶ δὲν ἑκαταλάβανε, ὅτι κακὰ ἑκάμα,
κι' οὔτε δὲν ἐσκεπτήκασι, πῶς πάγ' αὐτὸ τὸ πρᾶμα.

ΛΖ.

ΚΡΗΤΗ ΠΟΛΙΒΑΣΑΝΗ ΚΑΙ ΑΘΩΟΤΗΣ

Ἄχ! Κρήτη πολυδάσανη, πολυτυρανισμένη,
ποῦ χρόνους τριάκσίους εἶσαι ἡμαλωτισμένη.
Ἄπὸ τοὺς Ἰσμαήλιδες, φυλὴ τοῦ Μουχαμέτη,
ποῦ κρίναν πάντα ἄδικα, κ' ἑκαίγανε τὴν Κρήτη.
Τὸ χῶμά σου ζημώθηκε μὲ αἷμα τῶν ἀνθρώπων,
κ' ἔχεις τροχάλους (σωροὺς) κόκκαλα ἐπάνω εἰς τὸν τόπον
Τὸ χῶμά σου ζυμώθηκε μὲ αἷμα ἀθῶων παρθένων,
μ' αἷμα παιδιῶν πολλὰ μικρῶν καὶ φασκιστολυμμένων.
Μ' αἷμα παιδιῶν πολλὰ μικρῶν, στήν κούνικ ποῦ κοι-
(μοῦνταν.

Κι' ἀπὸ τῆς μάνας τὴν κοιλιά, τιν ὄραν ποῦ γεννιοῦνταν
Μ' αἷμα γεροντ' ἀγωνιστῶν, κ' ἄρρωστοι ἀπὸ τραῦμα,
κ' ἐνῶ δὲν ἐμπορούσανε, νὰ πιάσωσι πλεῖθ ἄρμα.
Ἄχ! Κρήτη ποῦ σὲ κάθανε, δένδρα μὲ τὰ χωριά σου,
κ' ἐχόνανε τὰ μέλια σου, λάδια καὶ τὰ κρασιά σου.
Καὶ ἑκαίγαν τ' ἐκκλησίαις σου, εἰκόνας καὶ Σταυροὺς σου,
κ' ἐσποῦσαν ταῖς καμπίναις σου, ταῖς ἄρκλε σου χαλού-
(σου.

Γιὰ ὅλα αὐτὰ ποῦ γράφωμε, κάτω καὶ περπαῖνω,
ὅλα αὐτάνε βέβαια, κ' ἕνα φέμα δὲν βάνω.
Καὶ διὰ αὐτὸ παρακαλῶ κ' ἐγὼ, κ' οἱ σκοτωμένοι,
κ' οἱ ζωντανοὶ κ' ἀγωνισταὶ ὅλη τὴν οἰκουμένη.
Καὶ δι' αὐτὸ παρακαλῶ, τοὺς Βασιλεῖς τοῦ κόσμου,
νὰ δοῦσι καὶ νὰ λυπηθοῦν τὸν τόπο τὸν δικό μου.
νὰ δοῦσι καὶ νὰ λυπηθοῦν τὰ πάνθενα τῆς Κρήτης,
καὶ γιὰ χατήρι τοῦ σταυροῦ νὰ λείπη πλεῖθ ὁ Χαμίτης.
Πάρα πολὺ παρακαλῶ, τοὺς Βασιλεῖς τὸ Ἑὐρῶπης,
νὰ ἀλληλομιλήσουνε, τῆς Κρήτης εἰν' πρεπότης.
Νὰ ἀλληλομιλήσουνε νὰ γράψουσι καὶ γράμμα
νὰ γείνη ἡ Κρήτη ἑλληνικὸν κ' αὐτὸ ἵνα: δίκιο πρᾶμα.

Ἡ Κρήτη νὰ γενῆ Ἑλλάς κ' ἐνῶ ἔνε δίκαιο πρᾶμα,
κ' ἐγὼ πλήρη ἀθωότητα γιὰ τ' ἄδικα μου κάμα.

ΛΗ΄

ΓΛΥΚΕΙΑ ΠΑΤΡΙΔΑ

Ὅφου γλυκεῖα πατρίδα μου πολὺ μοῦ βαροφάνη,
γιατὶ μοῦ γείνη ἄδικο ὅπου δικᾶ καὶ φτάνει.
Ὅφου γλυκεῖα πατρίδα μου πολὺ ποῦ κατατρέχθη,
ἐνῶ δὲν σοῦ φτεξα ποτὲ, οὔτε δὲν ὠνειρεύθη!
Ὅφου γλυκεῖα πατρίδα μου, πολὺ τυραννισμένη,
μὲ τοὺς πολέμους ποῦκαμες, βασιεῖα ξετεχνημένη.
Κ' ἐδάστας ὅλα τὰ δεινὰ, τούρκους δὲν ἐφοθήθης,
καὶ πλειότεροι ἂν ἦτανε, ἐσὺ τοὺς ἐκδικήθης.
Δὲν τόχες δόξα Σου ποτὲ νὰ πολεμάτε ἴσοι,
μόνον μὲ ἓνα Χριστιανὸν, τούρκοι πέντε ἔξε πλήσιοι.
Καὶ σὺ ἴσαι ὅπου τὸ βαστάς, καὶ τὸ ἐπιστηρίζεις,
καὶ γιὰ θανάτους μυριάς, ὀπίσω δὲν γυρίζεις.
Καὶ σὺ ἴσαι ποῦ πολέμησες, εἰς τὰ ἐξήντα ἔξε,
χιλιάδες τούρκους ἑκατὸ, τριάκοντα καὶ ἔξε.
Συρματικῶς ἐδάσταξες, τὸν πόλεμον τρεῖς χρόνους,
γιὰ νὰ γενῆ ἡ ἔνωσις, συνθήκη μ' ἄρους τόνους.
Κι' ἂν εἶχες ὄπλα ἀπὸ γκρα, καὶ ἔξε ἑπτὰ κανόνια,
μὰ τὴν ἀλήθεια ἡ Τουρκία, θὲ νὰ ἴφηνε τὰ χρόνια.
Καὶ σὺ ἴσαι ποῦ τὴν φτώχεψες, στὸν κόσμον τὴν Τουρκία
γιατὶ ἦκανε παράδικα, εἶχε καὶ τὴν κακία.
Καὶ σὺ ἴσαι ποῦ τὴν φτώχεψες, δὲν σέ πγίανε κ' ἡ λίμα,
στρατὸν συχνὰ τῆς φόνευες, ἐξόδιαζε καὶ χρῆμα.
Καὶ ἔχεις πάντοτ' ὄρεξιν, τὴν ἔνωσι στὰ νοῦ Σου,
νὰ γίνῃ καὶ ἡ θέλησι, κί γνῶμη τοῦ παπποῦ Σου.
Ὡς ἔχομεν παραγγελιά, καὶ πρὶ νὰ γεννηθοῦμε,
μὲ τὴν μητέρα μας Ἑλλάς, ἓνα νὰ ἐνωθοῦμε.
Καὶ σὺ ἴσαι πάντοτ' ἔτοιμη, στὰ ὄπλα γυμνασμένη,
καὶ τὴν καρδιὰν ἀτρόμητη, κί ὅλη Τουρκία σέ τρέμει.
Καὶ εἶσαι πάντοτ' ἔτοιμη, ὦ! γιὰ νὰ βοηθήσῃς.
νὰ γείνη ἡ Θράκη ἑλληνισμός, Τούρκο νὰ μὴν ἀφήσῃς.

ΚΡΗΤΗ ΓΥΠΕΡ ΤΟΥ ΗΡΩΪΚΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ

Μόνον ἐσὺ μὲ τὸν στρατό, ἡρωϊκὸν κί' ἀνδρείον,
καί πάλιν θά συμπολεμεῖς, κί' ὡς ἔχεις τ' ἐφεδρείον.
Γιὰ γάπη τοῦ ἑλληνισμοῦ, μὲ τὸ βασιλείόν του,
καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ κί' ἀξιωματικῶν του.
Καὶ οὔτε δὲν ἀπόβαλες, καθόλου σκέψιν ἄλλην,
διὰ τὴν 'πισθοχώρησιν μικρὴ κί' οὔτε μεγάλην.
Διὰ τὴν 'πισθοχώρησιν, ἐκείνην τὴν ἡμέρα,
καὶ ἄλλοι λόγοι ἦσανε, ἐκάλιετο κ' ἡ σφαῖρα,
καὶ ἄλλοι λόγοι ἦσανε, καὶ ἔχι ἀνανδρείας,
αὐτὴ ἢ πισθοχώρησις, πιστεύεις ἐκ καρδίας.
Αὐτὴ ἢ 'πισθοχώρησιν, τῆς Ἡπειρο Θεσσαλίας,
καὶ πρέπει κάθε "Ελληνας, μὴν ἔχει ἀμφιβολίας.
Καὶ θάρρη πάλιν ὁ καιρὸς, πιστεύω δὲν θ' ἀργήσῃ,
νά δῆ τό Πανελλήνιον, καὶ νά καλοκαρδίση.
"Οὔτ' ἔχει ἄριστον ὕλικόν, κί' ἀνδρείους στρατιῶτες,
καὶ πολεμᾷ τσ' ἀγαρηνοῦς, ἀντίρρητα ὡς κόττες.
Κ' ἰδέα μὴ μᾶς ἔρχεται, τάχα 'μεθα ὀλίγοι,
κ' ἔτσι στέκει τοῦ ἑλληνα κί' ὁ κόσμος νά ξανοίγει.
κί' ἔτσι στέκει τοῦ "Ελληνα, τιμὴ πολλὴ τοῦ δίδει,
νά πολεμᾷ ἡρωϊκᾶ, νά πέρνη καὶ νά δίδῃ.
Καὶ μὴ ρωτοῦμε τὸν ἀγᾶ, ὅτ' ἔχει παραπάνω,
νιζάμιδες στὸν πόλεμο, κουράγιο αὐτοὶ δὲν κάνουν.
Δὲν θέλομεν οἱ "Ελληνες, τίποτα παραπάνω,
μόνο τὴν διοργάνωσι εἰς τὸν στρατὸν ἐπάνω.
Κί' ἀκόμα πλεῖα ἀνώτερα, κί' ἀπ' ἄλα πλεῖα μεγάλο,
νά ἔχωμεν ὁμόνοιαν, ὁ ἕνας μὲ τὸν ἄλλο.
Καὶ τότε ὅλη ἢ Τουρκιά, πολὺ θά μαηνᾶρη,
κί' ὅπου κί' ἂν ἔχουν φρούρια, ἑλληνας θά τὰ πάρῃ.
Γιὰτί ὅδες μὲ τὰ μάτια σου, ὅτ' ἦλθανε στὴν Κρήτη,
κ' ἡρωϊκᾶ πολέμησαν, Βάσσος μὲ τὸν Λυμπρίτη.
Κ' οἱ ἄλλ' ἀξιωματικοί, Κωνσταντινίδης Γιάννη,
τὸν πόλεμον τῶν Βουκολιῶν, σχεδιάζει αὐτὸς καὶ κάνει.
Κί' αὐτὴ τὴν ἴδια ἡμέρα γὼ τοῦ μπίμπασι τοῦ τούρκου,

ἐπήρα τ' ἄλογο αὐτοῦ, ὁποῦταν σάν τοῦ Βούρκου.
Καί τὸ ὅποιον ἔδωσα τ' Αντώνη τοῦ Φραγκούλη,
γιατί πολὺ τοῦ ἄρεσε, μοῦ τὸ 'πασι καὶ οὔλοι.
Κι' ἄφου τ' ἀξιωματικὸς σὲ ἄλγηκὸν ταμποῦρι,
τοῦ λέγω λάβε κύριε, καθάλλα 'πάνω ποῦρι.
Μ' ἀλήθεια καὶ ὁ μπίμπασης, ποῦ τῶν πολεμιστῶν μας,
στὴν τάβλα ἐκαρφώθηκε, ὡς ἄριστος ἐχθρὸς μας.
Διότι τοῦ προεῖπμε, κόπιασε παραδόσου,
κι' ἄφησε πλειὰ τὸν πόλεμο με' ὅλον τὸν στρατὸν σου.
'Ἄλλ' αὐτὸς πολὺ ἀρνήθηκε με' μάνιτα μεγάλη,
ὅτι δὲν παραδίδεται, κουνεὶ καὶ τὸ κεφάλι.
Λέγει δὲν παραδίδεται ἐκτὸς καὶ νὰ ἀποθάνῃ,
μ' αὐτὸ βέβαια ἔπαθε καὶ τὸ κεφάλι χάνῃ.
Κι' ὁ πρόθυμος πολεμιστῆς, κι' ὁ Γιάννης Ἰσανδρόσκης,
ὁ φρούραρχος τοῦ Πλατκνιά, καὶ με' μεγάλας γνώσεις.
ὅπου 'νε ἀξιωματικὸς, στὸ σύνταγμα τὸ πρῶτο,
ἀπέξω ἀπὸ τὰ Χανιά, μάχεται κάνει κρότο.
ὅπου 'νε ἀξιωματικὸς στὸ σύνταγμα καὶ λόχο,
τοῦ Κωνσταντίνου τῆς Ἑλλάς, τῷ πρώτῳ διαδόχῳ.
'Ἐξω τοῦ πύργου Βουκολιῶν, σὲ δεκα πέντε μέτρα,
ἔπесе ὁ Γιώργης ὁ Κουμῆς, λυπάται τον κι' ἡ πέτρα.
'Ἐπесе ὁ Γιώργης ὁ Κουμῆς, ἥρωϊκῶς ἐπέτα,
ἔπου σὲ μίαν ἔφοδον, τούρκου ἄρπαξε πετσέτα.
Ποῦ βάστα τὴν σημαία μου, ἔπου κι' ἂν εἶχα πᾶμε,
ἥρωϊκὸς πολεμιστῆς, παντοῦ καὶ ἔπου νᾶμαι.
Σ' αὐτὴ τὴν θέσι ἦτανε, κι' ὁ πρόξενος Γενιάδῳ,
κ' ἔβλεπε ὅτι οἱ ρωμηοὶ, τούρκους πέμπουν στὸ Ἄδην.
Φ'ἀνει κι' ἀξιωματικὸς, Λυμπρίτη μιραλάῃ,
με' διμοιρία εὐ' ὄνους, πλησίον 'κεὶ στὸ πλάῃ.
Κι' εἶχε μεγάλη τὴν χαρὰ ὁ κύριος Λυμπρίτι,
πῶς πλησιάζει ὁ καιρὸς νὰ πάρωμεν τὴν Κρήτη.
Καὶ εἶδε, ὅλον τὸν στρατὸν, με' τόσην προθυμίαν,
στὴν Κρήτη ποῦ πολέμησε, δὲν κάνει χαραμίαν.
Στὸν πόλεμον στῶν Λεβαδειῶν, καὶ τὴν Τουρκιά κυνήγα
μ' ἀπὸ τὸν ἐνθουσιασμόν, κι' ὡς νὰ πολέμα μίγα.

Κ' ἥρωϊκῶς ἐπέσανε, Τριγγέτας καὶ Δανάλη,
καὶ ἄλλοι ἀξιωματικοί, Σαράτσογλους, καὶ ἄλλοι.
(Διακουμάκος, Ζερβουλάκος καὶ λοιποί.)

Μ'.

ΦΑΝΔΡΙΔΗΣ ΕΙΣ ΛΕΙΒΑΔΙΑ

Σ' αὐτὴν τὴν μάχην ἔδειξε, ἥρωϊκὴν ἀνδρεία,
Φανδριδῆς Πέτρος ἰατρὸς κ' ἐν γένει ἢ ἐφεδρεία.
Μάχη ἔκαμε ἥρωϊκὴν καὶ ἐτρόμαξε ἡ Τουρκία,
καὶ τὴν ὁρμὴν τῆς ἔσπασε σκάζεται στὴν κακία.
"Οπισθεν τοὺς ἐπέστρεψε, τὰ σχέδια ἀντικρούει,
σταῖς Βουκολιαῖς ποῦ τρέχασι, νὰ πῶσι τ' ἀλληγιούη
Μ' ἀλήθεια ἐθαρίστηκε, ἀπ' τῶν Τουρκῶν τῆς σφαιρῆς,
καθόλου δὲν ἐδειλιάσε, διατάσσει τοὶ παντιέρες.
Κ' ἐφώναξε ἀδυνατὰ, εἰς ἔλους τοῦ το' ἀνθρώπους,
καὶ ὄρεξιν κάνουσι πολὺ, μ' αὐτοῦ το' ὠραίους τρόπους.
Σπούσι οἱ τοῦρκοι τότε δὰ, μὲ τὴν φωνὴν ἐκεῖνη,
κ' εἰς τὰ Χανιά ἐτρέξασι, θρήνος πολὺ ἐγέννη.
Κατόπιν ἀναπλήρωσε αὐτὸν ὁ Διομήδης,
ὁ ἔγγονος τῶν Χάλιδων, καὶ ἀδερφὸς Φανδριδῆ.

ΜΑ'.

ΜΟΥΣΙΚΑΙ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΟΙ

Τὰ μούσικα ἐπαίξανε, καὶ ὠρμήσαν οἱ Ἕλληνοί,
στρατὸς καὶ κρητικὸς λαὸς, καλὸ παιγνίδι ἐγέννη.
Καὶ ἔφυγε ὁ τουρκικὸς στρατὸς, δυὸ πύργους τῶν ἀ-
(φῆσαν,
καὶ κτυπημένους κάμποσους, μαυρίζουσιν σὰν πίσσα.
Καὶ εἶχε τόσῃν ὄρεξιν, καὶ δύναμι περίσῃ,
κ' ἐνῆ τὴν χώρα τῶν Χανίων τὴν θέλωμε ἴσα ἴσα.
Καὶ εἶχε τόσῃν ὄρεξιν, θυμὸ σὰν λεοντάρι,

κι' ὅτι τὴν χώρα τῶν Χανιωῶν ἤθελε νὰ τὴν πάρῃ.
Ὁ Βάσος μὲ τὸν πόλεμον ἥρωικὸν ποῦ κάνει,
κ' ἐνθουσιάζει τὸν λαὸν ὅταν τὸν λόγον βγάνη.
Κι' ὠραῖα στρατηγήματα, χωρὶς κανένα λάθος,
ποῦ κάθε φιλοπόλεμος ἐχώρταινε ἐκ βάθος.
Κατόπιν τί θὰ ἔκανε, πῶς ἤθελε νὰ πράξῃ,
τὸ Ἐυρώπης τῶν δυνάμεων, τὴν γνώμην μὴ πειράξῃ.
Γιατὶ χαρτιὰ τοῦ φέρανε καὶ εἶχανε γραμμένα,
σφραγίσματα τῶν ναύαρχων, ἐπάνω σ' ἕνα.
Νὰ πάψῃ πλεῖα τὸν πόλεμον, ἐκείνη τὴν ἡμέρα,
καὶ τῶν τουρκῶν εἰς τὰ Χανιά, κατὰ μαντάτα φέρα.
Καὶ πάλι τὴν ἐπαύριον, τὸ ὀκτῶ Φεβρουαρίου,
γράμματα τοῦ ἐκόμισαν, τάξε ὡσὰν Δαρείου.
Κύριε Βάσσο στρατηγέ, μὲ τὰ στρατεύματά σου,
δὲν ἔχεις πλεῖα δικαίωμα, τὸ Κάστρο νὰ χαλάσῃ.
Δὲν ἔχεις πλεῖα δικαίωμα, πόλεμον γιὰ νὰ κάμῃς,
οὔτε τὴν χώρα τῶν Χανιωῶν, ζαῦτη νὰ τὴν ἐκάμῃς.
Γιατ' ὄλα τὰ Βασίλεια, ἐκάμανε κογκρέσου,
καὶ ὄλα μείναν σύμφωνα, καὶ πλόκο γιὰ νὰ δέσῃ.
Καὶ ἦρθανε πλοῖα πολλὰ ἀπ' ὄλαις τοῦδυνάμες,
πολεμικὰ καὶ θωρηκτὰ μὴ κάτσης ἐδῶ χάμαις.
Τορπίλες ἐξανάρθασιν πολεμικαῖς στὸν τόπον,
τὴν Κρήτη ὄλην ζώσανε, καὶ σοῦ φωνάζουν στόπον.

ΜΒ'.

ΜΑΡΤΥΣ ΕΓΓΡΑΦΩΝ

Κι' ἐγὼ ἂμ αὐτόπτης μάρτυρας, στὰ ἔγγραφα τοῦ
(Βάσσου,
ποῦ ἔγραφαν οἱ Ναύαρχοι τὸν πόλεμον νὰ παύσῃ.
Γιατὶ συνεργαστήκαμεν μαζῇ μὲ τὸν στρατὸν του,
Ἐγὼ Μαρίνα, Πλαταγιὰ καὶ Μονοκούμαρόν του.

Ἐγὼ ἴμουν ἢ προφυλακῆ, πάντα μὲ τοὺς δικούς μου,
Σταλὸ, Σκοινάρη, κι' ὅπου δεῖ νύκτα δὲν ἐκοιμούμουν.
Καὶ ἤμην πάντα ξυπνητὸς, καὶ τὴν αὐγὴν προπάντων,
Τοῦρκοι μὴ κάμους' ἔφοδον, καταστροφὴν τῶν πάντων.
τοῦρκοι μὴ κάμους' ἔφοδο, πρὸς τοῦ στρατοῦ ἐπάνου,
γιατὶ κατόπιν τσ' Ἑλληγες ἐκ θεμελιοῦ ξεδγάνου.
Καὶ ἤμουν καὶ προσκαλεθῆ, μὲ ἔγγραφο τοῦ Βάσσου,
νὰ βλέπω τὰς προφυλακὰς, Τοῦρκοι νὰ μὴ περάσουν.
Κ' ἔγραφε τὸνομα ἐμοῦ, καὶ τὸ ἐπώνυμόν μου,
εἰς τὰ βιβλία τοῦ στρατοῦ ὡς καὶ τὸν ἀριθμόν μου,
Ἐκατὸν γράφει ἀριθμὸς τριάκοντα καὶ ἕνα,
καὶ μῆνα Φεβρουάριον, (1897) καλεῖ τότε δὲ μένα.

ΜΓ.

ΑΝΑΧΩΡΗΣΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟῦ ΣΤΡΑΤΟΥ

Καὶ τὸ στρατὸ ἀφ' ἔφυγε, καὶ πῆγε στὴν Ἑλλάδα,
ἐγὼ ἴμεινα καὶ φύλαγα ἴκείνη τὴν πεδιάδα.
Ἄγριά Μαρίνα, καὶ Σταλὸ, Σκοινάρι καὶ Λειθάδεια,
νὰ μὴν ὀρμήσῃ ἢ Τουρκιὰ, εἰς τῶν Ρωμηῶν τὴν ξά-
(δεῖα.

Καὶ πιάσῃ γυναικόπαιδα, καὶ ἄνδρες νὰ σκοτώσῃ,
καὶ τὰ χωρῖὰ τ' ἀπείρακτα, φωτειὰ νὰ τῶν ἐδώσῃ.
Ἐπειτα πρὸ μερικὸν καιρὸν οἱ Ναύαρχοι τοῦ τόπου,
γράμματα πέμπουν τῶν Ρωμηῶν ἐξήγγησιν τοῦ τρόπου.
Στρατὸς ὁ εὐρωπαϊκὸς τὸν Γαλατὰ θὰ πιάσῃ,
καὶ θὰ ἴχη καὶ περίπουλα, ταῖς στραταῖς νὰ φυλάσῃ.
Μόνον μὲ τάξιν ταπεινὴ, νάρθη, συγκοινωνία,
τῆς Κρήτης οἱ Χρ.στιανοί, νὰ ἴμβαίνουσι στὰ Χανία.
(Καὶ τότε ἔφυγα ἐγὼ ἀπὸ τὸ Κολυμπάρι,
ἀφ' οὗ ἔλαβα τὰ ἔγγραφα, λέσιν μου κάμε χάρι.)

ΜΔ.

Η ΚΡΗΤΗ ΚΑΙ Η ΠΟΛΙ

Μόνον καθὼς προείπαμεν, ἀγαπητῆ μου Κρήτη,
ἥρωικῶς θὰ πολεμῆς πάντα κατὰ Χαρίτη.
Ἡρωικῶς θὰ πολεμῆς χάριν τοῦ Γεωργίου,
χάριν τῆς βασιλείας Του, καὶ τῶν παιδιῶν Ἰδίου.
Χάριν τοῦ Πανελληνίου, κ' ἑλληνικοῦ στρατοῦ μας.
κ' εὐχῆς πατροπαράδοτης, γιὰ τοῦ Βασιλείου μας.
Καὶ ἔχεις ὄρεξιν πολλήν, καὶ πόθο στὴν καρδιά σου,
νὰ γίνῃ ἡ Πόλι ἑλληνικὴ, κ' οἱ τούρκοι μὴ διατάσσω.
Διότι ἦτον ἄλλοτε τοῦ Μέγα Κωνσταντῖνο,
καὶ μόνος του τὴν ἔκτισε, γιὰ ἔδρα τῶν Ἑλλήνων.
Κ' ἐξάφνου τοῦ τὴν ἴπηρεσε κ' ἔγεινε ξένη κτῆσι,
μὰ θάρθη γι' ὦρα τοῦ Θεοῦ, πάλι νὰ τὴν ἀφίση.
Τὰ χρόνια πλησιάζουσι, ἡ ὦρα αὐτὴ κοντεύει,
ποῦ φθάν' ὁ κληρονόμος τῆς, κ' αὐτὸς νὰ διαφεντεύη.
Τὰ χρόνια πλησιάζουσι, σιμώνει καὶ ἡ ὦρα,
ἔπου ὁ κληρονόμος τῆς φθάνει σ' αὐτὴν τὴν χώρα.
Κι' ἔτσι ἴσως ἀπ' τὸν Θεὸν, κ' εἰς τὰ χαρτιά γραμμένα,
νὰ γεννηθῆ Διάδοχος, κ' ὄνομα νάναί ἕνα.
Ὁ Κωνσταντῖνος, Ἑλληνας καὶ Βασιλεὺς κοπέλι,
τῆς Πόλις εἶνε ἀνάδοχος καὶ ὁ Θεὸς τὸ θέλει.
Τὸ τέκνον Πανελληνίου, τὴν Πόλιν θὰ νὰ πάρη,
καὶ μόν' αὐτοῦ εἶν' δίκαιον ἄλλος δὲν θὰ τὴν πάρη.
Γιατί' ν' ἐπὶ τὸν Θεὸν, κ' οἱ Βασιλεῖς θὰ κρίνουν,
νὰ γίνῃ ἡ Πόλι ἑλληνικὴ, κ' ὄνομα Κωνσταντῖνου.
Νὰ πάη τὴν καθέδραν του καὶ ἔκει νὰ βασιλεύῃ,
τὴν πόλιν τὴν ἐπτάλοφον, Ἑλληνας νὰ λατρεύῃ.
Κ' εἰς τὴν Ἀθῆν' ὁ Βασιλεὺς, ὁ κύρης Του νὰ μὲνη,
ρίζα τοῦ Πανελληνίου, δένδρο π' ἀνθῆ καὶ δένει.

Δένδρο καὶ μεγαλόριζο, π' ἔχει μεγάλους κλώνους,
τ' ἄνθη του πολυεύσμα, γιαιτρεύουν καὶ τοὺς πόνους.
Τ' ἄνθη του πολυεύσμα, πολλὰ μεγάλ' οἱ κλώνοι,
κ' εἰς ἔτη ὀλιγούτσικα, τὸν κόσμον δὲ πλακῶνει.
Κ' εἰς τὴν Ἀθῆν' ὁ Βασιλεῖας, Γιώργης νὰ καθεδρεύῃ
νὰ βγάνῃ διατάγματα, τὰ πάντα νὰ λατρεύῃ.
Νὰ κάμνουσι συμβούλια μὲ τοὺς πεπαιδευμένους,
το' Αθήνας μας Χριστιανούς, στὸν κόσμο φημισμένους.
Νὰ κάμνουσι τρισύμβουλα, τριῶν πολιτειῶν μας,
Πάλις, Ἀθῆνας, Κρήτης μας, Γιώργος ὁ σύμβουλος
(μας.

Πατῆρ, υἱοί, διάδοχοι, τριῶν πολιτειῶν μας,
ὡς μὴ ψυχὴ νὰ ἔχουσι μετὰ τῶν ὑπουργῶν μας.
Καὶ ἔλιγον' κατ' ὀλίγον, κ' εἰς σὲ καμπόσο χρόνον,
θὰ γείνουσι κοσμοκράτορες, κ' εἰς πάντων τῶν αἰώνων.
Ἢ ὁ ἐπιθυμῶν καὶ αἰτῶν ἅπαντα τὰ ἀνωτέρω ἀνα-
φερόμενα.

Κρήτης Ὀπλαρχηγός
ΓΕΩΡ. Μ. ΜΕΝΕΓΑΚΗΣ

*Ἐγγραφοὺν ἐν Καῖρῳ μηνὶ Δεκεμβρίῳ 1900.

ΕΝ ΚΑΘΗΚΟΝ

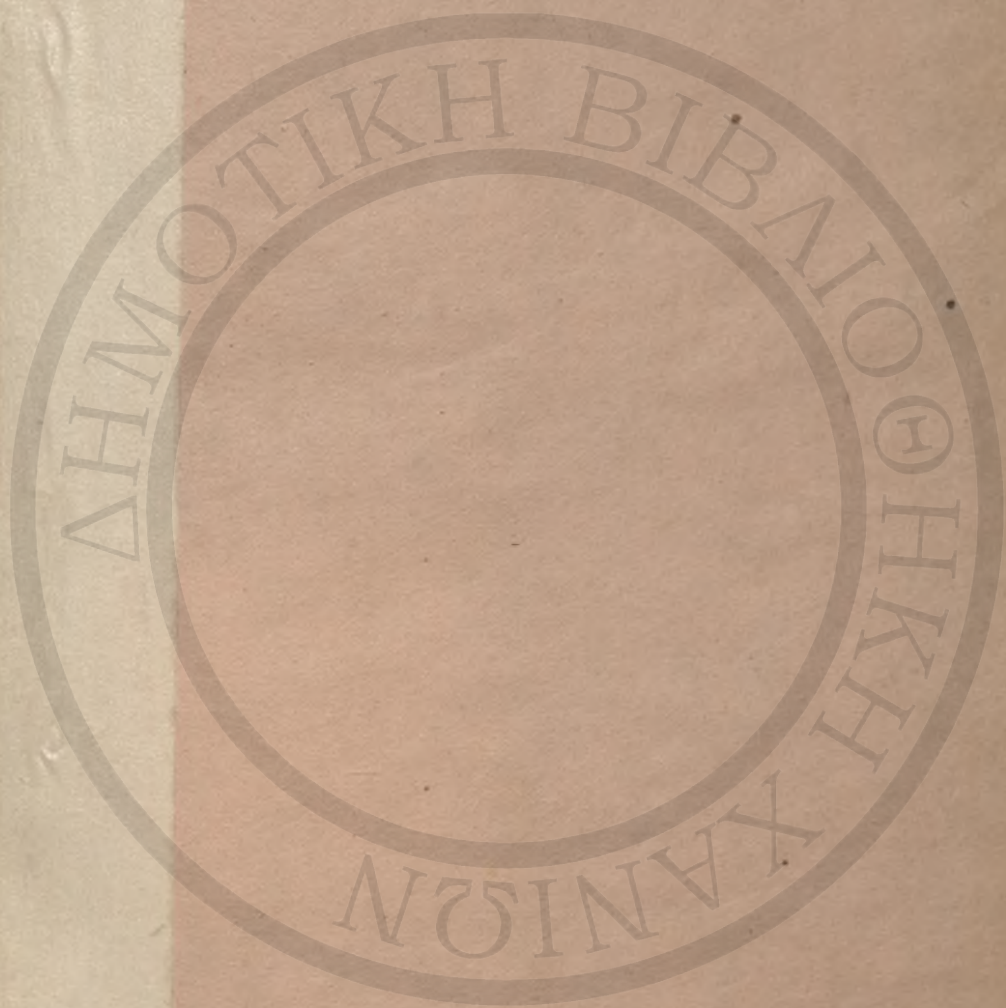
Φόρον εὐγνωμοσύνης ἀποτίων, ἐκφράζω τὴν ἄπειρον εὐγνωμοσύνην μου εἰς τοὺς κατωτέρω ἀξιοτίμους κυρίους, οἵτινες μὲ συνέδραμον κατὰ τὸ ἐνόν, ὅπως ἐκδώσω τὸ παρὸν βιβλίον.

Γ. ΜΕΝΕΓΑΚΗΣ.

Νικόλαος Ἰωάν. Δήμιος.
Κ. Π. Κουρμούλης.
Κυριάκος Ν. Προεστάκης.
Εμμ. Σ. Δασκαλάκης.
Γεώργ. Καλλιγέρης
Ἰωάννης Μπενάνης
Γεώργ. Πανόπουλος
Ι. Κεφάλας
Ι. Γ. Διαμαντής
Νικόλ. Τσιγαδάς
Χρήστος Τσιβιλῆς
Γεώρ. Σπετσεροπούλος
Κότσικας
Ν. Ματαντὸς καὶ Χαρισιάδης
Γιαννούλης καὶ Σκιαδάς
Α. Ν. Λουίζου
Α. Συναδινὸς
Γεώρ. Κερασσόπουλος
Ι. Λοβέρδος
Παντελῆς Σιμάτος
Σπυρ. Γασπαρινάτος
Παναγ. Μπαρουξῆς
Α. Νικολαΐδης
Γ. Σαρρῆς
Ν. Καμπόσος
Α. Τρεχάκης
Αντώνιος Σταυρινὸς
Κωστῆς Ψαροῦδης

Στυλ. Κάζηρας
Ηλ. Φωτεινὸς
Γεώρ. Σάκας
Α. Μαραγκάκης
Γ. Παπουτζάκης
Σταμ. Κόκκινος
Δημ. Χατζηδῶκης
Ἰωαν. Ρηγοπούλος
Αθαν. Κορκῆς
Ἰωάν. Λατινάκης
Γεώρ. Ξενάκης
Α. Φιτσιάλος
Κ. Βενιόπουλος
Αντ. Παπασάκης
Αναστ. Γκουμας
Γρηγ. Τσαγκαράκης
Ι. Ἰωακειμίδης
Αρτέμ. Π. Κουρμούλης
Γεώρ. Πετυχάκης
Γεώρ. Σιφογιαννάκης
Στυλ. Μανουσσάκης
Εμμ. Ἰωαννίδης
Αθαν. Ὀρφανὸς
Μιχαήλ Νομικὸς
Σαράντης Εἰκοσιπένταρχος
Κων. Κοραχάκης,
Εμμ. Προεστὼς.

Καὶ λοιπῶν ἀξιοτίμων κυρίων ὧν τὰ ὀνόματα ἐλήφθησαν ἀργότερον.

13-3

2P15

222

